

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2006. december 13.*

A T-217/03. és T-245/03. sz. egyesített ügyekben,

a **Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV)** (székhelye: Párizs [Franciaország], képviselik: R. Collin, M. Ponsard és N. Decker ügyvédek)

felperesnek (T-217/03. sz. ügy),

valamint

a **Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA)** (székhelye: Párizs),

a **Fédération nationale bovine (FNB)** (székhelye: Párizs),

a **Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL)** (székhelye: Párizs),

a **Jeunes agriculteurs (JA)** (székhelye: Párizs)

(képviselek őket: B. Neouze és V. Ledoux ügyvédek)

felpereseknek (T-245/03. sz. ügy),

* Az eljárás nyelve: francia.

támogatja:

a **Francia Köztársaság** (képviseli kezdetben: G. de Bergues, F. Million és R. Abraham, később: M. de Bergues, E. Belliard és S. Ramet, meghatalmazotti minőségben)

beavatkozó,

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: P. Oliver, A. Bouquet és O. Beynet, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

elsődlegesen az [EK] 81. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.279/F3 francia marha- és borjúhús ügy) 2003. április 2-án hozott 2003/600/EK bizottsági határozat (HL L 209., 12. o.) megsemmisítése, valamint másodlagosan a határozatban kiszabott bírságok megsemmisítése, illetve csökkentése iránti kérelem tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA
(első tanács),

tagjai: R. García-Valdecasas elnök, J. D. Cooke és I. Labucka bírák,

hivatalvezető: E. Coulon,

tekintettel írásbeli szakaszra és a 2006. május 17-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

Jogi háttér

- 1 Az egyes versenyszabályok mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére történő alkalmazásáról szóló, 1962. április 4-i 26. tanácsi rendelet (HL 1962. 30., 993. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 1. kötet, 6. o.) 1. cikke előírja, hogy az EK [81.]–[86]. cikket, valamint az azok végrehajtásáról szóló rendelkezéseket kell – a 2. cikk rendelkezéseinek fenntartásával – alkalmazni minden olyan, az EK [81.] cikk (1) bekezdése és [82.] cikk szerinti megállapodásra, döntésre és összehangolt magatartásra, amely az EK-Szerződés [I.] mellékletében felsorolt termékek – többek között az élő állatok, valamint a hús és élelmezési célra alkalmas vágási melléktermék – termeléséhez vagy kereskedelméhez kapcsolódik.
- 2 A hivatkozott rendelet 2. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A[z EK] [81.] cikk[] (1) bekezdését nem kell alkalmazni az olyan megállapodásra, döntésre és összehangolt magatartásra, amely a nemzeti piaci rendtartás lényeges részét képezi vagy szükséges a[z EK] [33]. cikk[] rendelkezései célkitűzésének eléréséhez. Különösen nem kell alkalmazni termelők, termelői szervezetek

megállapodására, döntéseire és összehangolt magatartására vagy egyetlen tagállam termelői szervezeteire sem, ha azok érintettek a termelésben vagy az értékesítésben, vagy a mezőgazdasági termékek tárolása, kezelése vagy feldolgozása célját szolgáló közös létesítmények használatában, amennyiben nem kötik ki azonos árak alkalmazását, és amennyiben a Bizottság megítélése szerint azok nem zárják ki a versenyt, vagy nem veszélyeztetik a[z EK] [33]. cikk célkitűzéseinek elérését.”

Az jogvita alapját képező tényállás

- 3 A T-217/03. sz. ügy felperese, a Fédération nationale de la coopération bétail et viande (országos állattenyésztői és hús-előállítói együttműködési szövetség, FNCBV) 300 franciaországi szarvasmarha-, sertés- és juhtenyésztési ágazatban tevékenységet végző szövetkezeti termelői csoportot, valamint nagyjából harminc vágóhíd- és húsfeldolgozó csoportot vagy vállalkozást tömörít.

- 4 A T-245/03. sz. ügy felperesei, vagyis a Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (a mezőgazdasági termelők szakszervezeteinek országos szövetsége, FNSEA), a Fédération nationale bovine (az országos szarvasmarha szövetség, FNB), a Fédération nationale des producteurs de lait (a tejtermelők országos szövetsége, FNPL) valamint a Jeunes agriculteurs (a fiatal mezőgazdasági dolgozók, a JA-k), francia jog alapján létrejött szakszervezetek. Az FNSEA a legjelentősebb francia mezőgazdasági szakszervezet. Területileg e szakszervezet helyi szakszervezetekből áll, amelyek a megyei mezőgazdasági termelői szövetségekbe, vagy társulásokba (FDSEÁ-k és UDSEÁ-k) tömörülnek. E szövetségek minden régióban összehangolják az FDSEÁ-k és UDSEÁ-k intézkedéseit. Az FNSEA egyébként 33 szakosított szövetséget – többek között az FNB-t és az FNPL-t – tömörít, amelyek az egyes termelési ágak érdekeit képviselik. Végül a JA-k a 35 év alatti mezőgazdasági dolgozókat képviselik. Valamely JA helyi központjába való belépésének előfeltétele valamely FDSEA vagy UDSEA illetékessége alá tartozó helyi szakszervezetbe való belépés.

I – A második ügynevezett „kerge marha” válság

- 5 2000 októberétől több tagállamban a szarvasmarhafélék szivacsos agyvelőgyulladásának – az ügynevezett „kerge marha kórnak” (BSE) – újabb eseteit fedezték fel. Ezzel párhuzamosan az Egyesült Királyságban ragadós száj- és körömfájás járvány tört ki a juhállományban. Ez a helyzet a fogyasztók bizalomvesztésével járt, amely hatást gyakorolt általánosságban az európai húsfogyasztásra, és többek között újabb válsággal sújtotta a szarvasmarha ágazatot. A marha- és borjúhús fogyasztása főleg Franciaországban csökkent jelentősen, és a franciaországi behozatali, illetve kiviteli mennyiségek ugyancsak jelentős mértékben csökkentek. Ráadásul a kifejtett szarvasmarhák termelői árai jelentősen csökkentek Franciaországban, miközben a végső fogyasztói árak nagyjából ugyanazon a szinten maradtak.
- 6 A közösségi intézmények e válság kezelésére számos intézkedést fogadtak el. A kínálatnak a kereslethez képest való stabilizálása érdekében bevezetett, bizonyos mennyiségű szarvasmarhának a piacról való kivonására irányuló intervenciók mechanizmusok hatálya kiterjesztésre került, miközben bevezettek egy élőállat felvásárlási rendszert, valamint a hasított testek, hasított féltestek pályázat útján történő felvásárlására vonatkozó mechanizmust (ügynevezett különleges felvásárlási rendszer) is. Ezen túlmenően a Bizottság több tagállamnak – így Franciaországnak is – engedélyezte, hogy a szarvasmarha ágazatnak támogatásokat nyújtson.
- 7 Ennek ellenére ezen intézkedéseket a francia mezőgazdasági termelők elégtelennek vélték. 2001 szeptemberében és októberében a termelők és vágóhidak közötti kapcsolat kifejezetten feszült volt Franciaországban. Termelők csoportjai a szállított hús eredetének megvizsgálása céljából jogellenesen állítottak meg kamionokat, és vágóhidakat torlaszoltak el. Ezek a lépések néhányszor a felszerelések és a húsok megsemmisítéséhez vezettek. A vágóhidak eltorlaszolásának befejezése fejében a tiltakozó termelők azt követelték, hogy a vágóhidak tegyenek kötelezettségvállalásokat többek között a behozatal felfüggesztésére, illetve alkalmazzák az ügynevezett „szakszervezeti árszabást”.

II – A jogvita tárgyát képező megállapodások megkötése és a Bizottság előtti közigazgatási eljárás

- 8 2001 októberében a szarvasmarha-tenyésztőket képviselő szövetségek (a T-245/03. sz. ügy felperesei), valamint a vágóhidakat képviselő szövetségek [vagyis a Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes, országos húsipari és hús nagykereskedelmi szövetség (FNICGV), valamint a T-217/03. sz. ügy felperese] több találkozót tartottak. A francia mezőgazdasági miniszter kérésére szervezett 2001. október 24-i találkozót követően e hat szövetség, vagyis az FNSEA, az FNB, az FNPL, a JA-k, az FNCBV és az FNICGV megállapodást („Az állattenyésztőket képviselő szövetségek és a vágóhidak minimál árszabásról szóló megállapodása – Selejtezett tehének vágóhídra kerülése előtt”) kötöttek.
- 9 Ez a megállapodás két részből állt. Az első rész a „behozatal időleges felfüggesztésére vonatkozó kötelezettségvállalás” volt, amely nem tett különbséget a marha- és borjúhús típusai között. A második rész pedig egy „a selejtezett (vagyis a tenyésztésre vagy tejtermelésre szánt) tehének vágóhídra kerülésekor felvásárlási árára vonatkozó árszabásról” szólt, amelynek módszereit a megállapodásban határozták meg. Az utóbbi bizonyos kategóriájú tehének tekintetében a vágott hús kilogrammonkénti árlistáját tartalmazta, valamint a többi kategóriára – különösen a közösségi hatóságok által rögzített különleges felvásárlási ár függvényében – alkalmazandó árak számítási módszerét tartalmazta. A megállapodásnak 2001. október 29-én kellett hatályba lépnie és 2001. november végén járt volna le.
- 10 2001. október 30-án a Bizottság a 2001. október 24-i megállapodással kapcsolatos információkérő levelet intézett a francia hatóságokhoz.

- 11 2001. október 31-én a T-245/03. sz. ügy felperesei, valamint az FNICGV – az utóbbi kezdeményezésére – találkozót tartottak Rungis-ben (Franciaország). E szövetségek a következőkben egyeztek meg (a továbbiakban: a „Rungis-i jegyzőkönyv”):

„»Húsbehozatal« találkozó
2001. október 31. – Rungis

Az importra és exportra szakosodott francia vállalkozások találkoztak a 2001. október 24-i országos szakmaközi megállapodást aláíró termelői szövetségekkel (FNSEA, FNB, FNPL és [JA-k]).

[...]

Újra hangsúlyozzák a kínálati és a keresleti egyensúly helyreállításának feltétlen szükségét [...]

A termelőket sújtó példa nélkül álló válságban az állattenyésztők képviselői határozottan követelik az importőr-exportőröktől, hogy vegyenek tudomást a válság súlyosságáról.

Válaszképpen az importőr-exportőrök kötelezettséget vállalnak arra, hogy bizonyítják szolidaritásukat.”

- 12 2001. november 9-én a francia hatóságok válaszoltak a Bizottság 2001. október 30-i információkérésére.
- 13 A Bizottság a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. első rendelet (HL 1962, 13., 204. o., magyar nyelvű különkiadás 8. kötet, 1. fejezet, 3. oldal) értelmében 2001. november 9-én a T-245/03. sz. ügy felpereseihez, valamint FNICGV-hez is információkérést intézett. Mivel a Bizottságnak ekkor még nem volt tudomása arról a tényről, hogy a T-217/03. sz. ügy felperese ugyancsak aláírta a 2001. október 24-i megállapodást, az utóbbi nem volt az információkérés címzettjei között. A kérdéses öt szövetség 2001. november 15-én és 23-án válaszolt az információkérésre.
- 14 2001. november 19-én az FNICGV elnöke értesítette az FNSEA elnökét, hogy úgy találta, hogy a megállapodás alkalmazásának 2001. november 30-ára tervezett végső napját kénytelen ezen a napon előrehozni.
- 15 2001. november 26-án a Bizottság figyelmeztető levelet küldött a 2001. október 24-i megállapodást aláíró hat szövetségnek, kijelentve, hogy a tudomására jutott tények a közösségi versenyszabályok megsértésére engednek következtetni, és felhívta e szövetségeket észrevételeik és javaslataik legkésőbb 2001. november 30-áig történő ismertetésére. A Bizottság e levélben megjegyezte, hogy „[a]mennyiben e határidőig nem kap kielégítő javaslatokat, szándékában áll megindítani az e jogsértések megállapítására irányuló eljárást, elrendelni e megállapodás megszüntetését, amennyiben e megállapodást meghosszabbították, amely adott esetben bírság kiszabását is elrendelheti”. A szövetségek válaszoltak a Bizottságnak, kijelentve, hogy a megállapodás 2001. november 30-án megszűnik anélkül, hogy meghosszabbításra kerülne.

- 16 A Bizottság 2001. december 17-én a 17. első rendelet 14. cikkének (3) bekezdése értelmében vizsgálatokat tartott az FNSEA és az FNB párizsi helyiségeiben, valamint a fenti rendelet 14. cikkének (2) bekezdése értelmében az FNICGV ugyanott található helyiségeiben.
- 17 2002. június 24-én a Bizottság kifogásközlést címzett a hat szövetséghez. A szövetségek 2002. szeptember 23. és október 4. között küldték meg írásbeli észrevételeiket. A szövetségek meghallgatására 2002. október 31-én került sor.
- 18 2003. január 10-én a Bizottság a 17. első rendelet 11. cikkének megfelelően információkérést intézett a felperesekhez. Azt kérte különösen, hogy az egyes szövetségek nyújtsák be a 2001. és 2002. évre vonatkozó bevételeik teljes összegére, valamint azok származása szerinti bontására vonatkozó adatokat, illetve számviteli beszámolójukat, továbbá a közvetlen vagy közvetett tagjaik legutóbbi rendelkezésre álló üzleti évre vonatkozó (a szarvasmarha tenyésztésre, illetve a szarvasmarhavágással kapcsolatos összesített) forgalmát. A felperesek az információkérésre 2003. január 22-én, 24-én, 27-én és 30-án válaszoltak.

III – *A megtámadott határozat*

- 19 A Bizottság 2003. április 2-án elfogadta az [EK] [81]. cikkre alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.279/F3 francia marha- és borjúhús ügy) hozott 2003/600/EK bizottsági határozatot (HL L 209., 12. o., a továbbiakban: a megtámadott határozat), amelynek címetzetei a felperesek és az FNICGV voltak.

- 20 E határozat értelmében a szövetségek megsértették az EK 81. cikk (1) bekezdését azzal, hogy 2001. október 24-én bizonyos kategóriájú szarvasmarhák legalacsonyabb felvásárlási árának rögzítése, valamint a marha- és borjúhús Franciaországba történő behozatalának felfüggesztése érdekében megállapodást kötöttek, továbbá 2001 november vége és december eleje között ugyanezen céllal szóbeli megállapodást kötöttek, amely az említett írásbeli megállapodás lejártát követően lépett hatályba.
- 21 A Bizottság a megtámadott határozat (135)–(149) preambulumbekkezdésében elutasította az egyes versenyszabályok mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére történő alkalmazásáról szóló 26. rendelet által előírt mentesség a jelen ügyben való alkalmazását, mivel úgy ítélte meg, hogy a közös agrárpolitika EK 33. cikkben meghatározott célkitűzéseinek elérése érdekében nem volt szükség a megállapodásra. Ráadásul a jogvita tárgyát képező megállapodás nem szerepel a marha- és borjúhús piacának közös szervezéséről szóló 1999. május 17-i 1254/1999/EK tanácsi rendelet (HL L 160., 21. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. kötet, 25. fejezet, 339. o.) által meghatározott eszközök között. Végül az elfogadott intézkedések nem voltak arányosak az állítólagosan célzott célkitűzésekkel.
- 22 A megtámadott határozat szerint a jogsértés 2001. október 24-én kezdődött, és legalább 2002. január 11-ig – a Bizottság tudomására jutott, az országos kötelezettségvállalás alkalmazásában kötött legutolsó helyi megállapodás lejártáig – tartott.
- 23 A Bizottság az érintett piac természetére és földrajzi kiterjedésére tekintettel a jogsértést különösen súlyosnak minősítette. Az egyes szövetségek saját felelősségének megállapítása érdekében a Bizottság a legfőbb mezőgazdasági szövetség – vagyis az FNSEA – által, valamint a többi szövetség által beszedett éves tagdíjak összegét vette figyelembe. Mivel a jogsértés időtartama egyébként rövid volt, a Bizottság e címen nem növelte az alapösszeget.

24 A Bizottság ezután több súlyosító körülményt állapított meg a felperesekkel szemben:

- az FNSEÁ-val, a JA-kal és az FNB-vel szemben 30%-kal emelte a kiszabott bírságok összegét, mivel e szövetségek tagjai erőszakos cselekményeket valósítottak meg annak érdekében, hogy a vágóhidak szövetségei elfogadják a 2001. október 24-i megállapodást;
- az összes felperessel szemben súlyosító körülményként rögzítette a megállapodásnak a 2001. november 26-i figyelmeztető levelet követő titkos folytatását, és ezért 20%-kal emelte a bírságuk összegét;
- figyelembe vette az FNB-nek a jogsértés előkészítésében és megvalósításában játszott állítólagos vezető szerepét, és ezért az ezen szövetséggel szemben kiszabott bírságot 30%-kal emelte.

25 A Bizottság egyébiránt több enyhítő körülményt is figyelembe vett:

- az FNPL passzív szerepére tekintettel, az utóbbival szemben kiszabott bírság összegét 30%-kal csökkentette;
- a T-217/03. sz. ügy felperesével kapcsolatosan először is figyelembe vette a francia mezőgazdasági miniszter megállapodás megkötése érdekében játszott

nyomatékos szerepét (30%-os csökkentés), másodsor is a szövetség tagjai létesítményeinek a mezőgazdasági termelők általi jogellenes eltorlaszoló akcióit (további 30%-os csökkentés).

- 26 Ezen túlmenően a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998., C 9., 3. o., magyar nyelvű különkiadás 8. kötet, 1. fejezet, 171. o., a továbbiakban: az iránymutatás) 5. pontja b) alpontjának megfelelően a Bizottság figyelembe vette az adott ügy sajátos körülményeit, különösen az ágazat válságával jellemzett gazdasági hátterét, és 60%-kal csökkentette a bírságoknak a fent hivatkozott emeléseket és csökkentéseket követően megállapított összegét.
- 27 A megtámadott határozat rendelkező része a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„1. cikk

Az [FNSEA], az [FNB], az [FNPL], [JA-k], az [FNICGV] és az [FNCBV] megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését azzal, hogy 2001. október 24-én a Franciaországba irányuló marha- és borjúhús behozatal felfüggesztését, valamint bizonyos kategóriájú szarvasmarhák minimálárának rögzítését célzó megállapodást kötöttek, valamint azzal, hogy 2001. november végén, illetve december elején hasonló célú szóbeli megállapodást kötöttek.

A jogsértés 2001. október 24-én kezdődött, és legkorábban 2002. január 11-ig fejtette ki hatásait.

2. cikk

Az 1. cikkben meghatározott szövetségek haladéktalanul kötelesek a fenti cikkben meghatározott jogsértést megszüntetni, amennyiben ezt mostanáig nem tették meg, és kötelesek a jövőben minden azonos vagy hasonló tárgyú vagy hatású megállapodástól tartózkodni.

3. cikk

A Bizottság az alábbi bírságokat szabja ki:

- FNSEA: 12 millió euró,
- FNB: 1,44 millió euró,
- JA-k: 600 000 euró,
- FNPL: 1,44 millió euró,
- FNICGV: 720 000 euró,
- FNCBV: 480 000 euró.”

Az eljárás és a felek kérelmei

- 28 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. június 19-én és 20-án benyújtott keresetlevelükkel a felperesek megindították a jelen eljárást.
- 29 Az FNICGV az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. július 7-én benyújtott keresetlevelével ugyancsak eljárást indított, amelynek elsődlegesen a vele szemben a megtámadott határozat által kiszabott bírság megsemmisítésére, másodlagosan pedig e bírság összegének csökkentésére irányult (a T-252/03. sz. ügy). Az Elsőfokú Bíróság 2004. november 9-i végzésével elutasította az FNICGV keresetét, mint elfogadhatatlant.
- 30 A felperesek a Bíróság Hivatalához 2003. július 2-án és 11-én külön-külön benyújtották az ideiglenes intézkedés, vagyis a bankgarancia létrehozása, mint a megtámadott határozatban kiszabott pénzbírságok összegének azonnali beszedése elkerülésének feltétele alóli teljes vagy részleges mentesség megadására irányuló kérelmüket.
- 31 A Francia Köztársaság a 2003. október 7-én érkezett beadványával beavatkozási kérelmet nyújtott be minden egyes ügy tekintetében a felperes kérelmeinek támogatása végett. Az Elsőfokú Bíróság ötödik tanácsának elnöke 2003. november 6-i végzéseiben engedélyt adott a beavatkozásra. 2003. december 23-án a Francia Köztársaság előterjesztette a beavatkozási beadványát.
- 32 Az Elsőfokú Bíróság 2004. január 21-i végzéseivel a felperesek – kivéve az FNPL tekintetében, amely nem terjesztett elő erre irányuló kérelmet – a kiszabott pénzbírságok azonnal beszedése elkerülésére szolgáló, a Bizottság javára szóló bankgarancia létrehozására vonatkozó kötelezettségét meghatározott időre, és bizonyos feltételekkel felfüggesztette.

- 33 Az Elsőfokú Bíróság a pervezető intézkedések keretében 2006. február 21-én, március 8-án és 9-én felhívta a feleket, hogy nyújtsanak be bizonyos iratokat, illetve válaszoljanak bizonyos kérdésekre. A felek e felhívásoknak az előírt határidőn belül eleget tettek.
- 34 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (első tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról határozott.
- 35 Az Elsőfokú Bíróság első tanácsának elnöke 2006. április 3-i végzésével a felek meghallgatását követően elrendelte a T-217/03. sz. és a T-245/03. sz. ügy egyesítését.
- 36 A 2006. május 17-i tárgyaláson a felek előadták szóbeli előterjesztéseiket, és válaszoltak az Elsőfokú Bíróság kérdéseire.
- 37 A felperesek kérik, hogy az Elsőfokú Bíróság:
- elsődlegesen semmisítse meg a megtámadott határozatot;
 - másodlagosan semmisítse meg a velük szemben a megtámadott határozatban kiszabott bírságokat, illetve harmadlagosan csökkentse azok összegét;
 - kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

38 A felperesek keresetének támogatása végett beavatkozó Francia Köztársaság kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

- semmisítse meg a megtámadott határozatot;
- kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

39 A Bizottság kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

- utasítsa el a keresetet;
- kötelezze a felpereseket a költségek viselésére.

40 A felperesek 2006. május 19-i és 22-i levelükkel az Elsőfokú Bíróság elé terjesztették a Bizottság közigazgatási aktájának részét képező azon iratokat, amelyeket nem hoztak teljes mértékben az Elsőfokú Bíróság tudomására. Az Elsőfokú Bíróság 2006. július 7-i végzésében az eljárási szabályzat 62. cikkének értelmében a szóbeli szakasz újbóli megnyitásáról határozott.

41 Miután meghallgatta a feleket, az Elsőfokú Bíróság az eljárási szabályzat 64. cikkének értelmében pervezető intézkedést hozott, amely elrendelte a felperesek által 2006. május 19-én és 22-én benyújtott iratoknak az ügy iratai közé történő helyezését. A Bizottság 2006. augusztus 2-i levelében megtette a hivatkozott iratokkal kapcsolatos észrevételeit.

- 42 Az Elsőfokú Bíróság ezt követően 2006. szeptember 2-án lezárta az eljárás szóbeli szakaszát.

Az ügy érdeméről

- 43 A felperesek elsődlegesen a megtámadott határozat megsemmisítését kérik. Másodlagosan a fenti határozatban kiszabott bírságok megsemmisítését, illetve csökkentését kérik.

I – A megtámadott határozat megsemmisítésére irányuló kérelmek

- 44 A felperesek öt jogalapra hivatkoznak a megtámadott határozat megsemmisítésére irányuló kereseti kérelmeik alátámasztása érdekében. Az első jogalap az EK 81. cikke (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó feltételek értékelésekor elkövetett nyilvánvaló értékelési hibákra, valamint jogban való tévedésekre vonatkozik. A második jogalap a jogsértés hatályának és időtartamának megállapítására vonatkozó nyilvánvaló értékelési hibákra, valamint jogban való tévedésekre vonatkozik. A harmadik jogalap a 26. rendelet által előírt kivételnek a jogvita tárgyát képező megállapodásra való alkalmazásának hiányára vonatkozik. A negyedik jogalap a védelemhez való jog megsértésére vonatkozik. Az ötödik jogalap az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozik.

A – Az EK 81. cikke (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó feltételek értékelésekor elkövetett nyilvánvaló értékelési hibákra, valamint jogban való tévedésekre vonatkozó első jogalapról

- 45 A felperesek nem tagadják, hogy megkötötték a 2001. október 24-i megállapodást, ám vitatják, hogy e megállapodás sértené az EK 81. cikk (1) bekezdését. A T-245/03.

sz. ügy felperesei sérelmezik, hogy a Bizottság e rendelkezés értelmében őket vállalkozások társulásainak minősítette, és azzal érvelnek, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban korlátozta szakszervezeti szabadságuk gyakorlását. Ezen túlmenően a T-217/03. sz. ügy felperese azzal érvel, hogy az érintett megállapodás nem gyakorolt érzékelhető hatást a tagállamok közötti kereskedelemre. Végül mindkét ügy felperesei fenntartják, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás nem korlátozta a versenyt.

1. A felperesek vállalkozások társulásaiként való minősítéséről

a) A felek érvei

⁴⁶ A T-245/03. sz. felperesei arra hivatkoznak először is, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett, és megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését azzal, hogy úgy ítélte meg, hogy a felperesek vállalkozások társulásainak tekintendők. Azt állítják, hogy ha megvizsgáljuk a piramis formában tagolt szervezetük két legalsó szintjét (vagyis a megyei szövetségeket és a helyi szakszervezeteket), annak tagjai nem vállalkozások, hanem mezőgazdasági szövetségek, illetve szakszervezetek. Ráadásul a helyi szakszervezetek tagjait ugyancsak nem lehet vállalkozásokhoz hasonlítani, mivel a tagság feltétele nem a mezőgazdasági vállalkozásra vonatkozó feltétel, ugyanis a csatlakozás egyéni vállalkozó esetén nem a vállalkozásvezetői minősítéshez kapcsolódik (mivel a vállalkozó házastársa is csatlakozhat), illetve a társasági formában működő vállalkozás esetén nem a jogi személy képviselői minősítéséhez kapcsolódik (mivel minden egyes tag önállóan dönthet arról, hogy belép-e a helyi szakszervezetbe vagy sem). Másodszor is úgy vélik, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem indokolta meg megfelelően, hogy miért minősítette e szervezeteket vállalkozások társulásainak. Különösen nem válaszolt az FNSEA által a közigazgatási eljárás során ezzel kapcsolatosan tett észrevételekre.

47 A Bizottság először is felhívja a figyelmet arra, hogy annak meghatározása érdekében, hogy a felperesek vállalkozások társulásai-e, azt kell meghatározni, végül is kik a tagjaik. A jelen ügyben mezőgazdasági termelőkről van szó, amelyek az EK 81. cikk értelmében egyértelműen vállalkozásoknak minősülnek. A Bizottság másodszor is fenntartja, hogy a megtámadott határozat részletesen kifejti azon indokokat, amelyek alapján azt állapította meg, hogy a felperesek a fenti rendelkezés értelmében vállalkozások társulásainak tekintendők.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

48 Előjáróban meg kell jegyezni, hogy a T-217/03. sz. ügy felperese nem vitatja, hogy a 2001. október 24-i megállapodás az ő szempontjából az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vállalkozások társulásai közötti megállapodásnak minősül. Ezzel szemben a T-245/03. sz. ügy felperesei fenntartják, hogy e rendelkezés értelmében nem tekinthetők vállalkozások társulásainak.

49 Az EK 81. cikk (1) bekezdését alkalmazni kell a társulásokra is, amennyiben saját vagy tagvállalkozásaik tevékenysége olyan hatások kiváltására irányul, amelyet az említett rendelkezés büntetni rendel (a 209/78–215/78. és 218/78. sz., Van Landewyck és társai kontra Bizottság ügyben 1980. október 29-én hozott ítélet [EBHT 1980., 3125. o.] 88. pontja). E rendelkezés célját figyelembe véve a vállalkozások társulásának fogalmát úgy kell értelmezni, hogy azt olyan társulásokra is alkalmazni kell, amelyek maguk is vállalkozások társulásaiból állnak (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-193/02. sz., Piau kontra Bizottság ügyben 2005. január 26-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-209. o.] 69. pontját; lásd továbbá analógia útján az Elsőfokú Bíróság T-136/94. sz., Eurofer kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-263. o.] 9. pontját).

- 50 A jelen ügyben a felperesek nem közvetlen tagjaik javára és nevében – amelyek tulajdonképpen mezőgazdasági szövetségek, illetve szakszervezetek – kötötték meg a jogvita tárgyát képező megállapodásokat, hanem azon mezőgazdasági vállalkozók nevében, akik az utóbbi szervezetek törzstagjai. „Az állattenyésztőket képviselő szövetségek és a vágóhidak [...] megállapodása” című 2001. október 24-i megállapodást többek között a „tenyésztőket képviselő szövetségek” kötötték meg „új kapcsolatok teremtésének lehetőségének megnyitása céljából az ágazat szereplői – az állattenyésztők és vállalkozások – összességének méltányos és jogszerű javadalmazása érdekében”. Ráadásul a Rungis-i jegyzőkönyv kifejezett utalást tartalmaz a „termelők szövetségeire”. Meg kell tehát állapítani, hogy a Bizottság jogosult volt a T-245/03. sz. ügy felpereseinek közvetett vagy törzstagjait – vagyis a mezőgazdasági termelőket – figyelembe venni annak értékelése céljából, hogy a felperesek az EK 81. cikk (1) bekezdés értelmében vállalkozások társulásainak tekintendők-e.
- 51 Azt kell megvizsgálni tehát, hogy a Bizottság helyesen ítélte-e úgy, hogy a – felperesek törzstagjainak, illetve közvetlen tagjainak számító – mezőgazdasági termelők az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vállalkozásoknak tekinthetők.
- 52 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a versenyjogban a vállalkozás fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok jogállásától és finanszírozási módjuktól (lásd a C-55/96. sz., Job Centre ügyben 1997. december 11-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-7119. o.] 21. pontját). Minden olyan tevékenység gazdasági tevékenységnek minősül, amely áruk vagy szolgáltatások adott piacon történő kínálatával jár (lásd a T 513/93. sz., Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali kontra Bizottság ügyben 2000. március 30-án hozott ítélet [EBHT 2000., II-1807. o.] 36. pontját).
- 53 A mezőgazdasági termelők – akár növénytermesztők, akár állattenyésztők – tevékenysége egyértelműen gazdasági jellegű. Tulajdonképpen e vállalkozók árukat termelnek, amelyeket ellenérték fejében eladásra kínálnak. A mezőgazdasági termelők következképpen az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vállalkozásoknak tekintendők.

54 Ennél fogva az e vállalkozókat tömörítő és képviselő szakszervezetek és a szakszervezeteket tömörítő szövetségek a fenti rendelkezés értelmében vállalkozások társulásainak minősíthetők.

55 Ezt a megállapítást nem cáfolhatja azon tény, hogy a helyi szakszervezetekbe a mezőgazdasági termelők házastársai is beléphetnek. Először is valószínű, hogy a valamely helyi mezőgazdasági szakszervezet tagjai közé tartozó növénytermesztők, illetve állattenyésztők házastársai is részt vesznek a családi vállalkozás feladataiban. Másodszor mindenestre az a körülmény, hogy a vállalkozások társulásába olyan személyek, illetve jogalanyok is beléphetnek, amelyek/akik nem minősülnek vállalkozásnak, nem elegendő ahhoz, hogy a társulást az EK 81. cikk (1) bekezdés szempontjából e jellemzőjétől megfossza. Ugyanígy el kell utasítani a felperesek arra vonatkozó érvét, miszerint valamely vállalkozás társasági formában való működése esetén nem e társaság lép be képviselője útján a szakszervezetbe, hanem a tagok mindegyike egyenként. Amint azt már jeleztük (lásd a fenti 52. pontot), a vállalkozás minősítésének szempontjából ugyanis nem a vállalkozás jogállásának, illetve formájának van jelentősége, hanem az általa és a tagjai által folytatott tevékenységnek.

56 Végül az indokolási kötelezettség állítólagos megsértésére vonatkozó kifogást is el kell utasítani lényegében amiatt, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem válaszolt az FNSEA által a közigazgatási eljárás során az e szövetséget vállalkozások társulásaként való minősítéssel szemben előterjesztett észrevételekre.

57 Emlékeztetni kell arra, hogy az EK 253. cikk értelmében a Bizottság határozatait ugyan köteles megindokolni azoknak a ténybeli és jogi elemeknek a feltüntetésével, amelyekről az intézkedés jogszerűsége függ, és azoknak a megfontolásoknak a felsorolásával, amelyek a határozat meghozatalára vezették, nem köteles azonban minden jogi és ténybeli kérdésre kitérni, amelyet a felek a közigazgatási eljárás során felhoztak (az Elsőfokú Bíróság a T-305/94–T-307/94., T-313/94–T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ügyben 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 388. pontja).

58 A jelen ügyben a megtámadott határozat – ha kivonatossan is – említi az FNSEA azon álláspontját, miszerint az utóbbi se nem vállalkozás, se nem vállalkozások társulása, hanem egy szakmai szakszervezet, továbbá ismerteti az FNPL és a JA-k ezzel kapcsolatos érveit is (lásd a megtámadott határozat (97) preambulumbekézdésének második bekezdését, a (98) preambulumbekézdését, valamint a (99) preambulumbekézdésének második bekezdését). Ezen érveket a Bizottság a megtámadott határozatban részletesen elveti. A Bizottság tehát kifejti, hogy a felperesek a mezőgazdasági termelőket képviselik, akik/amelyek olyan árukat termelnek, amelyeket eladásra kínálnak, továbbá a 26. rendeletnek nem lenne semmi értelme, amennyiben az utóbbiak nem lennének ugyancsak vállalkozások (a megtámadott határozat (105) preambulumbekézdése), illetve az a tény, hogy a felperesek formája a francia munka törvénykönyve értelmében szakmai szakszervezet, nem fosztja meg ezeket a vállalkozások társulásaiként való minősítésüktől (a megtámadott határozat (110) és (111) preambulumbekézdése), továbbá szakszervezeti tevékenységük nem jogosítja fel e szervezeteket arra, hogy a versenyszabályokat megsértsék, és a francia Conseil de la concurrence (versenytanács) hasonló szervezetekkel szemben is hozott már szankciókat (lásd a megtámadott határozat (112)–(114) preambulumbekézdését). Végül a megtámadott határozat a Bizottság határozathozatali gyakorlatára, illetve a releváns ítélkezési gyakorlatra (a megtámadott határozat (104) és (116) preambulumbekézdése) is emlékeztet.

59 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban megfelelően megindokolta, hogy miért minősítette e felpereseket vállalkozások társulásainak.

60 Következésképpen a kifogás egészét el kell utasítani.

2. A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt érzékelhető hatás hiánya

a) A felek érvei

61 A T-217/03. sz. ügy felperese fenntartja, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás érzékelhető hatást gyakorolt volna a tagállamok

közötti kereskedelemre. Azzal érvel, hogy a hivatkozott megállapodásnak a behozatal felfüggesztéséről szóló részét a Rungis-i jegyzőkönyv rögtön megkérdőjelezte, és egyébként is, a felperes szinte nem is importált marha- és borjúhúst, és ezért ebből a szempontból egyáltalán nem is volt érintett. Tulajdonképpen olyan állattenyésztő szövetkezeteket tömörített, amelyeknek maguknak is volt saját vágóhid-telephelyük, és a szövetkezetek szinte kizárólag tagjaik marha- és borjúhús termékeit gyűjtötték be és forgalmazták. Ráadásul a Bizottság a kereskedelemre gyakorolt hatás megállapítását nem szorítkozhat arra, hogy csupán a megállapodás potenciális hatásairól szóló elemzésre támaszkodik, annak valódi hatásait meg is kell vizsgálnia. Ugyanis a piac alakulásának az érintett időszak alatti elemzése nem bizonyítja, hogy a megállapodás hatást gyakorolt volna a behozatalra. A minimál vételi árakkal kapcsolatosan a felperes felhívja a figyelmet arra, hogy a megállapodás majdnem egy hónapig volt hatályban, és fenntartja, hogy ez a rövid időtartam nem tette lehetővé, hogy a megállapodás bármilyen hatást gyakoroljon a franciaországi behozatalra.

- 62 A Bizottság fenntartja, hogy a behozatal korlátozására irányuló megállapodás természeténél fogva befolyásolhatja a tagállamok közötti kereskedelmet. Továbbá arra hivatkozik, hogy az árak rögzítéséről szóló megállapodás ugyancsak hatással lehetett a közösségen belüli kereskedelemre.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 63 Az EK 81. cikk (1) bekezdése csak azokra a megállapodásokra alkalmazandó, amelyek hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre. Ahhoz, hogy egy vállalkozások között létrejött megállapodás alkalmas legyen arra, hogy a tagállamok közötti kereskedelmet befolyásolja, lehetővé kell tennie, hogy jogi és ténybeli elemek összessége alapján kellő valószínűséggel előre lehessen látni, hogy a tagállamok közötti kereskedelmi forgalomra közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan, hatást gyakorolhat oly módon, hogy az alkalmas a tagállamok közötti egységes piac célkitűzései elérésének akadályozására (a Bíróság C-359/01. P. sz., *British Sugar kontra Bizottság* ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-4933. o.] 27. pontja, és az Elsőfokú Bíróság T-213/95. és T-18/96. sz., *SCK és FNK kontra Bizottság* ügyben 1997. október 22-én hozott ítéletének [EBHT 1997., II-1739. o.] 175. pontja).

- 64 A jelen esetben a 2001. október 24-i megállapodás a marha- és borjúhús franciaországi behozatalának időleges felfüggesztésére vonatkozó kötelezettségvállalást tartalmazott. Amint azt a megtámadott határozat kifejti, Franciaország az egyik legjelentősebb marha- és borjúhús importőr a Közösségben. E behozatal nagy része (nagyjából 95%) többek között a többi tagállamból származik (a megtámadott határozat (11) preambulumbekzdése). Ebből következően a jogvita tárgyát képező megállapodás szükségszerűen hatással lehetett a tagállamok közötti kereskedelemre.
- 65 Ezt a megállapítást nem vonja kétségbe a felperes azon érve, miszerint a 2001. október 24-i megállapodás „Behozatal” fejezetének hatályát pár nappal később a Rungis-i jegyzőkönyv 2001. október 31-i megkötése meg is szüntette. Minden megállapodás, amely megfelel az EK 81. cikk (1) bekezdése alkalmazási feltételeinek, e rendelkezés hatálya alá esik. Mindenesetre, amint az a későbbiekben megállapításra kerül (lásd az alábbi 136. pontot) a „»Húsbehozatal« találkozó” elnevezésű Rungis-i jegyzőkönyv kifejezetten a behozatalra vonatkozott, és nem idézte elő a felperesek által a behozatal felfüggesztésével kapcsolatosan hozott intézkedések megszüntetését.
- 66 A felperes azon elméletét is el kell vetni, miszerint a felperest nem érinti a megállapodás „Behozatal” című fejezete, mivel tagjai szinte egyáltalán nem importálnak marha- és borjúhúst. A felperes által bemutatott számadatok szerint tagjai behozatali tevékenysége a Franciaországba történő marha- és borjúhús behozatal összességének ugyan alacsony, de mégsem elhanyagolható százalékát teszi ki (2001-ben nagyjából 1,5%, vagyis 3 865 tonna). A Bizottság egyébiránt a tárgyalás alatt fenntartotta – anélkül, hogy a felperes ezt vitatta volna –, hogy tagjai a múltban nagyobb mennyiségű marha- és borjúhúst importáltak (a válság kezdetét megelőző évben például 15 000 tonnát). Azt is meg kell jegyezni, hogy ugyan igaz, hogy a felperes szövetkezet-tagjai saját tagjaik szarvasmarha termékeit gyűjtik be és forgalmazzák, ettől viszont még éves forgalmuk 20%-ának mértékéig olyan termelő(k) termékeit is forgalmazhatják, amely(ek)/aki(k) nem tagja(i) az adott szövetkezetnek. Végül mindenesetre mivel a jogsértés, amelyben a felperes részt vett,

hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, a Bizottság nem volt köteles bizonyítani, hogy a felperes egyéni részvétele hatással volt-e a közösségen belüli kereskedelemre (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-14/89. sz., Montedipe kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-1155. o.] 254. pontját).

67 Ezenfelül meg kell jegyezni, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodásnak a minimál árszabásra vonatkozó része már önmagában is alkalmas volt a közösségen belüli kereskedelem befolyásolására. Ugyanis azok a versenykorlátozó magatartások, amelyek egy tagállam egész területére kiterjednek, jellegüknél fogva olyan hatást gyakorolnak, amely erősíti a piacok nemzeti alapú széttördelését, és ezáltal gátolja a Szerződés által megvalósítani szándékozott gazdasági integrációt (a fentiekben hivatkozott SCK és FNK kontra Bizottság ítélet 179. pontja). E tekintetben a kartellnek az érintett piacon betöltött viszonylagos szerepét, valamint azt a gazdasági környezetet kell megvizsgálni, amelyben a kartell elhelyezkedik. A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a francia szarvasmarha-állomány a közösségi szarvasmarha-állomány több mint 25%-át teszi ki (a megtámadott határozat (10) preambulumbekzdése). Végül amint azt a Bíróság már megállapította, minthogy a piac nyitott más tagállamok gazdasági szereplői által nyújtott szolgáltatások előtt, a nemzeti árkartell tagjai csak akkor tarthatják meg piaci részesedésüket, ha megvédik magukat a külföldi versenytől (a fentiekben hivatkozott British Sugar kontra Bizottság ítélet 28. pontja).

68 Végül, és ellentétben a felperes kijelentéseivel, a Bizottság nem volt köteles bizonyítani, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás gyakorlatilag is érzékelhető hatással volt a tagállamok közötti kereskedelemre. Amint azt a fenti 63. pontban is megállapítottuk, az EK 81. cikk (1) bekezdése csupán azt követeli meg, hogy a megállapodás és összehangolt magatartás alkalmas legyen arra, hogy hatással legyen a tagállamok közötti kereskedelemre (lásd még a fentiekben hivatkozott Montedipe kontra Bizottság ítélet 253. pontját).

69 Ebből következően e kifogást el kell utasítani.

3. A verseny korlátozásának hiányáról

a) A felek érvei

- 70 A felperesek lényegében azt állítják, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás nem korlátozta a versenyt, és ezért nem tartozott az EK 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá.
- 71 A felperesek továbbá azt állítják, hogy a Bizottság hibát vétett azzal, hogy úgy ítélte meg, hogy az érintett megállapodás tárgya versenyellenes volt. Arra hivatkoznak, hogy mivel a Bizottság nem szabhatott ki szankciót a felperesekkel szemben a hivatkozott megállapodás „Behozatal” fejezete miatt, ezért kizárólag a versenynek az árak rögzítése miatti esetleges korlátozására kellett összpontosítania érvelését. A jogvita tárgyát képező árszabási táblázat árait a Bizottság által a marha- és borjúhús piac közös szervezése (KPSZ) keretében meghatározott intervenciós árakra támaszkodva rögzítették, amelyek piaci referenciának számítanak és nagyon alacsony szintűek. Ezen túlmenően a megállapodásnak csupán nagyon korlátozott konkrét, majdhogynem nem létező hatásai lehettek, azok is csupán igen rövid időre, és anélkül, hogy következményük lett volna a fogyasztói árakra.
- 72 A felperesek azzal is érvelnek, hogy a 2001. október 24-i megállapodás kizárólag az ajánlott minimálárra vonatkozott, amelynek betartására egyébiránt tagjaik nem voltak kötelezhetőek. Mivel vertikális megállapodásról van szó, az ajánlott árak rögzítése természeténél fogva nem tekinthető versenykorlátozónak. A Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 1999. december 22-i 2790/1999/EK bizottsági rendelet 4. cikkének a) pontja (HL L 336., 21. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 364. o.) csupán a viszonteladási áraknak a vevővel szembeni rögzítését tiltja, miközben a jelen ügyben a vágóhidak maguk határozhatják meg áraikat a nagy alapterületű üzletláncokkal, illetve a nagykereskedőkkel szemben. Végül a felperesek kiemelik a mezőgazdasági ágazat sajátosságait, amelyek nem teszik lehetővé, hogy spontán módon hosszú időre egyensúly jöjjön létre a

kínálat és a kereslet között, és amely ágazatot a piac szabályaitól eltérően kell szabályozni, ezért tehát ezen ágazatra a versenyjogi szabályok nem alkalmazhatók teljes mértékben. Ezen érvelésük alátámasztásaképpen a T-245/03. sz. felperesei egy 2003. június 3-i jogi véleményt csatolnak.

- 73 A felperesek továbbá arra hívják fel a figyelmet, hogy amikor a Bizottság valamely versenyjogi korlátozást értékel, figyelembe kell vennie azt az egész jogi és gazdasági hátteret, amelyben a jogvita tárgyát képező megállapodás megkötésre került, és emlékeztetnek arra, hogy nem tartozik automatikusan az EK 81. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá valamennyi olyan vállalkozások közötti megállapodás, amely korlátozza a felek vagy az egyik fél cselekvési szabadságát (a Bíróság C-309/99. sz., Wouters és társai ügyben 2002. február 19-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-1577. o.] 97. pontja). Amennyiben más jellegű célkitűzések megóvását teszi lehetővé, a versenykorlátozó célú vagy hatású megállapodás nem tartozik e tiltás hatálya alá annyiban, amennyiben az említett korlátozó hatások szükségesek e célkitűzés megóvásához, és nem zárják ki teljesen a versenyt a közös piac jelentős részén. A Bizottságnak tehát a kérdéses megállapodás természetére és céljára, illetve hatásaira vonatkozóan részletes és konkrét elemzést kellett volna végeznie, amit nem tett meg.
- 74 A felperesek arra is hivatkoznak, hogy a Bizottság alulértékelte azon rendkívüli válsághelyzetet, amelyben a francia kifejelett szarvasmarha-tenyésztők a tényállás létrejöttének idején voltak. Emlékeztetnek arra, hogy a megállapodás által érintett szarvasmarha-árak 2001-ben átlagosan az 1980 óta legalacsonyabb szintre süllyedtek, és az állattenyésztőknek fizetett ár a költségek levonását követően – még a kapott támogatások beszámítása után is – az önköltségi ár alá csökkent. Az európai marha-és borjúhúsfogyasztás 2001-ben közel 10%-kal csökkent, amely a francia állattenyésztőket közvetlenül érintette, mivel ez a piacról való kiszorulásuk veszélyével fenyegetett.
- 75 A felperesek továbbá azt állítják, hogy az egymást követően elfogadott közösségi intézkedések elégtelennek bizonyultak a válság kezelésére. Így például a különleges

felvásárlási rendszer csupán a húsárak vágóhídról történő kikerülésének fázisában került alkalmazásra, miközben az állattenyésztők bevételeit a szarvasmarha vágóhídra kerülését megelőző időszak határozza meg. Ennél fogva a Közösség által az ártámogatásokkal kapcsolatosan hozott intézkedések következményei szükségszerűen az állattenyésztők és vágóhidak közötti szakmaközi megállapodás megkötéséhez vezettek.

- 76 Ezzel kapcsolatosan a T-245/03. sz. ügy felperesei fenntartják, hogy a 2001. október 24-i megállapodást a Bizottságnak szabályozó jogi aktusként kellett volna megvizsgálnia és felhívják a figyelmet arra, hogy Franciaországban hagyományai vannak annak, hogy az állam a mezőgazdasági szektort a szakszervezeti szövetségekkel összehangoltan irányítja. A francia kormány azon kifejezett és nyilvános felkérésére válaszoltak a felperesek, amelynek célkitűzése a marha- és borjúhústermelők gazdasági katasztrófától való megóvása volt, amely az egész szarvasmarha ágazat széthullásához vezethetett volna, és amely már így is súlyos zavarokat okozott a közrendben. Megjegyzik, hogy a francia mezőgazdasági miniszter volt a megállapodás kezdeményezője, aki a francia parlamentben tett nyilatkozatában kinyilvánította, hogy támogatja az említett megállapodás elkészítését.
- 77 A Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy mivel a jogvita tárgyát képező megállapodás felei a nemzeti piacok széttördeléséről, valamint a minimál árak rögzítéséről állapodtak meg, arra kell következtetni, hogy a megállapodás célja kifejezetten a verseny korlátozása volt. Fenntartja, hogy a megtámadott határozatban mindenesetre figyelembe vette a megállapodás gazdasági és jogi hátterét. A Bizottság hozzáteszi, hogy közösségi szinten számos intézkedés került megvalósításra a válság megfékezése érdekében. Végül kijelenti, hogy az a tény, hogy a francia mezőgazdasági miniszter a válság idején a megállapodás megkötésére buzdított, még nem jelenti azt, hogy a felpereseknek bármilyen szabályozási jogosultságuk lett volna.
- 78 Egyébiránt a Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság rendelje el a T-245/03. sz. ügy felperesei által csatolt jogi vélemény elfogadhatatlanként való elutasítását. Ugyanis a beadványokhoz csatolt mellékletek célja pusztán az igazolás és az okirati bizonyítás (az Elsőfokú Bíróság T-31/99. sz., ABB Asea Brown Boveri kontra Bizottság 2002. március 20-án hozott ítéletét [EBHT 2002., II-1881. o.]), ezért a közösségi jogi kérdéseket a jogi képviselőknek magukban az eljárási iratokban kell kifejteniük.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 79 Előjáróban el kell utasítani a Bizottságnak a T-245/03. sz. ügy felperesei által benyújtott jogi vélemény elutasítására irányuló kérelmét. Meg kell jegyezni, hogy a kereseti kérelemmel beadott dokumentumot szükségszerűen fel kell venni az ügy iratai közé. Más kérdés az, hogy vajon a felperes e dokumentumok mindegyikét felhasználhatja-e, illetve az Elsőfokú Bíróság figyelembe veheti-e ezeket. Megjegyzendő, hogy a kereset szövegének egyes elemei alátámaszthatóak és kiegészíthetőek a csatolt iratokra való hivatkozással, feltéve, hogy a jogi érvelés lényegi elemeit maga a kereset tartalmazza (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-87/05. sz., EDP kontra Bizottság ügyben 2005. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3745. o.] 155. pontját, valamint a T-209/01. sz., Honeywell kontra Bizottság ügyben 2005. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5227. o.] 57. pontját). A jelen esetben az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a felperesek beadványukban megfelelően kifejtették azon álláspontjukat, miszerint a jogvita tárgyát képező megállapodás nemzeti szabályozó jogi aktusnak tekintendő. Következésképpen a kérdéses melléklet csupán ezen álláspont alátámasztására és kiegészítésére szolgál. Ennélfogva a felperes jogosult e dokumentumra hivatkozni.
- 80 A felperesek az általuk hivatkozott kifogással kapcsolatban lényegében fenntartják, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodásnak nem volt sem célja, sem hatása az EK 81. cikk (1) bekezdés értelmében vett közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.
- 81 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a felperesek által 2001. október 24-én kötött megállapodás elsősorban a marha- és borjúhús franciaországi behozatalának ideiglenes felfüggesztését, másodsorban a selejtezett tehének vágóhidra kerülésekor alkalmazott minimál felvásárlási áraitól való árszabás alkalmazását írta elő. A felperes állításaival ellentétben, valamint a fenti 65. és 66. pontokban kifejtett indokok miatt a jogvita tárgyát képező megállapodás korlátozó jellegének vizsgálata nemcsak a fent hivatkozott árakkal kapcsolatos intézkedéseket kell, hogy figyelembe vegye, hanem azokat is, amelyek a behozatal felfüggesztésére vonatkoztak.

- 82 Először is meg kell állapítani, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodásban rögzített behozatal felfüggesztésre való kötelezettségvállalás a francia tenyészők termelése zavartalan kereskedelmének, valamint a fent hivatkozott árszabás hatékonyságának biztosítása érdekében kifejezetten a marha- és borjúhús a felperesek által meghatározott árszabásnál alacsonyabb áron való franciaországi behozatalának megakadályozására irányult. Ebből következően meg kell állapítani, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás célja a francia nemzeti piac széttördelése, valamint az egységes piacon folyó verseny korlátozása volt.
- 83 Másodszor is az árszabás bevezetése kapcsán emlékeztetni kell, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdésének a) pontja kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítésére irányuló intézkedések versenykorlátozásnak minősülnek. A következőes ítélkezési gyakorlat szerint az árrögzítés egyértelmű versenykorlátozásnak minősül (az Elsőfokú Bíróság T-148/89. sz., Tréfilunion kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-1063. o.] 109. pontja, valamint a T-374/94., T-375/94., T-384/94. és T-388/94. sz., European Night Services és társai kontra Bizottság ügyben 1998. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-3141. o.] 136. pontja).
- 84 A jelen ügyben a felperesek bizonyos kategóriájú szarvasmarháknak a vágóhídra kerüléskor alkalmazandó felvásárlási árára vonatkozó árszabásról állapodtak meg, amely a bizonyos kategóriájú tehének tekintetében a vágott hús kilogrammonkénti árlistáját tartalmazta, valamint a többi kategóriára – nevezetesen a közösségi hatóságok által rögzített különleges felvásárlási ár függvényében – alkalmazandó árak számítási módszerét tartalmazta. A felperesek állításával ellentétben a jogvita tárgyát képező megállapodás kérdéses rendelkezéseinek tartalmából kiderül, hogy nem ajánlott árakról, illetve irányárakról, hanem minimálárakról volt szó, amelyeknek betartására az aláíró szövetségek kötelezettséget vállaltak. Az említett megállapodás előírta, hogy „a díjaknak legalább összhangban kell lenniük ezen árszabással”. Ráadásul a T-245/03. sz. ügy felperesei a tagjaiknak küldött, a 2001. október 24-i megállapodás alkalmazását rendező 2001. november 8-i üzenetben a „minimál ár[ak] árszabásának” alkalmazására hivatkoznak.
- 85 A jelen ügy tárgyát képező, a mezőgazdasági vállalkozók szövetségei, valamint a vágóhidakat képviselő szövetségek között létrejött, bizonyos kategóriájú tehének

tekintetében minimálárakat rögzítő, és az árakat az érintett piacokon tevékenységet végző piaci szereplők összessége tekintetében kötelezővé tevő megállapodásnak jellegénél fogva az a célja, hogy e piacokon korlátozza a szabad versenyt (lásd e tekintetben a Bíróság 123/83. sz., BNIC-ügyben 1985. január 30-án hozott ítéletének [EBHT 1985., 391. o.] 22. pontját), különösen az állattenyésztők és a vágóhidak kereskedelmi tárgyalási mozgásterének korlátozásával, valamint az árak érintett piacokon való kialakulásának torzításával.

86 Ezt a megállapítást nem cáfolhatja a felperesek azon érve, miszerint a mezőgazdasági piacok olyan szabályozott piacok, ahol a versenyszabályok nem alkalmazhatók teljes mértékben, és ahol az árak alakulása gyakran nem felel meg a kereslet és kínálat szabad versenyének. Az bizonyos, hogy a mezőgazdasági ágazat rendelkezik bizonyos sajátosságokkal, továbbá igen részletes, és sokszor intervencionista szabályozás vonatkozik rá. Mindemellett meg kell jegyezni – amint azt a harmadik jogalap keretében majd meg is vizsgáljuk –, hogy a közösségi versenyszabályok a mezőgazdasági termékek piacaira is alkalmazandóak, még ha bizonyos e piacok sajátos helyzetének figyelembe vétele végett léteznek is kivételek.

87 A felperesek nem hivatkozhatnak arra sem, miszerint a jogvita tárgyát képező árszabás nem volt versenykorlátozó jellegű, mivel azokat a Bizottság által létrehozott különleges felvásárlási rendszer árait való hivatkozással rögzítették. Az Elsőfokú Bíróság felhívására a felek által készített összehasonlító táblázatok vizsgálata azt tárja fel, hogy ugyan a közepes, illetve alacsonyabb minőségű tehének tekintetében a megállapodás árait a különleges felvásárlási rendszerben alkalmazott árakat alapul véve határozták meg, ezzel szemben a jó minőségű tehének tekintetében (amelyek 2001-ben a vágások 30%-át jelentették) a megállapodás által rögzített árak lényegesen magasabbak voltak az intervenciók áraknál. Mindenesetre az a pusztán tény, hogy a minimálárakat a nyilvános intervenciók árakra való hivatkozással rögzítették, nem szünteti meg a jogvita tárgyát képező megállapodás versenykorlátozó jellegét. A nyilvános intervenciók árakra való hivatkozástól a jogvita tárgyát képező árszabás célja – amely a meghatározott piaci ár közvetlen és mesterséges rögzítéséből, illetve e rendszernek a többletkínálat által jellemzett piacoknak az áruk bizonyos részének kivonása útján történő egyensúlyba állítását célul kitűző mezőgazdasági közös piacszervezések különböző támogatási- és intervenciók mechanizmusaihoz hasonló árrendszer kialakításából áll – még versenyellenes.

- 88 A felperesek egyébiránt arra hivatkoznak, hogy a 2790/1999 rendelet 4. cikkének a) pontja értelmében kizárólag az tilos, hogy a vevő azon lehetőségét korlátozzák, hogy saját eladási árát megállapítsa, és azzal érvelnek, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás által létrehozott árszabás nem korlátozza a vágóhidak azon lehetőségét, hogy a vevőkkel szembeni áraikat saját maguk állapítsák meg. A 2790/1999 rendeletre való hivatkozás mindemellett nem releváns a jelen ügyben. E rendelet 3. cikke ugyanis kizárja a vertikális megállapodásokra vonatkozó csoportmentesítés alkalmazásának hatálya alól azokat az eseteket, amelyekben a szállító piaci részesedése meghaladja az érintett piac 30%-át. A Bizottság felhívja a figyelmet arra – anélkül, hogy ezt a felperesek vitatnák –, hogy a felperes tenyésztői szövetségek tagjainak a francia marha- és borjúhús piacon megvalósuló termelése jóval meghaladta e 30%-os határt.
- 89 A felperesek azon állításával kapcsolatosan, miszerint az utóbbiak nem kötelezhatték tagjaikat az általuk rögzített árak betartására, meg kell jegyezni, hogy ahhoz, hogy valamely vállalkozások társulásai között létrejött megállapodás az EK 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá essen, nem kell, hogy az érintett társulások képesek legyenek kikényszeríteni tagjaiktól a megállapodásból rájuk háruló kötelezettségek végrehajtását (lásd e tekintetben a Bíróság 71/74. sz., Frubo kontra Bizottság ügyben 1975. május 15-én hozott ítéletének [EBHT 1975., 563. o.] 29–31. pontját). Egyébiránt meg kell jegyezni, hogy a fent hivatkozott Wouters és társai ügyben hozott ítéletre való hivatkozás a jelen ügyben nem releváns tekintettel arra, hogy az utóbbi ítélet alapját képező ügyben felmerült ténybeli körülmények és jogkérdések – amelyek az ügyvédi hivatás gyakorlásának és szervezetének valamely szakmai társulás általi szabályozására vonatkoztak – nem vethetők össze a jelen ügy körülményeivel és jogkérdéseivel.
- 90 A felperesek a jogvita tárgyát képező megállapodás igazolása érdekében nem hivatkozhatnak a tényállás megvalósulásakor a szarvasmarha-ágazatot sújtó válságra, amely különösen érzékenyen érintette kifejlett szarvasmarhák francia tenyésztőit. Ez a körülményből önmagában nem lehet arra következtetni, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdésében foglalt alkalmazási feltételek nem teljesültek (lásd e tekintetben a Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet 740. pontját). Mindenesetre meg kell jegyezni, hogy a Bizottság – amint az a megtámadott határozat (10)–(15) és (130) preambulumbekkezdéséből kiderül – értékelésében nem hagyta figyelmen kívül az ágazatot sújtó válságot. A Bizottság továbbá a bírságok

összegének meghatározásakor is figyelembe vette e körülményt, és a bírság összegét 60%-kal csökkentette (lásd a megtámadott határozat (182)–(185) preambulumbekzdését).

- 91 A felperesek azon érvelését is el kell utasítani, miszerint a jogvita tárgyát képező megállapodás nemzeti szabályozási jogi aktusnak tekintendő, amely megfelelt a Franciaországban hagyományos a közigazgatás és a mezőgazdasági szövetségek együttesen irányítására vonatkozó gyakorlatnak és amely jogi aktust az állami hatóságok által elfogadott intézkedések eredménytelensége indokolt. E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az EK 81. cikk által szabályozott megállapodások létrejöttének jogi kerete, valamint e keret nemzeti jogrendszerek általi jogi minősítése egyáltalán nem befolyásolja a közösségi versenyszabályok alkalmazhatóságát (a feljebb hivatkozott BNIC-ítélet 17. pontja). Másodszor is emlékeztetni kell arra, hogy a tárgyalás során a Francia Köztársaság képviselői kizárták, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás a közigazgatás és a mezőgazdasági szövetségek közötti együttes irányításból fakadna, hozzátevé, hogy a fenti irányítás csupán a nemzeti és közösségi konzultációs szervek keretében kap helyt. Végül és harmadszor meg kell állapítani, hogy egy bizonyos ágazat problémáival kapcsolatos állami intézkedések állítólagos hiánya nem indokolja, hogy a magánszektor érintett szereplői versenyszabályokba ütköző magatartást folytassanak, illetve hogy a nemzeti vagy közösségi hatóságoknak járó előjogokat vindikáljanak maguknak annak érdekében, hogy a hatóságok intézkedéseit saját intézkedéseikkel helyettesítsék.

- 92 Ráadásul a francia mezőgazdasági miniszternek a 2001. október 24-i megállapodásban játszott szerepével kapcsolatosan elegendő annak a megállapítása, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az a körülmény, hogy a vállalkozások ismert versenyellenes magatartását a nemzeti hatóságok elősegítették, sőt esetleg ösztönözték, önmagában semmilyen jelentőséggel sem bír a Szerződés 81. cikke alkalmazásának szempontjából (az Elsőfokú Bíróság T-7/92. sz., Asia Motor France és társai kontra Bizottság ügyben 1993. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 1993., II-669. o.] 71. pontja, valamint a feljebb hivatkozott Tréfilunion kontra Bizottság ítélet 118. pontja).

93 Végül el kell utasítani azt az érvet, miszerint a Bizottság nem bizonyította, hogy a megállapodás hatást gyakorolt volna a behozatalra, illetve a piaci árakra. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazása céljából a megállapodás tényleges hatásának figyelembe vétele nem szükséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy annak célja a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. Következésképpen a Bizottság nem köteles a tényleges versenyellenes hatásokat bizonyítani, amennyiben a kifogásolt magatartások versenyellenes célja megállapításra került (a feljebb hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet 741. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-62/98. sz., Volkswagen kontra Bizottság ügyben 2000. július 6-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-2707. o.] 178. pontja). Amint pedig azt megállapítottuk, a Bizottság bizonyította, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás célja a versenynek az érintett piacokon való megakadályozása, korlátozása vagy torzítása volt. A Bizottság tehát nem volt köteles ezen intézkedéseknek a közös piacon belüli, illetve különösen a franciaországi versenyre gyakorolt tényleges hatásait bizonyítani.

94 A fentiekre tekintettel e kifogást el kell utasítani.

4. A szakszervezeti fellépés minősítéséről

a) A felek érvei

95 A T-245/03. sz. ügy felperesei azzal érvelnek, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát vétett azzal, hogy a 2000. december 7-én Nizzában kihirdetett Európai Unió Alapjogi Chartája 12. cikkének (1) bekezdése (HL 2000., C 364., 1. o.) által elismert egyesülési szabadságuk gyakorlását korlátozta. A Bizottság különösen figyelmen kívül hagyta a francia mezőgazdasági szakszervezetek önálló irányítási feladatait. Ráadásul a Bizottság nagyon pontatlan volt, amikor elrendelte, hogy a bírsággal sújtott szövetségek a jövőben tartózkodjanak minden olyan megállapo-

dástól, összehangolt magatartástól, vagy döntéstől, amelynek a velük szemben megállapított jogsértéshez hasonló célja vagy hatása lehet, miközben a szakmai szakszervezetek mibenléte pont közös érdekeik megvédése érdekében a tagok közötti összehangolt tevékenységek szervezése.

- 96 A Bizottság fenntartja, hogy az a tény, hogy a felperesek szakszervezetek, nem von le semmit a közrendi jellegű versenyszabályok alkalmazhatóságának értékéből.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 97 Az EK 3. cikk (1) bekezdésének g) és j) pontja értelmében a Közösség tevékenységének egyszerre kell magában foglalnia olyan rendszert, amely biztosítja a belső piac torzulásmentességét, valamint a szociálpolitikát. Az EK 137. cikk (1) bekezdésének f) pontja úgy rendelkezik, hogy a Közösség támogatja és kiegészíti a tagállamok tevékenységeit munkavállalók és munkaadók érdekeinek képviselője és kollektív védelme terén, továbbá az EK 139. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a szociális partnerek közötti közösségi szintű párbeszéd, amennyiben úgy kívánják, szerződéses kapcsolatokhoz vezethet. Az EK 81. cikk (1) bekezdése viszont tilt minden olyan megállapodást, amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. Ez a cikk olyan alapvető rendelkezést tartalmaz, amely elengedhetetlen a Közösségre bízott feladatok megvalósításához, és különösen a közös piac működéséhez (a Bíróság C-126/97. sz., Eco Swiss-ügyben 1999. június 1-jén hozott ítéletének [EBHT 1999., I-3055. o.] 36. pontja).

- 98 A Bíróság úgy ítélte meg, hogy ugyan a munkáltatókat és munkavállalókat képviselő szervezetek közötti kollektív szerződések kétségkívül maguk után vonnak bizonyos

versenykorlátozó hatásokat, mindazonáltal az e szerződésekben foglalt szociálpolitikai célokat súlyosan aláásnák, ha a szociális partnerek az EK 81. cikkének hatálya alá tartoznának a foglalkoztatási- és munkakörülmények javítását célzó intézkedések kialakítására való közös törekvésük során. A Szerződés rendelkezéseinek – mint egésznek – hasznos és koherens értelmezéséből az következik, hogy a szociális partnerek között a fentiekben meghatározott célkitűzések érdekében a kollektív tárgyalások keretében megkötött megállapodásokra – jellegükre és céljukra való tekintettel – nem vonatkozik az EK 81. cikk (1) bekezdése (a Bíróság C-67/96. sz., Albany-ügyben 1999. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 1999., I-5751. o.] 59. és 60. pontja). Ezzel szemben a Bíróság kijelentette, hogy az EK 81. cikk alkalmazandó a termelőket, szövetkezeteket, munkásokat, illetve ágazatokat képviselő szervezetek által közjogi intézmény keretében létrehozott szakmaközi megállapodásokra (a Bíróság fent hivatkozott BNIC-ítéletének 3. és 16–20. pontja, valamint az 136/86. sz. BNIC-ügyben 1987. december 3-án hozott ítéletének 3. és 13. pontja).

- 99 A jelen ügyben az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás jellege és célja nem indokolja e megállapodásnak az EK 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alóli kivonását.
- 100 Először is meg kell állapítani, hogy a hivatkozott megállapodás nem minősül kollektív szerződésnek, és nem a munkáltatókat és a munkavállalókat képviselő szervezetek között jött létre. Az állattenyésztők egyáltalán nem állnak munkaviszonyban a vágóhidakkal, mivel munkájukat nem a vágóhidak részére, vagy irányítása alatt végzik, és nem is képezik az utóbbiak szerves részét (lásd e tekintetben a Bíróság C-22/98. sz., Becu és társai ügyben 1999. szeptember 16-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-5665. o.] 26. pontját). Ezzel szemben az állattenyésztők az EK 81. cikk (1) bekezdésének értelmében vállalkozásoknak minősíthetők (lásd a fenti 53. pontot). A jogvita tárgyát képező megállapodás tehát a marha- és borjúhús-ágazat termelési láncának két szeme között létrejött szakmaközi megállapodás. Másodszor a megállapodás nem a foglalkoztatási- és munkakörülmények javítására, hanem a marha- és borjúhús behozatalának felfüggesztésére, valamint a bizonyos kategóriájú tehenekre vonatkozó minimál ár rögzítésére vonatkozik. Vagyis a jelen ügyben tárgyalt intézkedések célja a közös piacon belüli verseny korlátozása (lásd a fenti 82. és 85. pontot).

- 101 Ebből következően a T-245/03. sz. felperesei jogszerűen járhatnak el ugyan mezőgazdasági szakszervezeti szövetség minőségükben tagjaik érdekei képviseletének védelmében, ám a jelen ügyben az EK 81. cikk (1) bekezdésével ellentétes konkrét cselekmények igazolása érdekében nem hivatkozhatnak az egyesülési szabadságra.
- 102 A felperesek azon érvét is el kell utasítani, miszerint a Bizottság azzal, hogy a megtámadott határozat 2. cikkében kötelezte a felpereseket arra, hogy a jövőben tartózkodjanak minden, a megállapított jogsértéssel azonos vagy hasonló célú vagy hatású megállapodástól, szakmai szakszervezeti minőségükben hátráltatta őket azon feladatuk elvégzésében, hogy kollektív érdekeik védelme érdekében összehangoltan lépjenek fel. Azzal, hogy a Bizottság arra kötelezte a felpereseket, hogy tartózkodjanak a kifogásolt magatartások megismétlésétől, illetve hasonló intézkedések megtételétől, csupán a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértésből eredő következményeket fejezte ki felperesek jövőbeli magatartására nézve (lásd e tekintetben a T-45/98. és T-47/98. sz., Krupp Thyssen Stainless és Acciai speciali Terni kontra Bizottság ügyben 2001. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2001., II-3757. o.] 311. pontját). Ez a rendelkezés egyébként kielégítően pontos és olyan tényezőkön alapul, amelyek alapján a Bizottság megállapította a kifogásolt magatartások jogellenességét, és egyértelmű, hogy e rendelkezés nem a felperesek általános szakszervezeti tevékenységére vonatkozik.
- 103 A fentiekre tekintettel e kifogást el kell utasítani.
- 104 Következésképpen a jogalapot el kell utasítani.

B – A jogsértés hatályának és időtartamának megállapítására vonatkozó nyilvánvaló értékelési hibákról, valamint jogban való tévedésekről

- 105 A felperesek vitatják a jogsértés Bizottság által megállapított hatályát és időtartamát. Először is fenntartják, hogy a 2001. október 24-i megállapodás „Behozatal” fejezete a

2001. október 31-i Rungis-i jegyzőkönyv aláírásával megszűnt. Másodszor is tagadják, hogy a 2001. október 24-i írásos megállapodást az ugyanilyen tárgyú szóbeli megállapodás meghosszabbította volna.

1. Előzetes kérdések

a) A helyi megállapodások figyelembe vételéről

A felek érvei

¹⁰⁶ A felperesek fenntartják, hogy a Bizottság az országos szövetségekkel szemben kifogásolt jogsértés időtartamának meghatározása érdekében nem támaszkodhatott a helyi szinten az állattenyésztők szakszervezetei és az egyéni vágóhidak között létrejött megállapodásokra. Emlékeztetnek arra, hogy valamely megállapodás időtartamának bizonyítására vonatkozó teher a Bizottságra hárul, és mivel a Bizottság úgy döntött, hogy közvetlen irati bizonyítékokra támaszkodik a jogsértés, valamint az abban való közreműködés megállapítása érdekében, a megállapodásban résztvevő valamely félnek a végrehajtási intézkedésben való utolsó bizonyított részvételén túli tevékenysége folyamatosságát nem vélelmezheti (az Elsőfokú Bíróság T-25/95., T-26/95., T-30/95–T-32/95., T-34/95–T-39/95., T-42/95–T-46/95., T-48/95., T-50/95–T-65/95., T-68/95–T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95. és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság ügyben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 4281–4283. pontja).

¹⁰⁷ A felperesek felhívják a figyelmet arra, hogy a kérdéses helyi megállapodásoknak nem aláíró felei, mivel azokat tőlük különálló jogalanyok, vagyis a megyei mezőgazdasági szövetségek, a megyei JA-k, illetve a helyi szakszervezetek kötötték meg. E helyi, főleg a 2001. november 30-ától fogva létrejött megállapodások kizárólag az utóbbiak fellépéseinek eredménye, és azok megkötése a fenti

szervezetek azon képességén múlik, hogy hogyan tudják vevőikkel szemben érvényesíteni a minimálárak alkalmazását. A felperesek ezzel kapcsolatosan az FNB igazgatójának a 2001. november 29-i találkozáson kézzel írott feljegyzéseire hivatkoznak („árszabásaitokat regionálisan tárgyaljátok meg”). Az a tény, hogy az FNB a megyei szövetségek kérésére eljuttatta az utóbbiaknak a referenciaárak árszabását, nem vonhatja kétségbe ezt a megállapítást, mivel az árszabást az FNB nem az országos megállapodás alkalmazása keretében, hanem a szövetségek által folytatott helyi tárgyalások folyamán közölte az utóbbiakkal. M. E. C., az FNB egyik igazgatója 2001. december 11-én megküldte az árszabást az egyik megyei szövetségnek, miközben kifejezetten felhívta az utóbbi figyelmét arra, hogy ez az árszabás nem kerül megállapodás révén meghosszabbításra. A felperesek végül vitatják a Bizottság azon állítását, miszerint a helyi megállapodások szövege szinte szó szerint átvette volna az országos megállapodás szövegét.

- 108 A felperesek továbbá arra is felhívják a figyelmet, hogy a helyi megállapodások aláírói nem vettek részt a Bizottság által lefolytatott közigazgatási eljárásban. Vagyis a felperesek nem válaszolhattak nevükben és helyettük. Ennélfogva a védelemhez való joggal, és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. Cikkének (1) bekezdésével ellentétes, ha ezek az okirati bizonyítékok továbbra is felhasználhatók.
- 109 A Bizottság azt válaszolja, hogy a jogsértés időtartamának meghatározásakor jogszerűen vehette figyelembe a 2001. október 24-i megállapodás aláírását követően született számos helyi megállapodást. E helyi megállapodások képezik a jogvita tárgyát képező megállapodás fő megvalósítási formáit, különösen az írásbeli megállapodás lejártát követően. Ezen túlmenően az e megállapodásokra vonatkozó összes dokumentumot a felpereseknél foglalták le, ami bizonyítja, hogy az országos szövetségek figyelemmel követték az országos megállapodás helyi megvalósítását.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 110 A felperesek lényegében arra hivatkoznak, hogy a Bizottság a jogsértés időtartamának meghatározása érdekében nem vehette figyelembe azokat a megállapodásokat,

amelyeket nem saját maguk, hanem a megyei szövetségeik, illetve egyrésztől az állattenyésztők helyi szakszervezetei, másrésztől pedig a vágóhidak kötöttek.

- 111 Mindeközben nem vitatott, hogy a kérdéses állattenyésztő szövetségek, illetve helyi szakszervezetek közvetlenül vagy közvetetten a T-245/03. sz. ügy felpereseinek tagjai voltak.
- 112 Meg kell jegyezni, hogy a 2001. október 24-i megállapodás aláírását követően az országos tenyésztői szövetségek felhívták tagjaikat a hivatkozott megállapodás helyi megvalósítására. A T-245/03. sz. ügy felperesei tagjaikhoz intézett 2001. október 25-i levelükben, amelyben a megállapodás előző napi aláírásáról tájékoztatnak, az alábbiak is feltüntetésre kerültek: „Ezentúl mindegyikünknek figyelnie kell e megállapodás szigorú alkalmazására a területünk egészén [...] Továbbá felhívunk mindenkit arra, hogy haladéktalanul szerezzék be azon vállalkozások aláírását, amelyek még nem írták alá a megállapodást. A vállalkozások kötelezettségvállalásának a nemzeti ellátás elsőbbségére is ki kell terjednie”. Ezenfelül a T-245/03. sz. ügy felperesei által tagjaikhoz intézett 2001. december 13-i levél az alábbiakat tartalmazza: „[...] azt kérjük az FNSEA egész tagságától, hogy aktivizálja magát [...] az egyes vágóhidakon alkalmazott árak ellenőrzése érdekében azért, hogy a célként kitűzött minimum termelési árakat [az utóbbiak] betartsák. Ennek érdekében kérjük önöket, hogy intézkedjenek a megyéjükben található minden egyes vágóhíd tekintetében.” Végül a T-245/03. sz. ügy felpereseinek a tagszövetségeikhez intézett 2001. november 8-i levele megjegyzi, hogy a tagszövetségek az ezt követő szakszervezeti stratégia elkészítése érdekében kötelesek voltak az országos szövetségeket tájékoztatni a meghozott intézkedésekkel kapcsolatos minden információról; ezek az információk különösen „azon vállalkozások pontos és részletes listáját [tartalmazta], amelyek még mindig nem írták alá az árszabást, vagy amelyek azt aláírták, de nem alkalmazták”.
- 113 Az ügy irataiból tehát az derül ki, a T-245/03. sz. ügy felperesei arra buzdították tagjaikat, hogy tegyenek konkrét lépéseket a saját területükön működő vágóhidakkal

szemben, és ezzel vegyenek részt a jogvita tárgyát képező megállapodás megvalósításában. Ekképpen a megyei szövetségek és a helyi szakszervezetek intézkedései az országos szövetségekkel közös stratégia részét képezték, amely az országos szinten elhatározott intézkedések Franciaország egész területén való hatékonyságát voltak hivatottak biztosítani. E stratégia egyik eszköze pont a helyi állattenyésztői szakszervezetek és vágóhidak közötti megállapodások kötése volt.

- 114 Az FRSEA (az alsó-normandiai mezőgazdasági vállalkozók szakszervezeteinek regionális szövetsége) által az FNSEA-nak küldött 2001. november 9-i telefaxban – amely az utóbbi által 2001. november 8-án küldött kérdőívre adandó választ tartalmazta – a következő olvasható: „Az árszabás alkalmazása érdekében hozott eljárások és stratégiák: [...] regionális kötelezettségvállalási szerződés hivatalos aláírása: az FRSEA [Alsó-Normandia] és a vágóhidak között az árszabás feltételeinek és árainak betartásáról. Mindannyian kötelezettséget vállaltak írásban, és visszaküldték az iratot”. Továbbá a Finistère-i FDSEA által 2001. november 19-én az FNB-nek küldött telefaxban az áll, hogy: „A [minimál] árak [...] árszabásának [bevezetése] érdekében hozott lépésekkel kapcsolatosan [...] szóbeli megállapodásokat kötöttünk a vágóhidakkal. Az írásbeli megállapodást még nem küldték nekünk vissza, és még nem kaptunk az állattenyésztőktől az árszabás be nem tartására vonatkozó panaszt.” Végül az Isère-i FDSEA által az FNSEA és az FNB részére küldött 2001. november 13-i telefaxban mellékletként egy helyi szabvány-megállapodás került csatolásra, amelynek címe: „A minimálár[ak]ra vonatkozó árszabásról szóló országos megállapodás alkalmazása”, amely az árszabás betartására, valamint a behozatal időleges felfüggesztésére vonatkozó kötelezettségvállalási kikötéseket tartalmaz „a következő országos egyeztetésig”.

- 115 Egyébiránt az a tény sem indokolhatná e megállapodások figyelmen kívül hagyását a jelen ügyben, hogy azokat a vágóhidak, és nem azok országos képviselői szervei (mint például a T-217/03. sz. ügy felperese, az FNICGV) írták alá. E tekintetben az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy az a tényező volt meghatározó a vágóhidak ellenállásának letörésében, és az állattenyésztők által részükre átadott helyi megállapodások elfogadásában, hogy az állattenyésztők és a vágóhidak képviselői országos megállapodást kötöttek.

- 116 Végül az aktából kiderül, hogy a felperesek által állítottakkal ellentétben a kérdéses helyi megállapodások gyakran lényegében az országos megállapodás tartalmát vették át. Vagyis az említett helyi megállapodások sokszor csupán az országos megállapodás szó szerinti átültetései voltak (lásd például a többek között a Loire-i FDSEA és e megye vágóhídjai között 2001. október 31-én aláírt megállapodást).
- 117 A fentiekre tekintettel az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy nem megállapítható, hogy a helyi megállapodások olyan független tárgyalás eredményei lettek volna, amely nem állt összefüggésben az országos megállapodással. Ellenkezőleg, a helyi szinten kötött megállapodások a jogvita tárgyát képező megállapodás megvalósításának kiterjesztését képezték.
- 118 Ennél fogva az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Bizottság a helyi megállapodásokat a felperesekkel szemben kifogásolt jogsértés hatályának és időtartamának meghatározása érdekében jogszerűen vette figyelembe.
- 119 Egyébiránt el kell utasítani a felperesek azon érvét, miszerint a helyi megállapodások figyelembe vétele sértené a védelemhez való jogukat. Megállapítandó, hogy azok a helyi megállapodásokról szóló dokumentumok, amelyekre a Bizottság a megítélt határozatban támaszkodott, és amelyeket a felperesek irodáiban tartott helyszíni vizsgálat során találtak meg, a közigazgatási eljárás aktájának részét képezték. Ennél fogva a Bizottság előtti eljárás során a felpereseknek lehetőségük volt arra, hogy megtegyék észrevételeiket e dokumentumokkal kapcsolatosan.

b) Az aktában szereplő dokumentumok rendszerezéséről, kiválasztásáról, idézéséről és értelmezéséről

A felek érvei

- ¹²⁰ A felperesek arra hivatkoznak, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban elferdítette azokat az FNB igazgatójának irodájában talált kézzel írott feljegyzéseket, amelyekre a jogvita tárgyát képező megállapodás hatályának és időtartamának bizonyítása céljából nagyrészt támaszkodott. Így például nem közölte a felperesekkel, hogy azok a részletek, amelyeket maga választott ki, nem időrendi sorrendben állította össze, továbbá azokat nem is rendszerezte, és ezért összekeveredtek az akta többi iratával. Ezenfelül e megjegyzések kuszáan teleírt lapokon szerepeltek, és sokszor olvashatatlanok voltak.
- ¹²¹ A felperesek egyébként vitatják a megtámadott határozatban hivatkozott idézetek nagy részének pontosságát, illetve értelmezését, úgy véelve, hogy azok hiányosak, szövegkörnyezetükből kiragadottak vagy éppen hibásak, továbbá valójában ellentmondanak a Bizottság álláspontjának, nincs rajtuk keltezés, és a hivatkozott találkozókra részt vett szervezetek nem azonosíthatók. Végül arra hivatkoznak, hogy a Bizottság az akta iratainak értelmezése során megfordította a bizonyítási terhet, mivel vélelmezte a felperesek felelősségét, és csupán az utóbbiakat terhelő dokumentumokat vette figyelembe, míg a felmentőket nem.
- ¹²² A Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy nem tudja a határozatban az összes olyan dokumentumot teljes terjedelmében idézni, amelyre támaszkodik, és arra hivatkozik, ez a válogatás csak akkor kifogásolható, ha ez a bizonyítékok elferdítéséhez vezet. A felperesek által felhozott egyéb kifogást ezenfelül elveti.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 123 A felperesek nem vitatják, hogy a Bizottság közigazgatási aktájának részét képező összes dokumentumba betekintheztek (kivéve a Bizottság és a Francia Köztársaság Európai Unió melletti állandó képvisellete közötti két levelet). A Bizottság különösen arra hívja fel a figyelmet – anélkül, hogy ezt a felperesek vitatnák –, hogy a felperesek betekintheztek az FNB igazgatója kérdéses kézzel írott jegyzeteit tartalmazó füzetek teljes másolatába. Ebből következően a felpereseknek módjukban állt az aktában szereplő összes mentő bizonyíték beazonosítása és az azokra való hivatkozás. Egyébiránt a felperesek nem állítják, hogy a Bizottság kivette volna, vagy ne tette volna a közigazgatási eljárás aktájába a felperesek által megtalált, vagy szolgáltatott, a felpereseket mentő dokumentumokat.
- 124 Egyébiránt a felperesekhez hasonlóan meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban gyakran olyan kézzel írott feljegyzések részleteire alapozta megállapításait, amelyeket a felperesek helyiségeiben tartott vizsgálat során találtak meg és másoltak le. Ezek a feljegyzések tulajdonképpen nincsenek aláírva és dátumozva, tartalmuk sem mindig olvasható. Mindeközben meg kell jegyezni, hogy az tény, hogy valamely dokumentumról hiányzik az aláírás, vagy a dátum, illetve hogy rosszul olvasható, egyáltalán nem von le semmit az irat bizonyító erejéből, amennyiben annak eredete, valószínű kelte, valamint tartalma kellő bizonyossággal megállapítható (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-11/89. sz., Shell kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-757. o.] 86. pontját).
- 125 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozatban feltüntette, ha valamely dokumentumról hiányzott a keltezés, és annak tartalma és szöveggörnyezete függvényében feltüntette keletkezésének hozzávetőleges időpontját. Ráadásul amikor a találkozó résztvevőinek csupán a kezdőbetűi voltak feltüntetve, a Bizottság a szöveggörnyezetből általában kikövetkeztette, hogy kik voltak az így megjelölt személyek. Végül a felperesek a kézzel írott jegyzetek rendszerezésére és kiválasztására vonatkozó kifogásával kapcsolatosan a Bizottság kifejtette, hogy az aktában szereplő dokumentumokat azok kibocsátása, vagy felfedezése szerinti

időrendi sorrendben rendszerezte, illetve a vizsgálat során talált dokumentumok esetében ezen iratokat az arról készült jegyzőkönyvek sorrendjének megfelelően számozták.

- 126 A felpereseknek különösen a meghatározott bizonyítási eszközök felhasználására és értelmezésére vonatkozó kifogásai az alábbiakban kerülnek megvizsgálásra, amennyiben azok alkalmasak a Bizottságnak a jogsértés hatályára és időtartamára vonatkozó következtetéseinek megcáfolására.

2. A behozattal kapcsolatos megállapodás a felpereseknek való betudhatóságáról

a) A felek érvei

- 127 A felperesek arra hivatkoznak, hogy a 2001. október 31-i Rungis-i jegyzőkönyv aláírása ahhoz vezetett, hogy az országos megállapodásnak a behozatal felfüggesztésére vonatkozó része – amely 2001. október 29-én lépett életbe – mindössze két nappal később, azaz 2001. október 31-án megszűnt. A megállapodás „Behozatal” fejezetének tehát nem volt ideje életbe lépni, és ezért az a felpereseknek nem is felróható.

- 128 A felperesek fenntartják, hogy a Bizottság elferdítette a jelen ügy tényeit, és nyilvánvaló mérlegelési hibát vétett annak megállapításával, hogy a Rungis-i jegyzőkönyv a behozatal mennyiségét korlátozó megállapodást [is] tartalmazott. A fenti jegyzőkönyvben szereplő importóri és exportóri kötelezettségvállalás, amely „szolidaritásukat” hivatott bizonyítani, nem vonatkozik a behozatalra, és az csupán

az FNICGV részéről annak – az állattenyésztői szövetségek kérésére történt – megerősítése, hogy az alapanyag-beszerzés az árszabásban előírt feltételek mellett folytatódik. A T-217/03. sz. ügy felperese ezenfelül felhívja a figyelmet arra, hogy mivel e szövetség nem írta alá a Rungis-i jegyzőkönyvet, egyáltalán nem volt érintett e „szolidaritási” kötelezettségvállalásban. Végül az FNICGV elnöke által a jegyzőkönyv aláírásának napján tett nyilatkozatok megerősítik, hogy a „Behozatal” fejezetet elvetették.

129 A felperesek továbbá fenntartják, hogy a Bizottság azzal, hogy kijelentette, hogy szükségszerű kapcsolat áll fenn az árszabás, valamint a behozatal felfüggesztése között, összekeveri azt, amit az állattenyésztők szerettek volna, és azt, ami a Rungis-i jegyzőkönyv aláírását követően történt. A felperesek továbbá emlékeztetnek a FNICGV tagjait kitévő vágóhíd-importőröknek, valamint a nagykereskedő-importőröknek a 2001. október 24-i megállapodás „Behozatal” fejezetével szembeni kritikus álláspontjára, és azt állítják, hogy az a tény, hogy e szövetség az utóbbi fejezetet elfogadta, csupán szimbolikus gesztus volt, ami nem volt fenntartható.

130 Ezen túlmenően a felperesek azt sérelmezik, hogy a Bizottság nem vette figyelembe azokat a dokumentumokat, amelyek bizonyítják, hogy a behozatali megállapodás megszűnt. Először is az országos tenyésztői szövetségek tagjaikhoz intézett 2001. november 8-i levelére utalnak, amelyből az derül ki, hogy a 2001. október 24-i megállapodás kizárólag a minimál árszabás alkalmazására vonatkozott, mivel semmiféle hivatkozást nem tartalmaz a behozatal bármiféle korlátozására. A felperesek másodszer egy 2001. november 14-én kelt kézzel írott feljegyzésre hivatkoznak, amely a következőképpen szól: „korlátozott megállapodás: ma a behozatal folytatása; megtorl[ó intézkedések] nélkül”.

131 A felperesek továbbá arra hívják fel a figyelmet, hogy a Bizottság feltárt egy, a Rungis-i jegyzőkönyv aláírását követően létrejött, és a behozatal felfüggesztésére vonatkozó kikötést tartalmazó helyi – Isère megyében kötött – megállapodást. Az alsó-normandiai FRSEÁ-tól származó 2001. november 9-i, valamint a Finistère-i

FDSEA-tól származó 2001. november 19-i iratok csupán olyan beszámolók, amelyek nem bizonyítják, hogy az érintett helyi megállapodások behozatali felfüggesztésre vonatkozó kötelezettségvállalást is tartalmaztak volna. A Bizottság által említett egyéb helyi megállapodások pedig nem a Rungis-i jegyzőkönyvet követően keletkeztek. A Loire-i megállapodás például 2001. október 31-én kelt.

132 Végül a felperesek arra hivatkoznak, hogy az eladási mennyiségi görbék elemzése megerősíti, hogy a behozatal felfüggesztése 2001. október 31-ét követően nem került meghosszabbításra. Kifejtik, hogy a marha- és borjúhús 2001 novemberi és decemberi behozatalának állítólagos mennyiségi csökkenése a havi behozatali mennyiségek állandó hullámzásával magyarázható, és nem állapítható meg semmiféle okozati összefüggés ezen eseti csökkenés és az erre vonatkozó állítólagos megállapodás létezése között.

133 A Bizottság fenntartja, hogy a 2001. október 24-i megállapodás „Behozatal” fejezetét a 2001. október 31-i Rungis-i jegyzőkönyv nem helyezte hatályon kívül. Arra hivatkozik, hogy a jegyzőkönyv a behozatal teljes felfüggesztésére vonatkozó túl szigorú kötelezettségvállalás enyhítésére volt hivatott, ám azzal, hogy utalt a „szolidaritásra”, a behozatal kedvezőbb árakra történő korlátozásához vezetett. Álláspontja szerint a felperesek nem adnak választ arra, hogy miképpen tud egy minimálárakról szóló megállapodás érvényesülni, ha azzal párhuzamosan folytatódik az alacsonyabb áron történő behozatal. Végül a Rungis-i jegyzőkönyv napján vagy azt követően az országos megállapodás alkalmazásában létrejött számos megállapodás továbbra is tartalmaz a behozatal felfüggesztésére vonatkozó kötelezettségvállalást.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

134 Előjáróban el kell utasítani a felperesek azon érvelését, miszerint azzal, hogy a 2001. október 24-i megállapodás „Behozatal” fejezete a Rungis-i jegyzőkönyvet követően

megszűnt, azt nem is lehet a felpereseknek betudni. Az a körülmény, hogy valamely jogsértés nagyon rövid ideig állt fenn, még nem vonja kétségbe az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértését.

- 135 Egyébiránt az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a minimálárak rögzítésére vonatkozó megállapodás hatékonyságához a behozatalt ellenőrző vagy korlátozó intézkedésekre van szükség. A jelen ügyben a tagállamokból – különösen a Németországból és Belgiumból – származó marha- és borjúhús olcsóbb volt a franciaországinál, és a túlkínálat miatt az árszabás hatékonysága szükségszerűen a franciaországi vágóhidak francia állattenyésztőktől származó alapanyag-beszerzésétől függött. Ha nem ez lett volna a helyzet, az árszabás nemcsak hogy nem lett volna alkalmas a francia állattenyésztőket érintő válság orvoslására, hanem azt még súlyosbította volna is, mivel a vágóhidak más tagállamokból, sőt akár harmadik országokból származó áruk felé fordultak volna.
- 136 Mindenesetre az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a felperesek által állítottakkal ellentétben a 2001. október 31-i Rungis-i jegyzőkönyv nem szüntette meg teljes mértékben a 2001. október 24-i megállapodásban meghatározott és a behozatal felfüggesztésére vonatkozó intézkedéseket, még ha azokat – amint azt a Bizottság is elismeri a megtámadott határozatban – korlátozta is.
- 137 A felperesek azon érvelését is el kell utasítani, miszerint a jegyzőkönyv nem a behozatalra, hanem az árszabásra vonatkozott. A Rungis-i jegyzőkönyv címe „»Húsbehozatal« találkozó”. A jegyzőkönyv szövege szerint „[a]z importra és exportra szakosodott francia vállalkozások találkoztak a 2001. október 24-i országos szakmaközi megállapodást aláíró termelői szövetségekkel [...]”. A jegyzőkönyvben tett hivatkozások az importőrökre és exportőrökre vonatkoznak, miközben a szöveg nem tartalmaz semmiféle utalást az árszabásra. Ebből az következik, hogy a Rungis-i jegyzőkönyv a jogvita tárgyát képező megállapodás „Behozatal” fejezetére vonatkozott. Az FNICGV elnöke által e szövetség tagjaihoz intézett 2001. október 31-i üzenet alátámasztja ezt a megállapítást (lásd az alábbi 140. pontot).

- 138 Meg kell jegyezni, hogy a Rungis-i jegyzőkönyv néhány bevezető jellegű megjegyzést követően többek között az alábbi szövegrészletet tartalmazza:

„A termelőket sújtó példa nélkül álló válságban az állattenyésztők képviselői határozottan követelik az importőr-exportőröktől, hogy vegyenek tudomást a válság súlyosságáról.

Válaszképpen az importőr-exportőrök kötelezettséget vállalnak arra, hogy bizonyítják szolidaritásukat.”

- 139 Tekintettel a jelen ügy körülményeire, és különösen az árszabás hatékonyságának biztosítása céljából a behozatal ellenőrzésének szükségességére, amely teljes mértékben hatályban maradt, az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy az importőr-exportőrök által tett „szolidaritási” kötelezettségvállalást – amint azt a Bizottság a megtámadott határozatban ki is fejtette – úgy kell értelmezni, mint annak elfogadását, hogy az utóbbiak a francia állattenyésztők termelése javára korlátozzák a marha- és borjúhús behozatalukat.

- 140 Ezt a megállapítást a fent hivatkozott, az FNICGV elnöke által e szövetség tagjaihoz intézett 2001. október 31-i üzenet sem cáfolhatja meg, amely így szól: „Olyan megegyezésre jutottunk [...], amely lehetővé teszi az importőrök számára, hogy folytassák tevékenységüket, és a legmegfelelőbb módon biztosítsák a vállalkozásaink által feldolgozott és forgalmazott áruk szabad mozgását.” A 2001. október 24-i megállapodás egyértelmű feltételeivel (vagyis a „[b]ehozatalok időleges felfüggesztésére vonatkozó kötelezettségvállalással”) szemben, amelyre az FNICGV elnöke üzenetében egyébiránt emlékeztet is, ez a kitétel meglehetősen kétértelmű. Az FNICGV elnöke „megegyezésről” beszél, illetve nem a kérdéses áruk szabad mozgásának teljes megvalósítására utal, hanem annak „legmegfelelőbb” kivitelezésére.

- 141 A fentiekre tekintettel az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Rungis-i jegyzőkönyv nem szüntette meg teljes mértékben a jogvita tárgyát képező megállapodás „Behozatal” fejezetét.
- 142 Ezt a következtetést a felperesek által hivatkozott, annak bizonyítására hivatott két dokumentum sem cáfolja, miszerint a jogvita tárgyát képező megállapodás „Behozatal” című fejezete 2001. novemberében már nem volt hatályos.
- 143 A T-245/03. sz. ügy felperesei által tagjaiknak címzett 2001. november 8-i levél célja az volt, hogy „két héttel a minimál árszabás aláírását, és egy héttel megvalósítását követően [...] rendez[ze] e megállapodás alkalmazását és betartását a megyékben”. Amint arra a felperesek utalnak, az említett feljegyzés csupán az árszabás alkalmazásával kapcsolatos intézkedésekre hivatkozik. Mindazonáltal, az a pusztán tény, hogy valamely levél nem utal a jogvita tárgyát képező megállapodás „Behozatal” fejezetére, önmagában nem elegendő annak bizonyítására, hogy az utóbbi rendelkezést elvetették volna.
- 144 Az FNSEA egyik osztályvezetőjének 2001. november 14-én kelt kézzel írott feljegyzése a következőképpen szól: „korlátozott megállapodás: most a behozatal folytatása; megtorl[ó intézkedések] nélkül”. Mindemellett meg kell állapítani – amint azt a Bizottság is megjegyzi –, hogy e feljegyzések szövegkörnyezetéből kiderül, hogy azok releváns része a T-245/03. sz. ügy felpereseinek a Bizottság 2001. november 9-i információkérésére adandó válasz megszerkesztésére vonatkozó stratégia meghatározására utal (lásd a fenti 13. pontot). A kézzel írott feljegyzések szövegében több „Brüsszelre”, „BXL-re”, illetve „VersenyIG” való utalás is van. Így például: „VersenyIG → FNSEA-szöveg késő délelőttre”, továbbá „Összehangolt, illetve közös válasz”. E kézzel írott részletek egy része azt erősíti meg, hogy a felperesek által hivatkozott kiemelt szöveg a Bizottságnak küldendő válaszbba beemelő észrevételek részét képezte. Érdemes például a következő, az említett kiemelt szöveghez

közel található részt idézni: „Védekezés kulcspontjai”, illetve „a termelők védekezése”. Következésképpen meg kell állapítani, hogy a felperesek által idézett kiemelések nem objektívek, és nem elég megbízhatóak ahhoz, hogy bizonyító erejüket az Elsőfokú Bíróság elismerje.

145 Egyébiránt azt is meg kell jegyezni, hogy több, a behozatal felfüggesztésére vonatkozó kikötéseket tartalmazó helyi megállapodást a Rungis-i jegyzőkönyv aláírásának napján, vagy azt követően kötöttek meg. A Loire-i FDSEA 2001. október 31-i egyik feljegyzése említést tesz az ebben az időpontban az FDSEA, a JA-k megyei központja, valamint a „megyei húságazat” között létrejött megállapodásról. E feljegyzésben az szerepel, hogy „az összehívott vállalkozások mindegyike [...] aláírta a megállapodást, és kötelezettséget vállalt annak alkalmazására”. A mellékletként csatolt megállapodás szinte szó szerint megegyezik a 2001. október 24-i megállapodással, és tartalmaz egy, a „behozatal ideiglenes felfüggesztésére” vonatkozó kötelezettségvállalást. Ráadásul az aktából kiderül, hogy Isère megyében 2001 novemberében az országos megállapodás alkalmazásában legalább három, a behozatal ideiglenes felfüggesztésére vonatkozó, és az „újabb országos tárgyalásokig” érvényes kötelezettséget tartalmazó helyi megállapodást kötöttek a vágóhidakkal: 2001. november 13-a előtt a Provi társasággal, 2001. november 13-án a Bigard-csoporttal és november 15-én a Carrel-lel, valamint az Isère Viandes et salaisons-nal.

146 Továbbá el kell utasítani a felpereseknek az alsó-normandiai FRSEÁ-tól származó 2001. november 9-i, és a Finistère megyei FDSEÁ-tól származó 2001. november 19-i dokumentumoknak a megtámadott határozatban való felhasználására vonatkozó, azon tényre alapított kifogásait, hogy e dokumentumok csupán beszámolók, amelyek nem bizonyítják, hogy az érintett helyi megállapodások a behozatal felfüggesztésre vonatkozó kötelezettségvállalást tartalmaztak volna. Először is meg kell jegyezni, hogy a 2001. november 19-i dokumentumot a Bizottság nem a „Behozatal” fejezet létezésének bizonyítására, hanem az árszabás helyi alkalmazásának példaként hozta fel (lásd a megtámadott határozat (86) preambulumbekzdését, valamint a fenti 114. pontot). Másodszor pedig a 2001. november 9-i dokumentummal kapcsolatosan elégséges megjegyezni, hogy a Bizottság azzal csak a húsok eredetével kapcsolatos helyi ellenőrzések létezését illusztrálta (lásd a megtámadott határozat

(80) preambulumbekendését). A szóban forgó dokumentum a következő szövegrészletet tartalmazza: „Orne-ban és Calvados-ban ellenőrzik az importált húsokat szállító kamionokat: semmi jelenteni való.”

147 A felperesek azon érveit is el kell vetni, amelyekkel a marha- és borjúhús franciaországi behozatala mennyiségi statisztikáinak elemzésére hivatkoznak. Meg kell állapítani, hogy ugyan a Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy a rendelkezésre álló statisztikák 2001 novemberében 2001 októberéhez képest, illetve 2001 decemberében 2001 novemberéhez képest a behozatal lényeges csökkenését mutatták, és azt, hogy a behozatal szintje 2002 januárjára teljesen visszaállt (a megtámadott határozat (78) preambulumbekendése), ám arra a következtetésre jutott, hogy a behozatal csökkenése nem volt egyértelműen a megállapodásnak betudható (a megtámadott határozat (167) preambulumbekendése). Mivel a Bizottság nem ezekre a statisztikai adatokra támaszkodott a „Behozatal” megállapodás időtartamának bizonyítására, a felpereseknek e számadatok értelmezését vitató érvei nem relevánsak. Az Elsőfokú Bíróság mindenestre úgy ítéli meg, hogy a felperesek által szolgáltatott statisztikák nem alkalmasak annak megállapítására, hogy a behozatalra vonatkozó megállapodás 2001. október 31-ét követően ne létezett volna.

148 Egyébként a T-217/03. sz. ügy felperesének azon érve, miszerint a Rungis-i jegyzőkönyvben rögzített szolidaritási kötelezettségvállalásban nem volt érintett, mivel azt nem írta alá, elégséges megjegyezni, hogy a jegyzőkönyv nem tartalmazott új megállapodást, hanem csupán a 2001. október 24-i megállapodásban rögzített behozatal felfüggesztésére vonatkozó eredeti kikötés enyhítésére szolgált, amelyet viszont a T-217/03. sz. ügy felperese is aláírt. Ezen túlmenően emlékeztetni kell arra, hogy az Elsőfokú Bíróság felhívására a T-217/03. sz. ügy felperese elismerte, hogy sem a Rungis-i jegyzőkönyv aláírásakor, sem azt követően nem értesítette tagjait a marha- és borjúhúsra vonatkozó behozatali korlátok állítólagos megszüntetéséről. Ezt arra hivatkozva indokolta, hogy tagjait nem érintették a behozatallal kapcsolatos intézkedések. Mindeközben emlékeztetni kell arra, hogy volt néhány tagja, amely importált marha- és borjúhúst Franciaországba, még ha az általuk importált mennyiségek viszonylagosan alacsonyok is voltak az összesített behozatal mennyiségéhez képest (lásd a fenti 66. pontot).

149 Tekintettel a fentiek összességére meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem vétett hibát annak megállapításával, hogy a Rungis-i jegyzőkönyv létrejötte ellenére a 2001. október 24-i megállapodás „Behozatal” fejezete 2001. október 31-től kezdve nem szűnt meg teljesen.

3. A 2001 novemberét követően létrejött titkos szóbeli megállapodásnak a felpereseknek való betudásáról

a) A felek érvei

150 A felperesek fenntartják, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a 2001. október 24-i megállapodást a felek 2001. november 30-át követően titokban, szóban meghosszabbították.

151 A felperesek emlékeztetnek arra, hogy valamely megállapodás meghosszabbítása csupán az összes fél egyetértésének kifejezését bizonyító tényezők alapján állapítható meg. Ennél fogva a Bizottságnak a jelen ügyben bizonyítani kellene a termelői szövetségek, valamint a vágóhidak szövetségeinek a megállapodás folytatására vonatkozó szándékegységét. Eközben a vágóhidak képviselőinek, vagyis az FNICGV-nek és a T-217/03. sz. ügy felperesének minden indoka megvolt arra, hogy a megállapodást ne hosszabbítsák meg 2001. november végét követően, miután a Bizottság tudomásukra hozta, hogy e megállapodás az EK 81. cikkbe ütközik. Az FNICGV ezért 2001. november 30-án arról értesítette tagjait, hogy nem hosszabbítja meg a megállapodást.

152 A felperesek ezen túlmenően felhívják a figyelmet arra, hogy az a tény, hogy a megállapodás meghosszabbítását tervezték, vagy legalábbis szó volt róla, nem elegendő annak bizonyításához, hogy az valóban meghosszabbításra is került. Arra

hivatkoznak továbbá, hogy a Bizottság nem támaszkodhatott kizárólag a termelői szövetségek által tett egyoldalú nyilatkozatokból eredő bizonyítékokra, amelyek csupán a szakszervezeti követeléseket tartalmazták. Mivel a bizonyítási teher a Bizottságra hárul, a felperesek álláspontja szerint az utóbbi volt köteles a vágóhidaktól származó olyan dokumentumokat bemutatni, amelyek megerősítik, hogy az utóbbiak az árszabás országos szintű fenntartását 2001. november 30-át követően is támogatják.

153 A felperesek támadják a Bizottság azon következtetéseit, amelyeket az FNB elnökének a 2001. november 29-i és december 5-i találkozóval kapcsolatban kézzel írott feljegyzéseiből vont le. Véleményük szerint e dokumentumokból az derül ki, hogy a hivatkozott találkozókon az állattenyésztők képviselői kijelentették, hogy 2001 decemberétől szakszervezeti fellépésekkel – helyben – próbálják elérni azt, hogy a vágóhidak alkalmazzák az árszabásban meghatározott árakat. A felperesek vitatják a Bizottság azon álláspontját, miszerint a megállapodás állítólagos titkos folytatása a behozatalra is vonatkozott volna, kijelentve, hogy a Bizottság által a 2001. november 29-i és december 5-i találkozó kapcsán hivatkozott egyetlen bizonyíték sem utal a behozatalra.

154 Ráadásul a felperesek azt állítják, hogy a Bizottság a szóbeli megállapodás fennállását annak titkos voltával próbálja igazolni. Még ha az FNB képviselőjének egyik feljegyzésében szerepelt is a „titkos” jelző, ezt a megjegyzést gyakorlatilag megcáfolja a tenyésztői szövetségek szakszervezeti követeléseivel kapcsolatos nyilvánosság. A felperesek felhívják a figyelmet arra, hogy a jelen tényállás mellett semmi értelme nem volt titkos megállapodást kötni, mivel az aláíró szövetségek elnökei azt nem közölhették volna tagjaikkal.

155 A 2001. november 30-át követően keletkezett állítólagos helyi megállapodásokkal kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a Bizottság ezek közül egyetlen egyet tárt fel, tudniillik a Sarthe megyei FDSEA és JA-k, valamint a Socopa csoport között 2001. december 18-án létrejött megállapodást. A Bizottság erre az egyetlen megállapodásra alapozta azon megállapítását, miszerint a jogsértés 2001. november 30-át

követően is folytatódott. A felperesek kijelentik továbbá, hogy a Bizottság nem rendelkezett e megállapodás szövegével, mivel az erre utaló dokumentumok csupán az árszabással kapcsolatos megállapodásról tesznek említést, amely így eltér a 2001. október 24-i országos megállapodástól. Egyébként a Bizottság által feltárt állítólagos „meghosszabbított megállapodásokról” hiányzik a keltezés, és nem tartalmazzák az aláírókat, illetve az érintett régiót.

156 Ezen túlmenően a T-217/03. sz. ügy felperese fenntartja, hogy mivel a Bizottság nem szolgáltatott egyetlen, a vágóhidaktól származó, vagy azokat érintő írásos bizonyítékot, a jogvita tárgyát képező megállapodás 2001. november 30-át követő megvalósítását az árszabás létezését bizonyító piaci árjegyzékekre támaszkodva kellett volna bizonyítania. Ehelyett habár a Bizottság az országos megállapodás első három hetének megfelelő országos árjegyzékkel próbálta a 2001. október 24-i megállapodás létezését bizonyítani, nem közölt a megállapodás állítólagos folytatásával kapcsolatosan egyetlen számszerű adatot sem.

157 Végül a felperesek megjegyzik, hogy a Bizottság 2001. november 26-i levelében arról tájékoztatta a felpereseket, hogy csupán a 2001. október 24-i írásbeli megállapodás meghosszabbítása miatt szabható ki szankció. Ebből arra következtetnek, hogy azzal, hogy a Bizottság úgy rótt rájuk ki büntetést, hogy nem bizonyította a hivatkozott írásbeli megállapodást állítólag meghosszabbító szóbeli megállapodás létezését, a Bizottság nemcsak hogy nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, de ráadásul meg is sértette a felperesekkel szembeni kötelezettségeit, ami a bizalomvédelem elve megsértésének minősül.

158 A Bizottság arra hivatkozik, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodások létezése nem függ semmiféle alaki megkötéstől, és ezért egy nem írásbeli megállapodás is ugyanúgy tiltott megállapodásnak minősülhet. Felhívja a figyelmet arra, hogy 2001 novemberének második felében a felperesek még mindig a megállapodás írásos meghosszabbítását tervezték, és fenntartja, hogy az írásbeli meghosszabbítás elvetését követően a két, 2001. november 29-én és december 5-én tartott találkozáson a felek a megállapodás titkos meghosszabbításában állapodtak

meg. A Bizottság továbbá kijelenti, hogy számos dokumentum bizonyítja a megállapodás 2001. november 30. utáni folytatását, és megerősíti, hogy emiatt nem volt szükséges bizonyítani, hogy e megállapodás milyen hatásokkal járt. Végül vitatja 2006. november 26-i levelének felperesek általi olvasatát, és azt állítja, hogy mindenesetre mivel a megállapodást megújították, ez a kérdés egyáltalán nem releváns.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

159 Emlékeztetni kell, hogy a 2001. október 24-i megállapodás lejártának határidejeként 2001. november végét rögzítették. Emellett a megtámadott határozatból kiderül, hogy 2001. november 19-én, vagyis a Bizottság információkérésének kézhezvételét követően az FNICGV elnöke arról értesítette az FNSEA elnökét, hogy úgy érzi, hogy „a megállapodás alkalmazásának 2001. november 30-ára tervezett végső napját kénytelen ezen a napra előrehozni” (a megtámadott határozat (54) preambulumbekzdése). Mindemellett az iratokból nem derül ki, hogy a többi aláíró fél ténylegesen előre hozta volna a megállapodás hatálya megszűnésének napját. Egyébiránt a felperesek nem azt vitatják, hogy a 2001. október 24-i megállapodás 2001. november 30-án megszűnt, hanem azt a tényt, hogy a megállapodást a fenti időpontot követően szóban és titkosan megújították volna. Az Elsőfokú Bíróság vizsgálatát tehát az utóbbira kell korlátozni.

160 Ezzel kapcsolatosan meg kell jegyezni – amint azt a Bizottság is megerősítette a tárgyalás során –, hogy a megtámadott határozat az érintett jogsértést akként jellemzi, hogy az egyrészt az állattenyésztőket képviselő szövetségek, másrészt pedig a vágóhidakat képviselő szövetségek között létrejött megállapodás. Következésképpen – amint azzal a felperesek érvelnek – annak bizonyításához, hogy a 2001. október 24-i megállapodást meghosszabbító, vagy megújító állítólagos szóbeli megállapodás létezett, a Bizottság bizonyítania kellett, hogy e megállapodásban mind az állattenyésztők, mind a vágóhidak képviselői részt vettek.

- 161 Ezzel szemben el kell utasítani a felperesek azon érvelését, miszerint a Bizottság nem támaszkodhatott kizárólag az állattenyésztők képviselőitől származó bizonyítási eszközökre, és köteles lett volna a vágóhidaktól származó bizonyítékokat is szolgáltatni. A Bizottság ugyanis nem volt köteles olyan bizonyítékokat nyújtani, amelyek közvetlenül a vágóhidak képviselőitől származnak, amennyiben az akta többi irata megfelelően alátámasztotta azok megállapodásban való részvételét (lásd e tekintetben a feljebb hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet 512. pontját).
- 162 Meg kell jegyezni, hogy a 2001. október 24-i megállapodás 2001. november végéig követő meghosszabbításának bizonyítása érdekében a Bizottság a megtámadott határozatban számos bizonyítékra támaszkodott: először is, azokra a dokumentumokra, amelyek azt jelzik, hogy a megállapodás meghosszabbítását tervezték, még annak az FNICGV általi állítólagos 2001. november 19-i felmondását követően is (a megtámadott határozat (46)–(53) preambulumbekzdése); másodsor, az összes fél között létrejött megállapodás tényét rögzítő dokumentumokra, amelyek az e megállapodás fel nem fedésére vonatkozó, 2001. november 29-én és december 5-én tartott találkozon tett kötelezettségvállalásról szólnak (a megtámadott határozat (57)–(70) preambulumbekzdése); harmadsor, a megállapodás 2001 novemberének végéig követő megvalósítását kifejező bizonyítékokra (a megtámadott határozat (78)–(95) preambulumbekzdése).
- 163 Tehát a továbbiakban a Bizottság által feltárt bizonyítási eszközöket a felperesek e bizonyítékokkal szembeni kifogásai tükrében kell megvizsgálni.

A megállapodás meghosszabbításának előkészítéséről

- 164 A Bizottság a megtámadott határozatban arra hívja fel a figyelmet, hogy 2001 novemberének második felében a felperesek a megállapodás írásos meghosszabbítását tervezték (a megtámadott határozat (48)–(53) preambulumbekzdése). A Bizottság nevezetesen az FNB elnökének kézzel írott jegyzeteire, valamint a Bretagne-i FRSEA egyik képviselője által az FNB-hez intézett 2001. november 28-i elektronikus levélre támaszkodott.

- 165 Elsősorban emlékeztetni kell arra, hogy a hivatkozott kézzel írott feljegyzések a Bizottság szerint egy 2001. november 22. és 27. között tartott munkatalálkozóról szólnak, amelyen M. L. S., a FNICGV elnöke is részt vett. E feljegyzésekből kiderül, hogy az „Ágazati megállapodás” 2001 november vége utáni sorsáról volt szó, mind az „Árak” fejezet, mind a „Behozatal” fejezet tekintetében. E megbeszélések során az FNICGV elutasította az „írásbeli megállapodás folytatását”. A feljegyzések továbbá említést tettek a „jogszerűség visszaállításáról”. Mindemellett megvizsgálták a „megállapodás továbbfejlesztését”.
- 166 Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a fent hivatkozott 2001. november 28-i elektronikus levélben az áll, hogy: „Árszabás folytatása a következő hetekben: a [találkozón] részt vett összes vágóhíd késznek mutatkozott az árszabás fenntartására, amennyiben az összes piaci szereplő egyszerre tesz kötelezettségvállalást.” Ez a szövegrészlet mindazonáltal nem tárja fel, hogy az egyes vágóhidak az árakra vonatkozó intézkedések fenntartására való készsége alapján erre irányuló megállapodás is létrejött-e.
- 167 Meg kell állapítani tehát, hogy ugyan a Bizottságnak jogszerűen használta fel e dokumentumokat annak bizonyítása érdekében, hogy a felperesek a 2001. október 24-i írásos megállapodás meghosszabbítását tervezték, és tárgyaltak is róla, a fenti bizonyítékok mindemellett önmagukban nem bizonyítják, hogy e meghosszabbításra valóban sor került.

A megállapodás 2001. november 29-i és december 5-i találkozón történt meghosszabbításáról

- 168 A Bizottság fenntartja, hogy a megállapodás írásbeli meghosszabbításának elvetését követően a felek a 2001. november 29-én és december 5-én tartott találkozón a megállapodás titokban történő meghosszabbításáról állapodtak meg.

– A 2001. november 29-i találkozó

169 A Bizottság a megtámadott határozat (57)–(60) preambulumbekzdésében az FNB elnökének kézzel írott jegyzeteit vizsgálja először a 2001. november 29-i találkozó tekintetében. E feljegyzések kifejezett utalást tartalmaznak a „november 29-i, csütörtöki találkozóra”. Amint az a címéből kiderül, a feljegyzések első fele a Bizottság 2001. november 9-i információkérésére adandó felperesi válasz kidolgozásáról szól. E részben nevezetesen azt olvashatjuk, hogy: „A behozatal[ok] folytatód [tak]. Ármegállapodást nem tartják be mindenhol[.] A megállapodás, problémák → az árszabásokat ki-ki tárgyalja meg regionális szinten”, és különösen: „OK, a megállapodás meg nem hosszabbítását valljuk be”. Ráadásul a feljegyzés jobb felső sarkában bekeretezve ez áll: „Külsős információ + megállapodás megszűnt? ... + ármegállapodás”. Az Elsőfokú Bíróság a szöveggörnyezetre tekintettel úgy ítéli meg, hogy ezek a részletek csupán a felperesek a Bizottsággal szembeni védekezésének meghatározását illusztrálják. Következésképpen – a felperesekkel állítottakkal ellentétben – ezek a részletek nem bizonyítják, hogy elhatározták volna, hogy véget vetnek a jogvita tárgyát képező intézkedések alkalmazásának.

170 A következőkben az áll: „Jelenlegi formában nem meghosszabbítható [tekintettel] büntethető jelleg[ére]. Folytatni kell a nyomást az intervenció árak alkalmazása (vagyis az árszabás alkalmazása) [érdekében][.] Nem fecsegni, mint az örültek.” Ebből a részletből kiderül, hogy az állattenyésztők szövetségei továbbra is követelni akarták a minimálárak alkalmazását, ám ez alkalommal hivatalosan szakszervezeti követelés formájában. A feljegyzés a következőt tartalmazza: „Tájékoztató árakat említeni. Regionális árszabások?”. Továbbá: „levelet küldeni az FNICGV-nek – FNCBV-nek[.] FNB[:] KÖZ. cselekvés[.] semmi jövőbeli megállapodás, ám folytatni a szakszervezeti célkitűzéseinket. Végül a feljegyzés így szól: „Sajtóközl[.] Árszabás = EGK-ell[enes], tehát abbahagyni, de árjavaslatokat teszünk[.] mi tenyésztők [.] szakszervezeti célkitűzések.”

171 Ezen túlmenően a kézzel írott feljegyzések olyan részleteket is tartalmaznak, amelyekből a felperesek által állítottakkal ellentétben az derül ki, hogy a minimálárak

betartását célzó stratégiát a vágóhidak képviselői is jóváhagyták. Több utalás is történik az „LS”-re, amelyet a Bizottság – anélkül, hogy ezt a felperesek cáfolnák – az FNICGV elnökére való hivatkozásnak tekint. Lásd:

- „Aláírt megállapodás: nem folytathatjuk (LS)[.] LS = OK a rögzített ár betartása a visszavonulásért”. E lap alján található a bizonyos kategóriájú marha- és borjúhúsokra vonatkozó árlista, bekarikázva azzal, hogy „megállapodás OK”;

- „»Irányár«, »célul tűzött ár«, »célár«[.] »kifizetődő ár«, »tenyésztői célár«, »tenyésztői célkitűzés« LS = nem fogok írni/tel.”

172 Ráadásul ezek a részletek többször is utalnak „FT” kezdőbetűkre, amely úgy tűnik, hogy a T-217/03. sz. ügy felperesének elnökére utal.

173 Végül meg kell állapítani, hogy ezen irat utolsó lapján („Összefoglalás”), az áll, hogy: „Kedvező mérleg, egység[.] »megállapodás« a »tenyésztői célárak« betartása kapcsán (szóban/telefonon)”.

174 A fentiekre tekintettel az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a felperesek által állítottakkal ellentétben a 2001. november 29-i találkozóval kapcsolatos kézzel írott feljegyzések úgy értelmezhetők, hogy a vágóhidak képviselői jóváhagyták a jogvita tárgyát képező intézkedések alkalmazásának meghosszabbítását. El kell tehát utasítani azt a feltevést, miszerint e dokumentumok csupán azt bizonyítják, hogy

a tenyésztői szövetségek a vágóhidakkal történt megállapodás hiányában, illetve azon kívül kizárólag szakszervezeti fellépésük keretében kívánták folytatni az intézkedések alkalmazását. Ennek a feltételezésnek ellentmond a hivatkozott feljegyzések tartalma.

175 Egyébiránt – amint azt a megtámadott határozat kifejti (lásd a (63) preambulumbekendést) –, számos egyéb dokumentum is megerősíti, hogy a felperesek a 2001. november 29-i találkozó során szóban megállapodtak a jogvita tárgyát képező megállapodás folytatásáról.

176 Először is M. G. H.-val, az FNB alelnökével az FNSEA honlapján elérhető *Vendée agricole*-ban készült interjúban az utóbbi kijelentette: „A múlt héten hangsúlyoztuk, hogy az árcsökkenési spirál csökkentése céljából fontos az árszabás. A vállalkozások elismerik ennek hatását, ám ezzel egy időben meg akarnak felelni Brüsszel ajánlásainak. Ettől kezdve nem árszabásra vonatkozó szakmaközi megállapodásról, hanem küszöbárakkal kapcsolatos célkitűzésekről beszélünk. Még mindig ragaszkodunk a szakszervezeti árszabáshoz!” Az FNB alelnöke hozzátette: „nem létezik írásos feljegyzés az új megállapodásról. Csupán szavak. Ám nagyon jelentős hatályú. A vállalkozások országos képviselői is ismertették szóban tárgyalásaink tartalmát.” Végül több Vendée-i vágóhidra utalva megjegyzi: „Megkérdezzük őket, hogy a miénkkel megegyező szerkezetű országos szerveiktől megkapták-e a [múlt héten tárgyalat árakra vonatkozó] utasításokat.”

177 Másodszor, a megtámadott határozat (64) preambulumbekendése említést tesz a Vendée-i szövetség 2001. december 5-i hírleveléről. E hírlevél közli, hogy: „[A] múlt hét végén a szarvasmarha-ágazat által jóváhagyott szóbeli megállapodás konkrét helyi alkalmazása késlekedik [...] A hét elején az egész ágazatnak ismertetnie kell a »megegyezést«.” A sztrájkolók és az egyik vágóhídi képviselő közötti megbeszélések említését követően a szöveg hozzáteszi: „[A] vágóhíd felelősei tárgyaltak az [FNICGV elnökével]. Ő megerősítette a múlt heti tárgyalások hírét”.

– A 2001. december 5-i találkozó

- 178 Az országos marha- és borjúhús nap alkalmából tartott 2001. december 5-i találkozóval kapcsolatosan – amint azt a Bizottság a megtámadott határozat (66) preambulumbekkezdésében is teszi – először is a Bretagne-i FRSEA egyik képviselője által a régiója FDSEÁ-i elnökeinek 2001. december 6-án küldött elektronikus levelet kell megvizsgálni. A „tegnapi találkozóra” hivatkozó levél az alábbiakat tartalmazza:

„A mini[mál]árak tekintetében az ENICGV és az FNCBV országos elnökei kijelentették, hogy tisztában vannak a piaci árak fenntartásának szükségességével, és azzal, hogy ezt tagjaikkal is ismertetni kell. Mindeközben erről nem lesz írásos megállapodásunk, és az árak fenntartása attól függ, mennyire tudjuk megfelelő nyomás alatt tartani az ágazatot. Azt is javaslom, hogy e hét végén [...] vegyék fel a kapcsolatot a megyéitekben található vágóhidakkal az előzőleg alkalmazott és frissített ár fenntartásának biztosítása érdekében, és értesítsétek őket arról a szakszervezeti fellépésről, amit a jövő hét elejétől hajtunk végre, amennyiben e kötelezettségvállalásnak nem tesznek eleget.”

- 179 Továbbá a megtámadott határozat (67) preambulumbekkezdése az FNPL 2001. december 10-én faxon megküldött, az országos marha- és borjúhús napra utaló tájékoztatóját ismerteti, amely „megerősítette az árszabás folytatását”. E tájékoztatóban az áll, hogy „a vágóhidak képviselői ([FT és LS]) tudomásul veszik a nem írásbeli árszabás meghosszabbítását”.

- 180 Végül a megtámadott határozat (68) és (69) preambulumbekkezdése az FNB elnökének kézzel írott feljegyzéseinek egyéb, „Marha- és borjúhús nap – 2001. december 5.” című részleteire hivatkozik. E feljegyzés a következőképpen hangzik: „nem mondunk többet »nemet a behozatalra«, hanem a vendéglátókhöz megyünk”, „[h]iba = behozatal[ok] írásbeli felfüggesztése, de Brüsszel és a COPA egyéb tagjai az orrunkra koppintottak. Szóban továbbra is ragaszkodunk a „célárokhoz”, illetve azon árakhoz, amelyek alá nem akarunk menni.” Ráadásul a T-217/03. sz. ügy felperese és

a FNICGV elnökének tulajdonított megjegyzések után az következik, hogy: „többé nem lehet szó írásbeliségről, de folytatni kell”. Az FNICGV elnöke ezenfelül megjegyezte, hogy: „továbbra is fenntartjuk a különleges felvásárlási árral kapcsolatos kötelezettségvállalásunkat” és „az üzenet [...] informális úton eljutott a vállalkozásainkhoz [...] az árszabás folytatódik”. Végül a T-217/03. sz. ügy felperesének elnöke ezzel kapcsolatban megjegyezte, hogy: „OK, rendben, de mindenkinek alkalmaznia kell”. Az utolsó megjegyzése kapcsán – a T-217/03. sz. ügy felperesének állításával ellentétben – a „mindenki általi alkalmazásra” való utalás lehetetlenítette el az árszabás alkalmazását, és nem is fosztotta meg a kérdéses nyilatkozatot annak bizonyító erejétől.

A megállapodás 2001 november végét követő megvalósításáról

- 181 Ezen túlmenően a megtámadott határozat több olyan helyi szinten folytatott akcióra tesz utalást, amelyek megerősítik a megállapodás 2001. november 30-át követő megvalósításának folytatását (a megtámadott határozat (92)–(94) preambulumbekzdése).
- 182 Így például a Vendée-i FDSEA 2001. december 18-i feljegyzése arról számol be, hogy az egyik vágóhíd (Socopa-csoport tagja) létesítményeinek eltörlesztését követően beleegyezett a tehenekre vonatkozó árszabás 2002. január 11-ig való alkalmazásába.
- 183 Az akta ezenfelül két példányban is tartalmazza a „2001. október 25-i (meghosszabbított) megállapodás” című dokumentumot, amely a következőket említi: „Aláírta, és alkalmazását elfogadta az FNSEA, az FNB, az FNICGV és a FNCBV/SICA”. Amint arra a felperesek is hivatkoznak, ezek a dokumentumok nincsenek keltezve. A Bizottság mindazonáltal a megtámadott határozat (94) preambulumbekzdésében az egyiket „a »79. sz. FDSEA« 2001. december 13-i faxüzeneteként”, a másikat pedig a Deux-Sèvres által ugyanazon a napon az egyik vágóhídnak küldött dokumentumként határozta meg.

- 184 Végül a Maine-et-Loire-i FDSEA egyik képviselője által 2001. december 11-én az FNB elnökének küldött, „a Maine-et-Loire-i vágóhidakon tartott ellenőrzések” című faxüzenete megjegyzi, hogy: „semmi feltárt rendellenesség – árszabás alkalmazva – semmi behozatal”.

Végkövetkeztetések

- 185 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a felperesek – a Bizottság 2001. november 26-i figyelmeztető levelei ellenére, amelyekben felhívta a felperesek figyelmét, hogy a megállapodás a közösségi versenyszabályokba ütköző jogsértés fennállását jelenti – 2001 november végét követően szóban és titokban tovább folytatták a jogvita tárgyát képező megállapodás alkalmazását.
- 186 Ezt a következtetést nem cáfolják a felperesek arra vonatkozó érvei, miszerint a megállapodás titokban való folytatása azt megfosztaná hatékonyságától. Meg kell állapítani, hogy a közigazgatási eljárási akta számos utalást tartalmaz a felperesek abbéli szándékára, hogy az állattenyésztők és a vágóhidak képviselői között az írásbeli megállapodás lejártát követően létrejött kötelezettségvállalás létezését ne hozzák nyilvánosságra. Az Elsőfokú Bíróság mindemellett úgy ítéli meg, hogy a megállapodás titkos jellege ellenére az utóbbi nem maradt teljesen hatástalan, különösen mivel a tényezői szövetségek továbbra is nyilvánosan követelték az árszabás alkalmazását – még ha ebben az időszakban szakszervezeti fellépés formájában is történt – és tagjaikkal való közlését. Ráadásul az akta arra enged következtetni, hogy a vágóhidak képviselői értesítettek is szóban egyes vágóhidakat e megállapodásról (lásd a fenti 177. pontot).
- 187 Ezen túlmenően az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a megállapodás folytatását nem cáfolhatja pusztán az FNICGV 2001. november 30-i feljegyzése, amely megjegyzi, hogy „[a] 2001. október 24-én kötött, a selejtezett tehének minimál

felvásárlói áaira vonatkozó árszabással kapcsolatos megállapodás nem [került] és nem is kerül meghosszabbításra”, és hogy „[e]z [volt] a Párizsban [egy nappal előbb] e megállapodás aláírói jelenlétében tartott találkozó végkövetkeztetése”. Az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy ez a nyilatkozat az FNICGV nyilvános kommunikációs stratégiájának részét képezte, különösen miután a Bizottság figyelmeztette a szövetséget arra, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodások miatt lehet, hogy büntetést szab ki ellene. Mindenesetre, ahogy az már előzőleg kifejtésre került, az ennél későbbi keltű dokumentumok az FNICGV elnökének a megállapodás megújításában való részvételét bizonyítják.

188 Végül mivel a Bizottság az okirati bizonyítékokra támaszkodva bizonyította, hogy a megállapodás folytatódott, a felperesek állításával ellentétben nem volt köteles ennek folytatását a megállapodás az érintett időszakban alkalmazott árakra gyakorolt hatásainak vizsgálata útján bizonyítani.

189 Ennél fogva meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban helyesen határozta meg a jogsértés idejét a 2001. október 24-től 2002. január 11-ig tartó időszakban.

190 Következésképpen a jogalap egészét el kell utasítani.

C – A 26. rendeletben előírt mentesség alkalmazásának hiányára vonatkozó harmadik jogalapról

1. A felek érvei

191 A felperesek fenntartják, hogy a Bizottság megsértette a 26. rendeletet, és nyilvánvaló mérlegelési hibát vétett, és jogban való tévedést követett el azzal, hogy

elutasította az egyes versenyszabályok mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére történő alkalmazásáról szóló 26. rendelet 2. cikke által előírt, EK 81. cikk (1) bekezdéstől való eltérés alkalmazását. Fenntartják, hogy az érintett megállapodásra szükség volt a közös agrárpolitika célkitűzéseinek eléréséhez.

192 A felperesek tehát arra hivatkoznak, hogy – amint azt a megtámadott határozat is elismerte – a jogvita tárgyát képező megállapodás célja a szarvasmarha-tenyésztők minimum életszínvonalának biztosítása volt. Megjegyzik továbbá, hogy a piacok stabilizálására vonatkozó célkitűzés ugyancsak megvalósult, mivel az említett megállapodás olyan ármechanizmust valósított meg, amely segített megfékezni a fennálló zavarokat, és lehetővé tette az állattenyésztők számára, hogy áruikat továbbra is értékesíteni tudják, és így anélkül birkózzanak meg a válsággal, hogy eltűnnének a piacról. A megállapodás nem veszélyeztette a termelékenység növekedésére, valamint az ellátás hozzáférhetőségének, illetve a fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásának biztosítására vonatkozó célkitűzéseket, mivel azokat nem érintette.

193 A felperesek úgy vélik, hogy a jelen ügyben a Bizottságnak össze kellett volna egyeztetnie a különböző célkitűzéseket (a Bíróság 5/73. sz., Balkan-Import-Export ügyben 1973. október 24-én hozott ítéletének [EBHT 1973., 1091. o.] 24. pontja, valamint a 197/80–200/80., 243/80., 245/80. és 247/80. sz., Ludwigshafener Walzmühle és társai kontra Tanács és Bizottság ügyben 1981. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1981., 3211. o.] 41. pontja). Különösen a szarvasmarha-ágazatot sújtó rendkívüli válság miatt elsőbbségben kellett volna részesítenie a piacok stabilizálására, illetve a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítására vonatkozó célkitűzéseket. Ezért a Bizottságnak úgy kellett volna határoznia, hogy az EK 33. cikk (1) bekezdésében foglalt összes célkitűzés egyensúlyozása lehetővé tette a 26. cikkben meghatározott eltérés alkalmazhatóságának megállapítását.

194 A T-245/03. sz. ügy felperesei egyébként kifogásolják a Bizottságnak a megtámadott határozat (146) és (147) preambulumbekkezdésében megfogalmazott feltevését, miszerint az a tény, hogy a 1254/1999 rendelet nem rendelkezik az elfogadott

intézkedésekről, elegendő a 26. rendelet 2. cikkében szabályozott eltérés alkalmazásának kizárásához. A T-217/03. sz. ügy felperese a maga részéről azt állítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési és jogbéli hibát vétett annak megállapításával, hogy a megállapodásban megfogalmazott célok nem tartoztak a KPSZ célkitűzései közé. Többek között azt állítja, hogy a megállapodás megfelelt az 1254/1999 rendelet (2) és (31) preambulumbekzdésében, valamint 38. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott célkitűzéseknek.

195 Végül a felperesek arra hivatkoznak, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát vétett és jogban való tévedést követett el, mivel úgy ítélte meg, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás aránytalan volt. Ezen túlmenően a Bizottság nem fűzött indokolást ehhez a következtetéshez, és azt sem fejtette ki, hogy milyen, a jogvita tárgyát képező megállapodásban meghatározott intézkedések segítettek a piacok összeomlása elkerülésének meggátolásában.

196 A Bizottság arra hivatkozik, hogy a 26. rendelet 2. cikkében szabályozott mentességet megszorító módon kell értelmezni és alkalmazni. A jelen ügyben a jogvita tárgyát képező megállapodás az EK 33. cikkben rögzített öt célkitűzés közül legjobb esetben is csupán egy célkitűzés elérése (vagyis a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítása) tekintetében értékelhető relevánsnak, ám a többi négyhez semmi köze sincs. Ezenfelül e megállapodás marha- és borjúhús piac közös szervezésének kereten túl is lép, és mindenesetre a megvalósítani kívánt célkitűzések eléréséhez képest aránytalanok tűnik. Végso soron a megállapodásra nem alkalmazható a hivatkozott eltérés.

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

197 Elöljáróban meg kell jegyezni, hogy a hatékony verseny fenntartása mezőgazdasági termékek piacán a közös agrárpolitika célkitűzéseinek részét képezi. Igaz ugyan, hogy az EK 36. cikke a Tanácsot bízta meg annak a mértéknek meghatározásával, amelyben mértékben a versenyszabályok ezen termékek piacán kialakuló sajátos helyzet figyelembe vétele érdekében a mezőgazdasági termékek termelésére és

kereskedelmére vonatkoznak, mindemellett e rendelkezés azt az elvet fogalmazza meg, hogy a közösségi versenyjogi szabályokat alkalmazni kell a mezőgazdasági ágazatra (a Bíróság C-137/00. sz., Milk Marque és National Farmers' Union ügyben 2003. szeptember 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., I-7975. o.] 57. és 58. pontja).

198 A 26. rendelet 1. cikke értelmében – figyelemmel a rendelet 2. cikkének rendelkezéseire – az EK 81. cikk (1) bekezdését kell alkalmazni az e rendelkezés által meghatározott minden olyan megállapodásra, döntésre és összehangolt magatartásra, amely az EK-Szerződés [I] mellékletében felsorolt termékek – így például az élőállatok, a húsok és élelmezési célra szánt vágási melléktermékek – termeléséhez vagy kereskedelméhez kapcsolódik. Ez a rendelkezés többek között azt írja elő, hogy az EK [81] cikk (1) bekezdését nem kell alkalmazni az olyan megállapodásra, döntésre és összehangolt magatartásra, amely a nemzeti piaci rendtartás lényeges részét képezi vagy szükséges az EK [33.] cikk rendelkezései célkitűzésének eléréséhez.

199 Mivel a 26. rendelet 2. cikke az EK 81. cikk (1) bekezdésének általános alkalmazásától való elétérést tartalmaz, azt megszorítóan kell értelmezni (a Bíróság C-399/93. sz., Oude Luttikhuis és társai kontra Bizottság ügyben 1995. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 1995, I-4515. o.] 23. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-70/92. és T-71/92. sz., Florimex és VGB ügyben 1997. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1997., II-693. o.] 152. pontja). Egyébiránt az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdése – amelyik a hivatkozott mentességet előírja – csupán akkor alkalmazható, ha az érintett megállapodás az EK 33. cikkben foglalt összes célkitűzést előmozdítja (a fent hivatkozott Oude Luttikhuis és társai ítélet 25. pontja; a fent hivatkozott Florimex és VGB kontra Bizottság ítélet 153. pontja; lásd még e tekintetben a fent hivatkozott Frubo kontra Bizottság ítélet 25–27. pontját). Az Elsőfokú Bíróság mindemellett megjegyezte, hogy a néha nagyon eltérő célú célkitűzések összeütközése esetén a Bizottság megkísérelheti azokat összeegyeztetni (a fent hivatkozott Florimex és VGB kontra Bizottság ítélet 153. pontja). Végül, amint az a 26. rendelet 2. cikke (1) bekezdésének első mondatából is kiderül, a megállapodás „szükséges” a hivatkozott célkitűzések eléréséhez (a fent hivatkozott Oude Luttikhuis és társai kontra Bizottság ítélet 25. pontját; lásd még e tekintetben a fent hivatkozott Florimex és VGB kontra Bizottság ítélet 171. és 185. pontját).

200 Az EK 33. cikk értelmében a közös agrárpolitika célkitűzései a következők:

- „a) a mezőgazdasági termelékenység növelése a műszaki fejlődés előmozdításával, valamint a mezőgazdasági termelés ésszerű fejlesztésének és a termelési tényezők, így különösen a munkaerő lehető legjobb hasznosításának biztosításával;

- b) ily módon a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítása, különösen a mezőgazdaságban dolgozók egy főre jutó jövedelmének növelésével;

- c) a piacok stabilizálása;

- d) az ellátás hozzáférhetőségének biztosítása;

- e) a fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásának biztosítása.”

201 A felperesek lényegében azt állítják, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás szükséges volt e célkitűzések – vagyis a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosításának és a piacok stabilizálásának – eléréséhez, illetve a többi három célkitűzés tekintetében közömbös volt, és azokra nem jelentett veszélyt.

- 202 Amint azt a felperesek állítják, a jogvita tárgyát képező megállapodás fő célja a franciaországi szarvasmarha-tenyésztőknek az ágazat válsága miatti – a jelen ügy tényállásának megvalósulása idején – való megsegítése. Ennélfogva úgy tekinthető, hogy a megállapodás célkitűzése az EK 33. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítása volt.
- 203 Ezzel szemben az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a 2001. október 24-i megállapodásnak nem volt célja az EK 33. cikk (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott piaci stabilizálás, és e tekintetben e célkitűzés nem is tekinthető szükségesnek. Amint azt a megtámadott határozat kifejti, a 2000. és 2001. között a szarvasmarha ágazatot sújtó válság a kínálat és a kereslet egyensúlyának nagymértékű felborulásán alapult, amint leginkább a kerge marha kór és a száj- és körömfájás járvány újabb eseteinek felfedezése miatti bizalomvesztésből következő, a fogyasztásban előállt jelentős csökkenés idézett elő (lásd a megtámadott határozat (12), (13) és (142) preambulumbekzdését). Ennél fogva az érintett piac stabilizálása elsősorban a jelentős túlkínálat csökkentésére, valamint a marha- és borjúhús gyors ütemben csökkenő fogyasztásának elősegítésére vonatkozó intézkedéseket követelte meg.
- 204 A jogvita tárgyát képező megállapodás viszont nem írt elő a fentiekkel kapcsolatos intézkedéseket. Ráadásul a megállapodás által rögzített minimál árak nem csak, hogy nem voltak alkalmasak a piacok stabilizálására, hanem az áremelés miatt még inkább csökkenthetett a fogyasztás, és nőhetett a kínálat és a kereslet közötti különbség. Az árszabás bevezetése ezenfelül az árak mesterséges rögzítését eredményezte, amely ellentétes volt mind az árak piacon történő természetes alakulásával, mint a támogatási, illetve intervenciók mechanizmusokkal. Egyébként nem kizárólag konjunkturális intézkedésről volt szó, amely önmagában nem befolyásolja közép- és hosszú távon az érintett piacokat. Ráadásul a marha- és borjúhús franciaországi behozatalának korlátozása szükségszerűen a tagállamok közötti marha- és borjúhús kereskedelem torzulásának veszélyével járt, és ezért több tagállam érintett piacát is veszélyeztette.

205 Ezenfelül az olcsóbb áruk behozatalát korlátozó, és minimálárakat rögzítő megállapodást az EK 33. cikk (1) bekezdésének e) pontjában meghatározott fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásának biztosításával szemben nem lehet közömbösnek tekinteni. Amint azt a Bizottság a megtámadott határozat (144) preambulumbekzdésében kifejti anélkül, hogy azt a felperesek vitatnák – különösen a vendéglátó-ágazat kapcsán, amely nagy mennyiségben használ importált húsokat – a behozatal felfüggesztése nagy valószínűséggel az árak emelkedését idézte elő. Ráadásul az árszabásban meghatározott árakat – még ha a vágóhídra kerülési szakaszra vonatkozóan is kerültek meghatározásra – valószínűleg a fogyasztókra hártották.

206 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás csupán a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítására vonatkozó célkitűzése tekintetében tekinthető szükségesnek. Ezzel szemben a megállapodás legalábbis a lakosság ellátásához szükséges elfogadható árak meghatározását veszélyeztethette. Végül nem érintette a piacok stabilizálását, az ellátás hozzáférhetősége biztosítását, valamint a mezőgazdasági termelékenység növelését, és ezért nem is volt arra szükség az utóbbiak tekintetében. Ennél fogva a hivatkozott ítélkezési gyakorlatra, valamint a fenti 199. pontban kifejtettek tekintettel az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Bizottság nem vétett hibát, amikor megállapította, hogy a különböző célkitűzések kiegyensúlyozott figyelembe vétele nem teszi lehetővé, hogy a 26. rendelet 2. cikk (1) bekezdésének első mondatában meghatározott eltérést alkalmazza.

207 Egyébiránt el kell utasítani a megtámadott határozat (146) és (147) preambulumbekzdésben foglalt azon megállapítással kapcsolatos kifogásokat, miszerint a jogvita tárgyát képező megállapodás nem tartozik a marha- és borjúhús piacának közös szervezésre vonatkozó szabályok – különösen a 1254/1999 rendelet – által meghatározott intézkedések közé. A T-245/03. sz. ügy felperesei állításával ellentétben a Bizottság nem állapította meg, hogy ez a körülmény önmagában elégséges lenne a 26. rendelet alapján fennálló eltérés alkalmazásának kizárására, ám – egyébként helyesen – csupán e bizonyíték figyelembevételére szorítkozott azon következtetése alátámasztására, miszerint az érintett megállapodásra nem volt szükség a KAP célkitűzéseinek megvalósítása érdekében (lásd e tekintetben a fent hivatkozott Florimex és VGB kontra Bizottság ítélet 148–151. pontját). A T-217/03.

sz. ügy felperesének azon feltevését is el kell utasítani, miszerint a megállapodás e rendelet célkitűzései közé tartozott. A felperes által hivatkozott rendelkezések (vagyis a hivatkozott rendelet (2) és (31) preambulumbekzdése és a 38. cikkének (1) bekezdése) nevezetesen arra szorítkoznak, hogy előírják, hogy a közösségi intézmények a piac zavarának esetén jogosultak intézkedéseket elfogadni (lásd e tekintetben a hivatkozott rendelet 43. cikkét), és egyáltalán nem igazolják egy olyan magánjogi megállapodás létrejöttét, amely a behozatal korlátozására, valamint a minimálárak rögzítésére vonatkozik.

208 Végül a jogvita tárgyát képező intézkedések arányosságára vonatkozó érvek tekintetében el kell utasítani az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó kifogást. A Bizottság a megtámadott határozat (148) preambulumbekzdésében jogilag megkövetelt módon indokolta azon kijelentését, miszerint az árrögzítés és a behozatal korlátozása súlyos versenykorlátozó intézkedéseknek minősülnek, és nem lehet ezeket a megállapodás által megvalósítani kívánt céllal arányosnak tekinteni. A felperesek állításával ellentétben a Bizottság nem volt köteles megjelölni, milyen intézkedéseket fogadhattak volna el a felperesek annak érdekében, hogy a megállapodás a 26. rendelet 2. cikkével összeegyeztethető legyen. Azon kifogás sem elfogadható, miszerint a Bizottság hibát vétett azzal, hogy a fenti rendelkezésben szabályozott mentesség alkalmazhatóságának vizsgálata során figyelembe vette a megállapodásban előírt intézkedések aránytalan jellegét. Az ítélkezési gyakorlatból következően e mentesség alkalmazása céljából az egyes intézkedések csak akkor tekinthetők a közös agrárpolitika célkitűzései megvalósításához szükségesnek, amennyiben azok arányosak (lásd e tekintetben a fent hivatkozott Florimex és VGB kontra Bizottság ítélet 177. pontját). A jelen ügyben a behozatali korlátozások, valamint az árrögzítés még a mezőgazdasági piacok sajátosságai, és a marha- és borjúhús ágazat a tényállás idején fennálló válsága fényében sem tekinthetők a kitűzött célkitűzésekkel arányosnak, tekintettel arra, hogy ezek a versenyszabályokat súlyosan sértik.

209 A fentiekből következően e jogalapot el kell utasítani.

D – *A védekezési jog megsértésére vonatkozó negyedik jogalapról*

1. A felek érvei

- 210 A felperesek fenntartják, hogy a kifogásközlésnek tartalmaznia kell a kifogások olyan kellőképpen egyértelműen megfogalmazott, akár összefoglaló jellegű leírását, amely lehetővé teszi az érdekeltek számára, hogy ténylegesen megismerhessék Bizottság által részükről kifogásolt magatartásokat, mielőtt meghozná végleges határozatát (az Elsőfokú Bíróság T-352/94. sz., *Mo och Domsjö kontra Bizottság* ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1989. o.] 63. pontja).
- 211 A jelen ügyben először is a felperesek azt kifogásolják, hogy a Bizottság nem tüntette fel a kifogásközlésben, hogy az FNSEÁ-n kívül az egyéb szövetségekre kiszabandó büntetés meghatározása érdekében a tagjaik által befizetett éves tagdíjak összegét fogja figyelembe venni. Másodszor a felperesek fenntartják, hogy a Bizottság egyáltalán nem tüntette fel a kifogásközlésben, hogy a büntetések összegét közvetlen vagy közvetett tagjaik forgalma függvényében fogja kiszámítani. A Bizottság tehát hozta tudomásukra azokat a ténybeli elemeket, amelyekre a megtámadott határozatot alapozta, így például a büntetések kiszámításánál figyelembe vett fő tényezőket, és ezért a felperesek nem tehetik meg ezzel kapcsolatos észrevételeiket.
- 212 A felperesek felhívják a figyelmet arra, hogy a Bíróság kimondta, hogy amennyiben a kifogásközlés megelégszik azzal, hogy a jogsértés elkövetőjeként egy kollektív szervezetet jelöl meg, nem teszi lehetővé e kollektív szervezet tagjait képező társaságoknak, hogy megfelelő információt kapjanak arról, hogy amennyiben a

jogsértés megállapításra kerül, a velük szemben a bírságok egyenként kerülnek kiszabásra, és nem elég e társaságokkal csupán az egyes társaságok állítólagos jogsértésben való részvételének minősülő magatartása értékelésétől függően kiszabott bírságok összegét közölni (a Bíróság C-395/96. P. és C-396/96. P., *Compagnie maritime belge transports és társai kontra Bizottság* ügyben 2000. március 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-1365. o.] 144–146. pontja).

- 213 Végül a felperesek arra hivatkoznak, hogy a Bizottság a felpereseknek címzett 2003. január 10-i pénzügyi információkat kérő levelének megküldése nem biztosította kellőképpen az utóbbiak védekezéshez való jogát. Mivel ez a levél a felperesek észrevételeinek megtételét, illetve meghallgatásukat követően keletkezett, a felperesek még védekezni sem tudtak a szóban forgó kérdésekkel kapcsolatban. Ezen túlmenően e kérés egyáltalán nem tárta fel a Bizottság a kért információkkal kapcsolatos szándékait.
- 214 A Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy az ítélezési gyakorlat értelmében a kifogásközlésben csupán azt köteles feltüntetni, hogy meg fogja vizsgálni az érintett vállalkozásokat, és amennyiben helyénvaló, bírságokat fog kiszabni az utóbbiakkal szemben, illetve fel kell tüntetnie azokat a fő ténybeli és jogi elemeket, amelyek bírság kiszabását vonhatják maguk után (a Bíróság 100/80–103/80. sz., *Musique diffusion française és társai kontra Bizottság* ügyben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1980., 1825. o.] 21. pontja).
- 215 A Bizottság szerint lehetetlen, hogy a felperesek ne tudták volna, hogy a tagjaik által fizetett tagdíjakat figyelembe fogja venni, és minden lehetőségük megvolt a kifogásközléssel kapcsolatos észrevételeik benyújtására. Arra is lehetőségük lett volna, hogy észrevételt tegyenek tagjaik forgalmával kapcsolatosan, mivel a Bizottság 2003. január 10-én ezzel kapcsolatban információkérést küldött nekik (lásd e tekintetben a fent hivatkozott *Musique diffusion française és társai kontra Bizottság* ítélet 23. pontját).
- 216 A Bizottság végül vitatja a fent említett, és a felperesek által hivatkozott *Compagnie maritime belge transports és társai kontra Bizottság* ítélet relevanciáját. A jelen

ügyben a kifogásközlésből teljesen világosan kiderül, hogy a Bizottság a kifogásközlés címzettjeivel, vagyis felperesekkel szemben, és nem azok közbenső szövetségével, illetve az egyes mezőgazdasági termelőkkel szemben szándékozott bírságot kiszabni. A társulások tagjait figyelembe vevő ítélkezési gyakorlat fényében a felperesek a közigazgatási eljárás során teljes mértékben felmérhették volna kockázatát, és ezzel kapcsolatosan védekezhetek volna.

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

²¹⁷ A védelemhez való jog tiszteletben tartása minden olyan eljárásban, amely szankció, különösen bírság vagy kényszerítő bírság kiszabásához vezethet, a közösségi jog alapelvét képezi, amelyet a közigazgatási eljárás során is biztosítani kell (az Elsőfokú Bíróság T-308/94. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-925. o.] 39. pontja). Ezen elv alkalmazásában a kifogásközlés lényeges eljárási biztosítékot képez. A kifogásközlésnek világosan fel kell tüntetnie minden olyan lényeges bizonyítékot, amelyre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik (a fent hivatkozott *Compagnie maritime belge transports* és társai kontra Bizottság ítélet 142. pontja).

²¹⁸ Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint amennyiben a Bizottság kifogásközlésében kifejezetten feltünteti, hogy meg fogja vizsgálni, hogy az érintett vállalkozásokkal szemben helye van-e bírság kiszabásának, valamint feltünteti azokat a fő ténybeli és jogi bizonyítékokat – mint például a feltételezett jogsértés súlya és időtartama, amelyek bírság kiszabásához vezethetnek –, valamint hogy e jogsértést „szándékosan vagy gondatlanul” követték-e el, teljesíti a vállalkozások meghallgatáshoz való jogának tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségét. Ezzel tudomásukra hozza azokat a bizonyítékokat, amelyek alapján nemcsak hogy a jogsértés megállapításával szemben, hanem a bírság velük szembeni megállapításával kapcsolatosan is védekezhetnek (a fenti 44. pontban hivatkozott *Musique diffusion française* és társai kontra Bizottság ítélet 21. pontja; a fent hivatkozott *ABB Asea Brown Boveri* kontra Bizottság ítélet 78. pontja).

- 219 A felperesek fenntartják, hogy a Bizottságnak a kifogásközlésben fel kellett volna tüntetni, hogy az FNSEÁ-n kívül az egyéb szövetségekre kiszabandó büntetés meghatározása érdekében a tagjaik által befizetett éves tagdíjak összegét fogja figyelembe venni, illetve a büntetések összegét közvetlen vagy közvetett tagjaik forgalma függvényében fogja kiszámítani.
- 220 Ezzel kapcsolatban először is meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban a bírságok alapösszegének kiszámításakor a felperesek által beszedett tagdíjakra támaszkodott (a megtámadott határozat (169) és (170) preambulumbekzdése). Miután megállapításra került, hogy a jogsértés súlyára tekintettel a legfontosabb mezőgazdasági szövetségre (az FNSEÁ-ra) kiszabandó bírság alapösszege 20 millió euró, a Bizottság a többi szövetség által külön-külön beszedett éves tagdíjak összege, valamint az FNSEA által beszedett összeg közötti arányt alkalmazta az egyes szövetségek jelentőségének, és a jogsértés elkövetésében való külön felelősségük mértékének felmérésére vonatkozó objektív kritériumként. A bírságok alapösszegét tehát a Bizottság az FNSEA tekintetében megállapított összeg egyötödében állapította meg az FNPL, egytizedében az FNB és az FNCBV tekintetében, valamint egyhuzadában a JA tekintetében.
- 221 Másodszor is meg kell jegyezni, hogy a Bizottság – amint azt az Elsőfokú Bíróság is elismerte – a felperesek törzstagjainak forgalmát a kiszabott bírságokkal kapcsolatos, a 17. első rendelet 15. cikke (2) bekezdésében meghatározott 10%-os határ betartása céljából vette figyelembe.
- 222 A Bíróság kimondta, hogy a tervezett bírságok mértékének jelzése – amikor a vállalkozások még nincsenek abban a helyzetben, hogy az ellenük felhozott kifogásokkal szemben benyújtsák észrevételeiket – a Bizottság határozatának nem megfelelő előrevetítéséhez vezetne (a fent hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ítélet 21. pontja; a fent hivatkozott ABB Asea Brown Boveri kontra Bizottság ítélet 66. pontja). Ezért szükségszerűen ha a Bizottság a

kifogásközlésben a végleges határozatban esetlegesen kiszabandó bírságonkénti 10%-os felső határt említi, ugyancsak a határozat nem megfelelő előrevetítését idézi elő.

223 Egyébiránt a felperesek által állítottakkal ellentétben a fent hivatkozott *Compagnie maritime belge transports* és társai kontra Bizottság ítélet nem releváns a jelen ügyben. A Bíróság a hivatkozott ítélet 143–146. pontjában megállapította, hogy a Bizottság a kifogásközlésben egyértelműen köteles volt feltüntetni azokat a személyeket, akikkel szemben bírság kiszabása várható, és megállapította, hogy az a kifogásközlés, amely arra szorítkozik, hogy a jogsértés elkövetőjeként egy kollektív szervezetet nevez meg, nem teszi lehetővé e kollektív szervezet tagjai számára, hogy megfelelő tájékoztatást kapjanak arról, hogy a Bizottság külön-külön mindegyükkel szemben bírságot szabhat ki, és nem elegendő őket arra figyelmeztetni, hogy a bírságok összege az egyes társaságoknak az állítólagos jogsértést létrehozó magatartásban való szerepük arányának mérlegelése arányában kerül rögzítésre. A jelen ügyekben a Bizottság a felperesekkel szemben, és nem azok közvetlen vagy közvetett tagjaival szemben hozott szankciókat a jogsértés miatti felelősségük mértéke arányában (a megtámadott határozat (16) preambulumbekezdése, illetve 1. és 3. cikke), amint azt a kifogásközlésben ki is jelentette (lásd a (108) preambulumbekezdést). Az a tény, hogy a Bizottság a jogsértést elkövető vállalkozások társulása esetében a tagok forgalmát veszi figyelembe, egyáltalán nem jelenti azt, hogy a bírság a tagokkal szemben került kiszabásra (az Elsőfokú Bíróságnak a T-39/92. és T-40/92. sz., CB és *Europay* kontra Bizottság ügyben 1994. február 23-án hozott ítéletének [EBHT 1994., II-49. o.] 139. pontja).

224 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem sértette meg a felperesek védelemhez való jogát azzal, hogy a kifogásközlésben nem tüntette fel, miszerint a tagjaik által befizetett éves tagdíjak összegét kívánja figyelembe venni egyrészt a kiszabandó büntetés alapösszegének meghatározása, másrészt pedig a 17. első rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében szabályozott 10%-os felső határ betartásának ellenőrzése érdekében.

225 Következésképpen ezt a jogalapot el kell utasítani.

E – Az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó ötödik jogalapról

1. A felek érvei

- 226 A felperesek emlékeztetnek arra, hogy a valamely személyt hátrányosan érintő határozat indokolásának olyannak kell lennie, hogy a közösségi bíróság felül tudja vizsgálni annak jogszerűségét, és az érdekelt megismerhesse az elfogadott intézkedés indokait annak érdekében, hogy jogait meg tudja védeni, és meg tudja ítélni, hogy a határozat megalapozott-e vagy sem (lásd az Elsőfokú Bíróság T-310/94. sz., Gruber + Weber kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1043. o.] 40. pontját).
- 227 A felperesek fenntartják, hogy a megtámadott határozat egyáltalán nem tartalmaz utalást sem a Bizottság által a bírságok meghatározása érdekében figyelembe vett forgalom összegére, sem a 17. első rendelet 15. cikke (2) bekezdésében meghatározott 10% felső határ el nem érésének vizsgálatára. A Bizottság nem jelezte azt sem, hogy úgy határozott, hogy az említett felső határt a felperesek tagjai által megvalósított forgalmak összesített mértéke alapján számítja ki, és azt sem pontosította, hogy mely tagok forgalmáról is van szó. Mindeközben a jelen ügyben különösen részletes indokolásra lenne szükség, mivel a Bizottság elé először kerül olyan ügy, amely a mezőgazdasági szakszervezeteket érinti, és amelyben el szándékozott térni a társulások tagjai forgalmának figyelembe vételére vonatkozó megszorító feltételektől. A Bizottság 2003. január 10-i információkérése semmiképpen sem tudja orvosolni az indokolás hiányát. Végül az indokolási kötelezettség megsértése a T-217/03. sz. ügy felperese szerint a megtámadott határozat egészének, és nemcsak a bírságra vonatkozó részének megsemmisítéséhez kell, hogy vezessen.
- 228 A Francia Köztársaság megjegyzi, hogy megtámadott határozat nem tesz eleget az EK 253. cikkéből eredő indokolási kötelezettségnek. A Bizottság által először az ellenkérelmében felhozott magyarázatok nem orvosolhatják ezt a helyzetet (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-323/99. sz., INMA és Itainvest kontra Bizottság ügyben 2002. február 26-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-545. o.] 76. pontja).

- 229 A Bizottság előjáróban megjegyzi, hogy ez a jogalap nem alapozza meg a megtámadott határozat egészének, csupán a 3. cikknek a megsemmisítését, mivel a bíróságok mértékére vonatkozó, állítólag nem megfelelő indokolás a bíróságok mértékét érinti, ám nem befolyásolja a tényállás lényegét, illetve annak jogi értékelését. Mindenesetre a Bizottság teljes mértékben betartotta az indokolási kötelezettségét.
- 230 A Bizottság megjegyzi, hogy ez a kötelezettség teljesül, amennyiben feltüntetni azokat a bizonyítékokat, amelyeket a bíróság kiszabásának céljából a jogsértés súlyának és időtartamának értékelésekor figyelembe vett (a Bíróság C-282/98. P. sz., Enso Española kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9817. o.] 40. és 41. pontja, és a C-297/98. P., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-10101. o.] 56–65. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-220/00. sz., Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott [EBHT 2003., II-2473. o.] 218. pontja. Ezért a határozatban nem köteles feltüntetni a figyelembe vett forgalmat, és azt, hogy a bíróság annak hány százalékát teszi ki, mivel az, hogy a bíróság elérte-e a 10%-os küszöböt, nem képezi a határozat indokolásának részét. Tulajdonképpen a 10%-os küszöb a kiszabható bíróság jogszabály által meghatározott felső határa, és nem tartozik a meghozott intézkedést indokoló bizonyítékok sorába.
- 231 A Bizottság továbbá fenntartja, hogy az indokolást az adott ügy háttéréhez képest kell értékelni, és emlékeztet arra, hogy az iránymutatás rendelkezéseire támaszkodott, amelynek 5. pont c) pontja lehetővé teszi számára, hogy a társulás tagjaival szemben kiszabható egyedi bíróságok összegével megegyező összesített általános bíróságot szabjon ki. A felperesek nem hagyhatták figyelmen kívül a bíróság kiszámítását szabályozó elveket, különösen azt a tényt, hogy a Bizottság figyelembe fogja venni tagjaik forgalmát annak ellenőrzése érdekében, hogy a bíróság 10%-os felső határt nem lépte-e túl. A megtámadott határozat egészéből az derül ki, hogy a jogsértést a felperesek nem a saját, hanem tagjaik érdekében követték el.
- 232 A Bizottság arra is felhívja a figyelmet arra, hogy 2003. január 10-én az összes felperest felhívta tagjaik forgalmának közlésére. A T-217/03. sz. ügy felperese ezt az

információt 2003. január 27-én küldte meg a Bizottságnak. Az e szövetség által nyújtott számadatok azt jelzik, hogy a 10%-os felső határt egyáltalán meg sem közelítette meg a bírság összege. A T-245/03. sz. ügy felperesei ellenben azt válaszolták a Bizottságnak, hogy nincs módjukban ezt az információt az utóbbi tudomására hozni. A válaszáadás megtagadása alapján a Bizottság a 17. első rendelet 11. cikke (5) bekezdése alapján információszolgáltatást elrendelő, és esetlegesen büntető bírságot kiszabó határozatot hozhatott volna, ám helyett arra szorítkozott, hogy a rendelkezésre álló információk alapján úgy értékelje, hogy egyáltalán nem áll fenn annak veszélye, hogy a bírságok átlépik a felperesek tagjai forgalmának 10%-os felső határát.

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

²³³ Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 253. cikk által megkövetelt indokolásnak világosan és félreérthetetlenül fel kell tüntetnie a kifogásolt jogi aktust elfogadó közösségi hatóság érvelését, úgy, hogy az érdekelt megismerhessék a meghozott intézkedés indokait és a hatáskörrel rendelkező bíróság gyakorolhassa felülvizsgálatát. Az indokolási kötelezettséget az adott esetben fennálló körülmények alapján kell értékelni, többek között a jogi aktus tartalma, a felhozott indokok jellege, valamint a címzetteknek vagy egyéb, a jogi aktus által közvetlenül és személyükben érintett személyeknek a magyarázatokhoz fűződő érdekei alapján. Az indokolásnak nem kell megjelölnie az összes vonatkozó ténybeli és jogi elemet, mivel azt, hogy a jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikkben felsorolt követelményeknek, nemcsak a szövege, hanem a háttere, valamint az érintett témára vonatkozó jogszabályok összessége alapján kell megítélni (a fent hivatkozott Cheil Jedang kontra Bizottság ítélet 216. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 96. pontja).

²³⁴ A jelen ügyben a felperesek azt kifogásolják, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem indokolja kifejezetten, hogy a kiszabott bírságok nem haladták

meg a 17. első rendelet 15. cikke (2) bekezdésében szabályozott, a forgalom 10%-ának megfelelő felső határt, és hogy nem fejtette ki azon indokokat, amelyek miatt a hivatkozott küszöb betartásának ellenőrzése érdekében figyelembe vehette tagjaik forgalmát.

235 Meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozatban egyetlen preambulumbekzdés sem vizsgálja, hogy a kiszabott bírság nem lépte-e túl a forgalom 10%-os felső határát. A Bizottság a fenti küszöb ellenőrzésének céljából azt sem tüntette fel a határozatban, hogy a jelen ügyben a felperesek törzstagjainak forgalmát kell figyelembe venni, és következésképpen nem is indokolta ennek lehetőségét.

236 A Bizottság mindemellet úgy véli, hogy a forgalom 10%-os küszöbének betartása csupán a bírságok összegének jogszabály által előírt felső határa, és az nem képezi részét a határozat indokolásának.

237 Meg kell jegyezni, hogy a 17. első rendelet 15. cikke (2) bekezdésében szabályozott, a forgalom 10%-os felső határa a jogsértést elkövető vállalkozás, illetve társulás forgalmára vonatkozik, amely mivel a határozat címzettje, ellenőrizni tudja e felső határ betartását. A jelen körülmények között semmiféle indokolásra nincs szükség a hivatkozott határ alkalmazása tekintetében. Mindemellet, amennyiben a Bizottság szokásos megközelítésétől eltér, és a bírság kiszabása céljából a határozat azon címzettjének forgalma helyett, akivel szemben a Bizottság a bírságot kiszabja, más személy – mint például a szankcionált társulás tagjai – forgalmát veszi figyelembe, határozatát e tekintetben feltétlenül külön is meg kell indokolnia, és lehetőséget kell adnia a határozat címzettjének, hogy ellenőrizhesse, hogy a Bizottság a bírság kiszámításánál 10%-os felső határt betartotta-e.

- 238 Amennyiben a Bizottság a jogsértést elkövető vállalkozással szemben külön szab ki bírságot, különleges körülmények hiányában nem feltétlenül köteles kifejezetten megindokolnia az érintett vállalkozás forgalma 10%-ának felső határának betartását. A vállalkozásnak ismernie kell mind a hivatkozott jogszabályi felső határ létezését, mind forgalmának konkrét összegét, és ennél fogva akár a szankciót kiszabó határozatban szereplő bármilyen indokolás hiányában is meg tudja ítélni, hogy a vele szemben kiszabott bírság a 10%-os felső határt túllépi-e.
- 239 Ezzel szemben amennyiben a Bizottság vállalkozások társulásával szemben hoz szankciót, és a társulás összes tagjának, vagy a tagok egy részének összesített forgalma alapján ellenőrzi a forgalom 10%-os felső határának betartását, ezt határozatában kifejezetten fel kell tüntetnie, és ki kell fejtenie azon indokokat, amelyek a tagok forgalmának figyelembe vételét indokolják. Ezen indokolás hiányában az érdekelteknek nem áll módjukban megismerni e határozat indokolását, és nem is tudják ellenőrizni, hogy a Bizottság az adott ügyben a jogszabály által meghatározott felső határt betartotta-e.
- 240 E megállapítást nem cáfolja meg a Bizottság által a fenti 230. pontban hivatkozott azon ítélkezési gyakorlat, miszerint a közösségi versenyszabályok megsértése miatt kiszabott bírság összegének kiszámítására vonatkozó indokolási kötelezettség hatálya tekintetében elegendő, ha a Bizottság a határozatában feltünteteti azokat az értékelési szempontokat, amelyeket figyelembe vett az iránymutatás alkalmazása során, és amelyek lehetővé tették a jogsértés súlyának és időtartamának felmérését. Ez az ítélkezési gyakorlat csupán a bírság összegének meghatározására vonatkozik, ám annak vizsgálatára nem, hogy a megállapított végleges szankció nem lépi-e túl azon vállalkozás vagy társulás forgalma 10%-ának felső határát, amellyel szemben a bírság kiszabásra került.
- 241 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a Bizottságnak a jelen ügyben a megtámadott határozatban fel kellett volna tüntetnie, hogy a felperesek törzstagjai-

nak forgalmára támaszkodott – pontosítva esetleg, hogy vajon az összes tagjukról, avagy csupán azok bizonyos csoportjairól van-e szó – annak ellenőrzése érdekében, hogy a kiszabott bírságok betartották-e a jogszabály által előírt 10%-os felső határt. Ráadásul a Bizottságnak fel kellett volna tüntetnie, hogy mely körülmények tették lehetővé, hogy a felperesek összesített forgalmait e célból figyelembe vegye.

- 242 A Bizottság egyébiránt nem hivatkozhat arra, hogy a megtámadott határozat (164) preambulumbekzdésében feltüntette, hogy az iránymutatásra fog támaszkodni. Ezt az általános utalást a bírságok összegének meghatározásáról szóló rész tartalmazza, és csupán az a célja, hogy emlékeztessen a jogsértés súlyának értékelésére vonatkozó kritériumokra. Ezen túlmenően meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban egyáltalán nem utalt az iránymutatás 5. pontjának c) alpontjára, amely lehetővé teszi a társulások forgalmának figyelembe vételét.
- 243 A Bizottság továbbá nem hivatkozhat a felpereseknek küldött, tagjaik forgalmának közlésére felhívó 2003. január 10-i leveleire. Még ha úgy is vélhető, hogy a felperesek ezen információkérések tükrében úgy értelmezhetnék volna, hogy a megtámadott határozat a 10%-os felső határ kiszámítása céljából tagjaik forgalmát vette figyelembe, ettől még az információkérések nem egyenlítik ki a megtámadott határozat erre vonatkozó indokolásának, és különösen azon indokok feltüntetésének teljes hiányát, amelyek miatt e számadatokat a Bizottság jogosult volt felhasználni annak ellenőrzése érdekében, hogy a bírságok nem lépték túl a hivatkozott felső határt.
- 244 Végül azzal kapcsolatosan, hogy a T-245/03. sz. ügy felperesei nem közölték a Bizottsággal tagjaik forgalmát, meg kell jegyezni, hogy e körülmény sem menthette fel a Bizottság az alól, hogy a megtámadott határozat szövegében feltüntesse azon indokokat, amelyek miatt úgy ítélte meg, hogy a tagok által megvalósított forgalom figyelembevétele megfelelő, illetve azon indokokat, amelyek alapján úgy ítélte meg, hogy a 10%-os felső határ nem került túllépésre.

245 A fentiek összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság megsértette az EK 253. cikkben vele szemben előírt indokolási kötelezettséget.

II – *A bírság megsemmisítésére, illetve csökkentésére vonatkozó kérelmekről*

246 A felperesek a megtámadott határozatban velük szemben kiszabott bírságok megsemmisítésére, illetve csökkentésére vonatkozó kérelmek alátámasztása érdekében hat jogalapra hivatkoznak. Az első jogalap az iránymutatás jogellenességére vonatkozik. A második jogalap az arányosság elvének megsértésére, nyilvánvaló mérlegelési hibára, valamint a jogsértés súlyának meghatározásában vétett jogi hibára vonatkozik. A harmadik jogalap a súlyosító és enyhítő körülmények figyelembe vétele során vétett mérlegelési és jogbéli hibákra, valamint az arányosság elvének megsértésére vonatkozik. A negyedik jogalap a 17. első rendelet 15. cikke (2) bekezdésének a bírságok összegének rögzítése során történt megsértésére vonatkozik. Az ötödik jogalap a szankciók halmozódása tilalma megsértésének elvére hivatkozik. A hatodik jogalap az arányosság elvének az iránymutatás 5. pont b) alpontjában meghatározott feltételek figyelembe vétele során történt megsértésére, valamint nyilvánvaló mérlegelési hibára vonatkozik.

A – *Az iránymutatás jogellenességére vonatkozó első jogalapról*

1. A felek érvei

247 A T-245/03. sz. ügy felperesei először is fenntartják, hogy az iránymutatás sérti az arányosság elvét. Arra hívják fel a figyelmet, hogy a megállapodások, illetve összehangolt magatartások piac működésére gyakorolt hatása a jogsértés súlyának meghatározásának lényeges eleme. Ezzel szemben valamely különösen súlyos

jogsértés minősítésekor a Bizottság egyáltalán nem az érintett piac hatásait, hanem csupán annak természetét és földrajzi kiterjedését veszi figyelembe. Ráadásul amennyiben a Bizottság az iránymutatás 1.A. pontjának értelmében a jogsértést különösen súlyosnak minősíti, az e jogsértés miatt kiszabható bírság kiinduló összege legalább 20 millió euró, amelyet a Bizottság saját mérlegelési jogkörében teljesen önkényesen állapíthat meg. Ez a legalacsonyabb összeg ráadásul nem teszi lehetővé, hogy a Bizottság figyelembe vegye az érintett jogalany jelentőségét, méretét és jellegét, illetve a jogsértésből származó előnyeit.

248 A felperesek másodszor fenntartják, hogy az iránymutatás sérti a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdését. Elsősorban arra hívják fel a figyelmet, hogy az iránymutatás 1.A. pontja lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy a bírság alapösszegét több mint egymillió euróban, vagy az érintett vállalkozás által megvalósított forgalom 10%-ában rögzítse. A felperesek szerint a 17. első rendelet 15. cikke (2) bekezdése azzal, hogy úgy rendelkezik, hogy a bírság alapösszegének megállapításakor a jogsértés súlyát és időtartamát is figyelembe kell venni, nem teszi lehetővé, hogy ezen alapösszeg – egyébként ugyanúgy, mint a bírság végleges összege – túllépje e felső határokat. A felperesek arra hivatkoznak másodsorban, hogy az iránymutatás 1.B. pontja a jogsértés időtartamának kritériumát csupán a bírság összegének növelése tekintetében veszi figyelembe, amely arra készteti a Bizottságot, hogy ugyanúgy értékelje azt a jogsértést, amely csak pár napig tartott, mint azt, amely majdnem egy évig tartott.

249 A Bizottság először is kijelenti, hogy a 17. rendelet 15. cikkében két kifejezetten meghatározott szempont kizárólag a jogsértés súlya és időtartama, tehát a rendelet a Bizottságnak a bírságok rögzítésekor gyakorolt mérlegelési jogkörére nézve az egyes vállalkozások forgalmának felső határának betartásán kívül nem tartalmaz egyéb korlátozásokat, illetve megszorításokat. Egyébiránt tekintettel arra, hogy azok a magatartások minősülnek különösen súlyos jogsértéseknek, amelyeknek már maga a célja is nyilvánvalóan ellentétes a közös piac elveivel, és annak érdekében, hogy a bírságok elrettentő ereje biztosított legyen, egyáltalán nem tűnik aránytalannak az, hogy a Bizottság 20 millió eurót állapítson meg kiindulási összegként. Mindenesetre a felperesek állításával ellentétben a különösen súlyos jogsértések csoportján belül

lehetőség van 20 millió euro alatti összeg rögzítésére. A Bizottság másodszor is fenntartja, hogy a bírság felső határát a bírság végleges összegéhez képest, az enyhítést megelőzően kell tiszteletben tartani, és az a tény, hogy a rövid időtartam nem bírságcsökkentő, hanem pusztán semleges tényező, nem sérti meg a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdését.

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

²⁵⁰ Előjáróban meg kell állapítani, hogy noha nem az iránymutatás a megtámadott határozat jogalapja, mivel a határozat a 17. rendeleten alapul, általános és elvont módon az iránymutatás határozza meg azt a módszert, amelyet a Bizottság a bírságok összegének meghatározása érdekében alkalmazott. Következésképpen a jelen ügyben közvetlen kapcsolat áll fenn az egyedi ügyben hozott határozat és az iránymutatás által létrehozott általános szabály között. Tekintettel arra, hogy a felperesek nem kérhették az iránymutatás megsemmisítését, a jelen esetben jogellenességi kifogásnak van helye (az Elsőfokú Bíróság T-23/99. sz., LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1705. o.] 274. és 276. pontja, és a T-64/02. sz., Heubach kontra Bizottság ügyben 2005. november 29-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5137. o.] 35. pontja).

²⁵¹ A felperesek először is arra hivatkoznak, hogy az iránymutatás sérti az arányosság elvét, mivel a különösen súlyos jogsértések csoportjának meghatározásánál nem veszi figyelembe az érintett megállapodások vagy magatartások hatásait.

²⁵² Ezzel kapcsolatosan emlékeztetni kell arra, hogy az iránymutatás 1.A. pontja meghatározza, hogy a „különösen súlyos” jogsértések közé „rendszerint az olyan horizontális korlátozások tartoznak [...], mint az árkartell vagy a piacfelosztó kvóták alkalmazása, vagy más, az egységes piac megfelelő működését veszélyeztető

magatartások, például a nemzeti piacokra való széttördelés és a gyakorlatilag monopolhelyzetben lévő vállalkozásoknak az erőfölénnyel való visszaélése”. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az árkartell vagy a nemzeti piacokra való széttördelésre vonatkozó kartell már jellegüknél fogva is különösen súlyos jogsértésnek minősülnek (az Elsőfokú Bíróság T-65/99. sz., Strintzis Lines kontra Bizottság ügyben 2003. december 11-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-5433. o.] 168. pontja, a T-66/99. sz., Minoan Lines kontra Bizottság ügyben 2003. december 11-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-5515. o.] 280. pontja, valamint a T-49/02–T-51/02. sz., Brasserie nationale kontra Bizottság ügyben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 173. és 174. pontja). Az Elsőfokú Bíróság következképpen úgy ítéli meg, hogy a Bizottság azzal, hogy az iránymutatásban kijelentette, hogy ezek a típusú jogsértések különösen súlyos jogsértésnek minősülnek, nem sértette meg az arányosság elvét. Mindenesetre az iránymutatás 1.A. első bekezdése azt írja elő, hogy a jogsértés súlyosságának megállapításánál figyelembe kell venni a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető. Ebből következően a Bizottságnak bizonyos meghatározott körülmények között figyelembe kell vennie a szóban forgó jogsértés hatásait annak megítélése érdekében, hogy az különösen súlyosnak minősül-e vagy sem.

253 Továbbá ami azt illeti, hogy a Bizottság a különösen súlyos jogsértések tekintetében előírt 20 millió euro összegű bírságot saját mérlegelési jogkörben és önkényesen határozhatja meg, előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 17. első rendelet 17. cikkének keretében a Bizottság a bírságok megállapítása terén mérlegelési jogkörrel rendelkezik annak érdekében, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok tiszteletben tartásának irányába irányítsa (a fent hivatkozott Cheil Jedang kontra Bizottság ítélet 76. pontja). Emlékeztetni kell arra is, hogy az iránymutatás által előírt összegek csak „kiszabhatók”, ezért a Bizottság 20 millió euro alatti kiindulási összeget is rögzíthet. Mivel az iránymutatás által előírt „átalányösszegek” csak jelzésértékűek, és ezért önmagában belőlük nem következik az arányosság elvének megsértése (a fent hivatkozott Heubach kontra Bizottság ítélet 40. és 44. pontja).

254 A felperesek másodszor fenntartják, hogy az iránymutatás 1.A. pontjában megállapított bírság-kiszámítási módszer ellentétes a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésével, mivel azon lehetőségéről rendelkezik, hogy a Bizottság a bírság alapösszegeként egymillió eurónál, illetve a jogsértést elkövető vállalkozás által megvalósított forgalom 10%-ánál magasabb összegben rögzítse.

- 255 Ez a feltevés mindazonáltal nem elfogadható. Mivel a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése, amely úgy rendelkezik, a Bizottság az jogsértésben résztvevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át meg nem haladó bírságot szabhat ki, ezzel csupán azt írja elő, hogy a Bizottság – függetlenül a jogsértés súlyának és időtartamának figyelembe vételére szolgáló közbenső számításoktól – csökkentse az egyes vállalkozásokra kiszabott bírság végleges összegét, amennyiben az meghaladja forgalmának 10%-át. Következésképpen a 17. első rendelet 15. cikkének (2) bekezdése nem tiltja meg a Bizottságnak, hogy a bírság kiszámításának során az érintett vállalkozás forgalmának 10%-át túllépő közbenső összegre hivatkozzon, feltéve, hogy az e vállalkozással szemben véglegesen kiszabott bírság összege nem lépi túl a hivatkozott felső határt (a fent hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ítélet 287. és 288. pontja). Ez a megállapítás vonatkozik az egymillió eurós összegre is.
- 256 A felperesek továbbá arra hivatkoznak, hogy az iránymutatás 1.B. pontja megsérti a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdését, mivel a jogsértés időtartamát csupán a bírság összegének növelése érdekében veszi figyelembe.
- 257 Emlékeztetni kell arra, hogy a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bírság alapösszegének megállapításakor a jogsértés súlyán felül annak időtartamát is figyelembe kell venni. Az iránymutatás 1.B. pontja ezzel kapcsolatban előírja, hogy a jogsértés időtartama a bírságnak a jogsértés súlya függvényében megállapított összegéhez képest a bírság összegének esetleges további növelését eredményezheti. Az iránymutatás ezért különbséget tesz a rövid (általában egy évnél rövidebb) időtartamú jogsértések – amelyek tekintetében a bírság összege nem növekszik –, a közepes (általában egy-öt év) időtartamú jogsértések – amelyek tekintetében a súlyosság alapján meghatározott összeg legfeljebb 50%-kal növekszik –, és végül a hosszú (általában öt évnél hosszabb) időtartamú jogsértések – amelyek tekintetében a súlyosság alapján meghatározott összeg legfeljebb évi 10%-kal növekszik – között. Az iránymutatás tehát az eredetileg megállapított bírság csökkentése érdekében nem veszi figyelembe, ha egy jogsértés a különösen rövid időtartamú.

- 258 Az a tény ugyanis, hogy egy jogsértés különösen rövid időtartamú, egyáltalán nem érinti az utóbbi jellegéből eredő súlyát. Ezért a Bizottság helyesen állapította meg az iránymutatás 1.B. pont első bekezdésének első francia bekezdésében, hogy a jogsértés különösen rövid – vagyis egy év alatti – időtartama csupán azt indokolja, hogy a Bizottság ne növelje semmilyen további összeggel a jogsértés súlya alapján meghatározott összeget (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-213/00. sz., CMA CGM kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-913. o.] 283. pontját).
- 259 Ezenfelül meg kell említeni, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint az iránymutatás nem lép túl a szankciók 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében meghatározott jogi keretén. A bírságok összege kiszámításának az irányelvben ismertetett általános módszere a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében lefektetett két szemponton alapul, azaz a jogsértés súlyán és időtartamán, és tiszteletben tartja az e rendelkezés által az egyes vállalkozások forgalmának arányában meghatározott felső határt (a fent hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ítélet 231. és 232. pontja, az Elsőfokú Bíróság T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz. Tokai Carbon és társai kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.] 189. és 190. pontja, és a fent hivatkozott Heubach kontra Bizottság ítélet 37. pontja)..
- 260 A fentiek összességére tekintettel ezt a jogalapot el kell utasítani.

B – Az arányosság elvének megsértésére, nyilvánvaló mérlegelési hibára, valamint a jogsértés súlyának meghatározása során elkövetett jogban való tévedésre vonatkozó második jogalapról

1. A felek érvei

- 261 A felperesek fenntartják, hogy a Bizottságnak a jogsértést nem „különösen súlyosként”, hanem „súlyosként” kellett volna minősítenie. Megismétlik, hogy a

Bizottság nem szabhatott ki szankciót a felperesekkel szemben a hivatkozott megállapodás „Behozatal” fejezete miatt, és vitatják az „Árak” fejezet időtartamát. Ezenfelül sérelmezik, hogy a Bizottság nem vette figyelembe, hogy a jogvita tárgyát képező intézkedéseknek elenyésző hatásuk volt a piac működésére. Tulajdonképpen a velük szemben felhozott tények egyáltalán nem tettek kárt a marha- és borjúhús ágazatban, mivel a megállapodás egyáltalán nem gyakorolt hatást sem az árakra, sem a behozatalra. A vágóhidak soha nem állították, hogy kárt szenvedtek volna az árszabásra vonatkozó megállapodás miatt, amelynek egyébként semmiféle hatása nem volt a fogyasztói árakra. A Bizottság mindezek ellenére nem vizsgálta meg sem az érintett gazdasági ágazat jelentőségét, sem a megállapodás közvetlen hatását. A felperesek álláspontja szerint ugyanis a Bizottság nem szorítkozhatott arra, hogy lehetetlen számszerűsíteni a megállapodás által előidézett konkrét hatásait. A felperesek továbbá arra hivatkoznak, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a jelen ügy teljes jogi és gazdasági hátterét, különösen az érintett ágazat válságát, és a közösségi intézkedések hatékonyságának hiányát. Végül arra hivatkoznak, hogy a jogsértés egy vertikális, és nem egy horizontális megállapodást szentesített.

- 262 A Bizottság fenntartja, hogy a jogsértés természetére és az érintett piac földrajzi kiterjedésére tekintettel a jogsértés minden kétséget kizárólag különösen súlyos volt.

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 263 Először is emlékeztetni kell arra, hogy megállapításra került, hogy a Bizottság nem vétett hibát a jogvita tárgyát képező megállapodás időtartamának és hatályának megállapításával kapcsolatban. El kell tehát utasítani a hivatkozott megállapodás súlyának a jogsértés időtartamára és hatályára támaszkodó minősítésére kifogásokat.

- 264 Továbbá meg kell jegyezni, hogy a szóban forgó jogsértések – vagyis a marha- és borjúhús behozatal felfüggesztése, illetve korlátozása, valamint a minimálárakra vonatkozó árszabás rögzítése – különösen súlyosak. Amint azt a Bizottság az

iránymutatás 1.A. pontjának harmadik bekezdésében helyesen állapítja meg, a nemzeti piacokra való széttördelésre irányuló magatartás már elvben is különösen súlyos jogsértésnek minősül. Az árrögzítési intézkedések a jelen ügyben ugyancsak különösen súlyos jogsértést képeznek. A jogvita tárgyát képező megállapodás e fejezetének tárgya tulajdonképpen bizonyos kategóriájú tehének minimál árainak rögzítése volt, azzal a céllal, hogy ezen árakat az érintett versenyen tevékenykedő gazdasági szereplők mindegyikével szemben kötelezővé tegye (lásd a fenti 85. pontot). Ezt a megállapítást nem cáfolhatja a felperesek azon érve, miszerint a jogvita tárgyát képező megállapodás vertikális megállapodásnak minősül. Emlékeztetni kell ugyanis, hogy a hivatkozott megállapodást a franciaországi tenyésztők és vágóhidak jelentős részének – a marha- és borjúhús termelési lánc két láncszemének – képviselői hozták létre (lásd a fenti 88. pontot). Egyébiránt a szankcionált jogsértések befolyásolták a fő marha- és borjúhús piacot, továbbá a behozatal korlátozásával túllépték a nemzeti szintet. Ráadásul a felperesek nem vitatják, hogy a 2001. október 24-i megállapodás aláíró szövetségei a franciaországi marha- és borjúhús tenyésztő- és feldolgozó ágazat fő szövetségei voltak.

265 A megállapodás hatásainak figyelembe vételével kapcsolatosan az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Bizottság a jelen ügyben helyesen értelmezte az iránymutatás 1.A. pontját, amely azt mondja ki, hogy a jogsértés súlyának értékelése érdekében csak akkor kell figyelembe venni annak piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető. Ezzel kapcsolatosan meg kell említeni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban megvizsgálta a franciaországi marha- és borjúhús behozatal alakulását, és a jogvita tárgyát képező megállapodás megkötését követően a marha- és borjúhús különböző kategóriáira alkalmazott átlagárakat, ám végül azt állapította meg, hogy nem tudta a megállapodásnak a közösségen belüli kereskedelemre és az árakra gyakorolt konkrét hatásait felmérni (a megtámadott határozat (78), (81) és (167) preambulumbekzdése). Végül a jelen ügy gazdasági hátterére vonatkozó érvekkel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban e hátteret különösen az iránymutatás 5. pontja b) alpontjának alkalmazása kapcsán vette figyelembe (lásd az alábbi 350–361. pontot). Ezt a kérdést mindenesetre a továbbiakban részletesebben is meg fogjuk vizsgálni.

266 A fentiekre tekintettel az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jelen ügyben a jogsértés „különösen súlyos” minősítése indokolt volt.

267 Következésképpen e jogalapot el kell utasítani.

C – A súlyosító és enyhítő körülmények figyelembevétele során vétett mérlegelési hibákra és jogban való tévedésekre, valamint az arányosság elvének megsértésére vonatkozó harmadik jogalapról

268 A felperesek vitatják a bírságok összegének a Bizottság által megállapított bizonyos súlyosító körülmények – vagyis a megállapodás titkos folytatása és az erőszak alkalmazása – alapján történt emelését. Ezenfelül a T-217/03. sz. ügy felperese követeli különböző enyhítő körülmények figyelembe vételét. A felperesek úgy vélik, hogy a Bizottság az enyhítő és súlyosító körülmények figyelembe vételével mérlegelési hibákat vétett és jogban való tévedést követett el, és megsértette az arányosság elvét.

1. A megállapodás titkos folytatására vonatkozó súlyosító körülményről

a) A felek érvei

269 A felperesek tagadják, hogy a 2001. október 24-i megállapodást titokban folytatták volna, és ennél fogva elutasítják a bírság összegének ezen az alapon történt 20%-os emelését.

270 A Bizottság fenntartja, hogy a megállapodást a 2001. október 24-i írásos megállapodás lejártát követően titokban és az írásbeliséget mellőzve folytatták.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

271 Meg kell jegyezni, hogy 2001. november 26-án a Bizottság figyelmeztető levelet küldött a felpereseknek, kijelentve, hogy a tudomására jutott tények – többek között a 2001. október 24-i megállapodás megkötése – a közösségi versenyjogi szabályok megsértésére engednek következtetni, amelyet a felperesek kötelesek abbahagyni. A felperesek azt válaszolták a Bizottságnak, hogy a hivatkozott megállapodás 2001. november 30-án megszűnik anélkül, hogy meghosszabbításra kerülne (lásd a fenti 15. pontot). Az Elsőfokú Bíróság eközben megállapította, hogy a felperesek állításával ellentétben a Bizottság figyelmeztetése ellenére, és a Bizottság felé tett ígéretekkal szemben megállapodásuk alkalmazását 2001. november 30-át követően is titokban folytatták (lásd a fenti 185. pontot). E körülmények között az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Bizottság jogosan hozta fel a felperesekkel szemben súlyosító körülményként a jogsértés folytatását (lásd e tekintetben a fent hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ítélet 324. pontját), és emelte meg ezért 20%-kal a bírságok összegét.

272 Ennél fogva ezt a kifogást el kell utasítani.

2. Az erőszak alkalmazásával kapcsolatos súlyosító körülményről

a) A felek érvei

273 A T-245/03. sz. ügy felperesei vitatják az FNSEÁ-val, az FNB-vel és a JA-kal szemben kiszabott bírság 30%-os emelését azon indokból, hogy tagjaik állítólag erőszakot alkalmaztak annak érdekében, hogy a vágóhidak aláírják a 2001. október 24-i megállapodást, és hogy utólagosan ellenőrizték a megállapodás alkalmazását.

- 274 Arra hivatkoznak, hogy 2001. október 24-ét megelőzően a helyi szinten folytatott akciók fő célja az volt, hogy rávegyék a francia kormányt bizonyos intézkedések meghozatalára, valamint hogy megértessék a közvéleménnyel, hogy csak az állattenyésztőkre hárultak a válság terhei. Ebben a reménytelen helyzetben történt, hogy 2001. október 15-én az egyik akció rendkívül komoly erőszakos cselekményekbe torkollt. Eközben az FNSEA a vágóhidak eltorlaszolását nem nevezné erőszakos cselekményeknek.
- 275 Ezek az akciók még tovább súlyosbodtak, különösen 2001. október 23-án Franciaország nyugati részében. E rendkívüli feszült helyzetben a francia mezőgazdasági miniszter kezdeményezte a felperesek és a vágóhidak szövetségeinek sürgős összehívását. A felperesek ebből azt a következtetést vonják le, hogy nem az állattenyésztők országos szövetségei éltek erőszakkal annak érdekében, hogy a vágóhidak aláírják a 2001. október 24-i megállapodást, hanem a megállapodásnak köszönhetően szűnhettek meg az erőszakos helyi cselekmények. A 2001. október 24-i megállapodás aláírását követően a helyzet a különböző régiókban eltérően alakult, mivel a számos helyi vagy megyei szakszervezet képviselői nem ugyanazt a magatartást tanúsították. Mindenesetre az egyes megyékben folytatott akciókat a helyi vagy megyei szakszervezetek szakszervezeti fellépésük keretében folytatták, és azok ezért nem róhatók fel a felpereseknek.
- 276 A felperesek végül arra hivatkoznak, hogy a Bizottság köteles tiszteletben tartani a büntetés egyéniesítésének elvét (a Bíróság C-279/98. P. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9693. o.] 78. és 79. pontja), és ennél fogva a történetek erőszakos voltát csak akkor hozhatta volna fel súlyosító körülményként, ha konkrétan bizonyította volna, hogy a kérdéses három szövetség mindegyike ténylegesen arra ösztönözte tagjait, hogy ilyen magatartást tanúsítsanak.
- 277 A Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy a felperesek nem vitatják sem az erőszakos cselekmények létezését, sem azt, hogy ezeket közvetett tagjaik hajtották végre. Ezek a cselekmények a felpereseknek róhatók fel, amelyek támogatták a szakszervezeti

mozgósítást, és sokszor értesültek a nemzeti megállapodás végrehajtásának biztosítása érdekében megszervezett és elkövetett, és olykor a felperesek szándékait kifejező cselekményekről. Ezért a Bizottság helyesen ítélte meg úgy, hogy ezek a cselekmények a felperesekkel szemben súlyosító körülménynek minősülnek.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

278 A megtámadott határozat (173) preambulumbekzdése megállapítja, hogy a T-245/03. sz. ügy felpereseinek tagjai erőszakkal éltek annak érdekében, hogy rávegyék a vágóhidak szövetségeit a 2001. október 24-i megállapodás elfogadására, és hogy fizikai kényszert – mint például a húsok eredetének jogellenes ellenőrzése – alkalmaztak a megállapodás alkalmazásának ellenőrzése érdekében.

279 Az iratokból kitűnik, hogy a franciaországi állattenyésztők csoportjai számos akciót hajtottak végre különösen a vágóhidakkal szemben annak érdekében, hogy azokat a szarvasmarhák minimálárainak betartására kényszerítsék, és hogy megakadályozzák a marha- és borjúhús behozatalt. Az akta azt is bizonyítja, hogy ezen akciók közül bizonyos esetekben erőszakos cselekményekre is sor került, mint például vágóhidak eltorlaszolása, húsok megsemmisítése, vállalkozások fosztogatása és jogellenes ellenőrzések.

280 A T-245/03. sz. ügy felperesei elismerik, hogy ilyen cselekményekre sor került. Mindemellett vitatják, hogy ezek a cselekmények nekik lennének felróhatóak, mivel azokat nem közvetlen tagjaik követték el, hanem a helyi vagy megyei szakszervezetek tagjai. Ezen túlmenően kijelentik, hogy soha nem hívtak fel ilyen erőszakos cselekményekre.

281 Ezzel kapcsolatosan előjáróban meg kell jegyezni, hogy a T-245/03. sz. ügy felperesei közül különösen az FNSEA, az FNB és a JA-k meghatározó módon részt vettek a bizonyos kategóriájú tehenekre vonatkozó minimálárak betartására, és a marha- és borjúhús franciaországi behozatalának felfüggesztésére irányuló szakszervezeti fellépés megszervezésében. Ezt az akciót nevezetesen számos – a felperesek közvetlen vagy közvetlen tagjainak számító – szakszervezet és mezőgazdasági szövetség, illetve állattenyésztők csoportjai hajtották végre, akikkel kapcsolatban nem vitatott, hogy gyakran e mezőgazdasági szakszervezetek tagjai voltak.

282 Az FNSEA, az FNB, a JA-k és az FNPL képviselői között 2001. október 16-án tartott találkozóról szóló beszámoló megemlíti, hogy az FNB „a termelőnek a különböző selejt tehenekért fizetendő árakra vonatkozó árszabás kikényszerítését” javasolta. A beszámoló azt is megemlíti, hogy az árszabás kikényszerítését biztosító javasolt szakszervezeti stratégia különösen a húsok eredetének ellenőrzését, különösen [a vendéglátóhelyeken]”, valamint az „összes termelő ezen célkitűzéssel kapcsolatos mozgósítást” igényli, vagyis a meghatározott ár alatti ár megtagadását és/vagy azoknak a leleplezését, akik ezen ár alatt vásárolnak”. A hivatkozott beszámoló végül a „hálózat ezen új stratégia függvényében való mozgósításának” szükségére hivatkozik. Továbbá az FNB által a szarvasmarha szekcióknak címzett 2001. október 19-i hírlevele „a szarvasmarha szekciók az FNB Iroda által a selejtezett tehenek minimálár[ai]ra vonatkozó árszabással kapcsolatosan meghatározott eligazítások betartásával történő mozgósításának folytatására és fokozására” hív fel. E levél továbbá azt tartalmazza, hogy „az erőteljes szakszervezeti mozgósítás szükséges e célkitűzéshez”, és hogy ennek „az kell legyen a célja, hogy a vállalkozásokat rávegye, hogy elfogadják ezt az elvet”, hozzátéve, hogy „a termelők összességének egységes és összehangolt fellépése elengedhetetlen”.

283 A 2001. október 24-i megállapodás aláírását követően a T-245/03. sz. ügy felpereseinek tagjaikhoz címzett 2001. október 25-i közös feljegyzése a következőket tartalmazza: „Mostantól fogva mindegyikünknek nagyon figyelnie kell e megállapodásnak a terület egészére való szigorú alkalmazására”. Ezenfelül egy másik, 2001. december 13-i közös feljegyzésben azt kéri „az FNSEA szervezetének összes [tagjától], hogy mozgósítsa magát annak ellenőrzése érdekében, hogy minden vágóhíd betartja-e az alkalmazott árakat” és hogy ennek érdekében „szervezzék meg a saját megyéjükben található minden egyes vágóhíddal szembeni fellépést”.

284 A fentiekből azt a következtetést kell levonni, hogy a helyi szakszervezetek helyi fellépése a felperesek által megszervezett stratégia részét képezik. Az akta több irata bizonyítja egyébként, hogy ezen fellépések keretében került sor a kérdéses erőszakos cselekmények némelyikére.

285 Egy 2001. október 17-i újságcikk egy Fougères-i vágóhid hűtőházainak fosztogatásáról tesz említést, amelynek során az állattenyésztők vasrudakkal ütlegelték a mélyhűtőket és elégették a marha- és borjúhúsokat. Az újságcikk megjegyzi, hogy „[a] feldühödött tenyésztők az FDSEA és a [JA-k] első országos utasítására egyből cselekedtek. A továbbiakban így szól az újságcikk:

„A Mayenne-i FDSEA elnöke leleplezi az idegen eredetű húsbehozatalt. Mögötte hústetemek és kartonpapír-hegyek táplálják az óriási máglyát. »Megtaláltuk, amit kerestünk. Az itt tárolt hús Hollandiában, Ausztriában, Németországban és Olaszországban került levágásra«”.

286 Ezen túlmenően egy 2001. október 25-i újságcikk a marha- és borjúhús-feldolgozó üzemeknek, vágóhidaknak és üzletközpontoknak a megelőző napokban francia mezőgazdasági szakszervezetek által megvalósított eltorlaszolásairól számol be. Miután a cikk megjegyzi, hogy e szakszervezetek vezetői megerősítették, hogy a torlaszok feloldása ellenére „csapataik továbbra is mozgósítva vannak, és helyi »látogatásokat« terveznek annak ellenőrzése érdekében, hogy a vállalkozások betartják-e az embargót”, megismétli az FNSEA elnökének sajtótájékoztatóján kívül tett alábbi nyilatkozatait: „Találkozni fogunk velük. Ha nem értik meg, vannak meggyőző eszközeink”. A cikk egyébként megemlíti, hogy „[a] francia állattenyésztők felhívták a [...] francia népet, hogy bojkottálják a külföldi eredetű marha- és borjúhúst, megtorlással fenyegetve ezenfelül azokat a vállalkozásokat, amelyet ilyen húst szereznek be október 29-ét követően”.

287 Végül egy 2001. december 4-i interjúban az FNB alelnöke kijelentette, hogy az árszabás alkalmazása érdekében „az állattenyésztők helyi mozgósítására” van szükség, megerősítve, hogy amennyiben a vágóhidak által ajánlott árak nem felelnek meg az egyeztetett áraknak, az állattenyésztők el fogják torlaszolni a szóban forgó vágóhidakat.

288 Egyébiránt el kell utasítani a felperesek azon feltevését, miszerint az országos tenyésztői szövetségek nem alkalmaztak erőszakos cselekményeket annak kikényszerítése érdekében, hogy a vágóhidak aláírják a 2001. október 24-i megállapodást, mivel a megállapodás aláírása lehetővé tette, hogy minél előbb megszűnjön a helyszíni erőszak. Először is a hivatkozott megállapodás kifejezetten kimondja, hogy a vágóhidakat képviselő szövetségek azt „a vágóhidak eltorlaszoló megszüntetésének fejében” írták alá. Másodszer is ezek az akciók gyakran a T-245/03. sz. ügy felperesei által kezdeményezett szakszervezeti akció keretében valósultak meg, ezért az utóbbiak nem indokolhatják e megállapodás megkötését a hivatkozott szakszervezeti akció által megzavart közrend visszaállításának szükségességével.

289 E körülmények között az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Bizottság jogosan hozta fel az FNSEÁ-val, az FNB-vel és a JA-kkal szemben az erőszak alkalmazására vonatkozó súlyosító körülményt, és emelte meg 30%-kal a velük szemben kiszabott bírságok összegét.

290 A fentiekből következően ezt a kifogást el kell utasítani.

3. Az enyhítő körülmények figyelembevételének hiányáról

a) A felek érvei

291 A T-217/03. sz. ügy felperese fenntartja, hogy a Bizottság nem vette figyelembe az iránymutatásban meghatározott összes enyhítő körülményt. Különösen a megállá-

podás piacra gyakorolt hatása hiányára, valamint jogsértésnek a Bizottság beavatkozásával egy időben való megszüntetésére utal. Továbbá – képviselői nyilatkozatai ellenére – a jogsértés elkövetésében betöltött kizárólag passzív szerepére hivatkozik. E bizonyítékok alapján a Bizottságnak fel kellett volna mentenie a felperest bírság teljes összege alól.

²⁹² A Bizottság azt válaszolja, hogy a felperes érvei mind ténybelileg, mind jogilag hiányosak.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

²⁹³ Először is meg kell állapítani, hogy azon érvet, miszerint a felperes a Bizottság beavatkozásával egy időben beszüntette a jogsértést, nem támasztják alá tények. Már megállapításra került, hogy a felperesek állításával ellentétben a Bizottság 2001. november 26-i figyelmeztetése ellenére, és a Bizottság felé tett ígéretekkel szemben 2001. november 30-át követően is tovább folytatták megállapodásuk alkalmazását (lásd a fenti 271. pontot).

²⁹⁴ Másodszor is meg kell jegyezni, hogy a T-217/03. sz. ügy felperese elnökének kijelentései ellentmondanak azon állításnak, miszerint kizárólag passzív módon vett részt a jogsértés elkövetésében. Az FNSEA elnökének címzett 2001. november 9-i levelében a T-217/03. sz. ügy felperesének elnöke kijelenti, hogy: „A [T-217/03. sz. ügy felperese] aktív szerepet töltött be az október 24-i tárgyalásokban, amelyek a tehének minimálára[i]ra vonatkozó árszabással kapcsolatos megállapodás megkötéséhez vezettek. Ugyan a tárgyalás nehéz volt [...], a minimálár[ak]ra vonatkozó árszabás elve meglehetősen gyorsan kibontakozott, és úgy gondolom, hogy szövetségemmel markánsan hozzájárultunk ehhez.” Mindenesetre a Bizottság, két – egyrészt a francia mezőgazdasági miniszternek a megállapodás megkötése érdekében történt nyomatékos közbenjárásával, másrészt a felperes tagjainak

létesítményei elleni jogellenes torlaszolásokkal kapcsolatos – enyhítő körülményt figyelembe véve 60%-kal csökkentette a felperessel szemben kiszabott bírság összegét. Ezen enyhítő körülményeket bizonyos mértékben indokolja azon tény, hogy a felperes nem játszott „vezető”, vagy kifejezetten aktív szerepet a jogsértés elkövetésében, és a jelen ügy különleges körülményei többé-kevésbé megmagyarázzák a felperesnek a jogsértésben való részvételét.

295 Végül harmadszor nem kifogásolható, hogy a Bizottság nem vette figyelembe enyhítő körülményként a jogvita tárgyát képező megállapodás piacra gyakorolt hatásának állítólagos hiányát. Az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a felperes állításával ellentétben nem derül ki az aktából, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás ne gyakorolt volna hatást az érintett piacokra. Különösen az a tény, hogy a Bizottság nem tudta felmérni a megállapodásnak az árakra és a közösségi kereskedelemre gyakorolt tényleges hatásait (a megtámadott határozat (167) preambulumbekzdése) nem jelenti azt, hogy annak nem volt semmiféle hatása. Mindenesetre meg kell jegyezni, hogy a jogsértésből származó hatások figyelembe vételére adott esetben e jogsértés piacra gyakorolt hatásának mérlegelésére a jogsértés súlya értékelése keretében kell sort keríteni, és nem az egyes vállalkozások egyéni magatartásának a súlyosító, illetve enyhítő körülmények mérlegelése keretében történő értékelésekor (a fent hivatkozott Cheil Jedang kontra Bizottság 189. pontja).

296 Következésképpen a Bizottság a jelen ügyben jogosan ítélt meg úgy, hogy a T-217/03. sz. ügy felperesével szemben ezen enyhítő körülmények egyikét sem kell figyelembe vennie.

297 Ennél fogva ezt a kifogást el kell utasítani.

298 Következésképpen a jogalap egészét el kell utasítani.

D – A 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének a bírságok összegének rögzítése során történt megsértésére vonatkozó negyedik jogalapról

1. A felek érvei

299 A T-245/03. sz. ügy felperesei előjáróban előadják, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdéséből az következik, hogy a Bizottság forgalommal nem rendelkező vállalkozások társulásával szemben nem szabhat ki egymillió eurónál magasabb összegű bírságot. Ezt a rendelkezést az abban előírt szankciók kvázi büntetőjogi jellegére tekintettel megszorító módon kell értelmezni.

300 A T-217/03. sz. ügy felperese arra hivatkozik, hogy a forgalomra vonatkozó 10%-os felső határ az összes bírságra vonatkozik, még ha az egymillió eurónál alacsonyabb összegű is. Az e felső határt túllépő bírságösszeg kiszabásának lehetővé tétele ellentétes az egyenlőség és arányosság elvével és módszeresen a kisméretű vállalkozásokat sújtaná.

301 A felperesek fenntartják, hogy a megtámadott határozatban kiszabott bírságok túllépik forgalmuk 10%-os felső határát. Mivel a T-217/03. sz. ügy felperese bevételeinek összege 2002-ben 1 726 864 euro volt, a 480 000 eurós összeg forgalmának több mint 25%-át teszi ki. A T-245/03. sz. ügy felpereseivel szemben kiszabott bírságok az FNSEA éves tagdíjából beszedett bevételnek 200%-át, az FNB tagdíjbevételének 240%-át, az FNPL tagdíjbevételének 80%-át, és végül a JA-k tagdíjbevételének 200%-át teszik ki.

- 302 A felperesek ezzel kapcsolatosan fenntartják, hogy a hivatkozott felső határ betartását nem lehet közvetlen vagy közvetett tagjaik forgalmának figyelembe vételével kiszámítani.
- 303 Az ítélkezési gyakorlatból az derül ki, hogy a vállalkozások társulásai tagjainak forgalma figyelembe vétele a 10%-os felső határ kiszámítása céljából csak akkor lehetséges, ha a szóban forgó társulás belső szabályzata értelmében kötelezheti tagjait (a Bíróság C-298/98. P. sz., Finnboard kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-10157. o.] 66. pontja; az Elsőfokú Bíróság fent hivatkozott CB és Europay kontra Bizottság ítéletének 136. pontja; a T-29/92. sz., SPO és társai kontra Bizottság ügyben 1995. február 21-én hozott ítéletének [EBHT 1995., II-289. o.] 385. pontja; a fent hivatkozott SCK és FNK kontra Bizottság ítéletének 252. pontja, valamint a T-338/94. sz., Finnboard kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1617. o.] 270. pontja). A tagok forgalmát tehát csak akkor lehet figyelembe venni, ha a jogvita tárgyát képező megállapodás a kérdéses társulás alapszabályának tárgyát képezi, vagy ha ezen alapszabály lehetővé teszi a tagok kötelezését (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság elnökének T-18/96. R. sz., SCK és FNK kontra Bizottság ügyben 1996. június 4-én hozott végzésének [EBHT 1996., II-407. o.] 33. és 34. pontja).
- 304 A felperesek arra hivatkoznak, hogy nincs lehetőségük tagjaikat kötelezni. A T-217/03. sz. ügy felperese azt állítja, hogy csupán tagjai erkölcsi és szakmai védelmére és a hatóságokkal, illetve szakmai szervezetekkel szembeni képviselőre vonatkozó jogkörrel rendelkezik, és nem olyan társulás, amelynek feladata tagjai kereskedelmi érdekeit képviselése és azok nevében történő megállapodások megkötése. A T-245/03. sz. ügy felperesei továbbá kijelentik, hogy semmilyen jogi rendelkezés, illetve alapszabályuk egyetlen kikötése sem hatalmazza fel őket arra, hogy tagjaik nevében kötelezettségvállalásokat kössenek ki. Ezért szükségszerűen „tagjai tagjainak tagjait” – vagyis a helyi szakszervezetek tagjait képző természetes személy állattenyésztőket – sem tudják semmire sem kötelezni.
- 305 A T-245/03. sz. ügy felperesei végül kijelentik, hogy még ha belső szabályzataik értelmében lehetőségük is lett volna tagjaik kötelezésére, a Bizottság a bírságok jelen

ügyben való kiszámításának céljából akkor sem alkalmazhatta volna e tagok forgalmának összeadásának módszerét. A felperesek nem önálló szövetségek, mivel közös tagjaik vannak. Ennél fogva minden egyes szövetség tekintetében csak azon állattenyésztők összesített bevételeit kellett volna figyelembe venni, akik csupán egy szövetséghez tartoztak.

306 A Bizottság előjáróban arra hivatkozik, hogy azon érvelés, miszerint olyan társulásra, amely nem valósít meg forgalmat, nem szabhat ki egymillió eurót meghaladó összegű bírságot, a 17. első rendelet 15. cikke (2) bekezdésének hibás értelmezésén alapul.

307 Fenntartja egyébként, hogy e rendelkezés értelmében csupán akkor köteles a forgalom 10%-a felső határának betartását vizsgálni, amennyiben egymillió eurót meghaladó összegű bírságot szab ki (a fent hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ítélet 119. pontja). Mivel a T-217/03. sz. ügy felperesével szemben 480 000 euro összegű bírság került kiszabásra, a szóban forgó felső határ figyelembe vétele fel sem merült a Bizottságnál.

308 A Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy az iránymutatás 5. pontjának c) alpontja előírja, hogy amennyiben a vállalkozások társulásait érintő ügyekben nem lehet a bírságot a társulásokhoz tartozó egyes vállalkozásokkal szemben kiszabni, a társulással szemben a társulás tagjaival szemben kiszabható egyedi bírságok összegével megegyező összesített általános bírságot kell kiszabni. A bírság kiszámításának egyetlen szövetség költségvetésére való korlátozása egyáltalán nem venné figyelembe a megállapodás feleinek tényleges súlyát.

- 309 A Bizottság vitatja a felpereseknek a fenti 303. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlattal kapcsolatos értelmezését. Felhívja a figyelmet arra, hogy a 10%-os felső határt a vállalkozások társulásai forgalmának függvényében lehet kiszámítani „amennyiben legalábbis a társulás belső szabályzata értelmében kötelezheti tagjait”. A Bizottság fenntartja, hogy a „legalábbis” kifejezés nem a „feltéve, hogy” kifejezés szinonimája, hanem inkább „minimum”, vagy „mindenesetre” kifejezéseké. Ezen ítélkezési gyakorlat nem zárja ki, hogy egyéb különleges körülmények indokolják a társulás tagjai forgalmának figyelembe vételét. Arra is felhívja a figyelmet, hogy az országos szövetségek a megállapodást tagjaik javára kötötték. A felperesek nem folytatnak gazdasági tevékenységet, és ebből következően a kizárólag kereskedelmi megállapodás megkötése kizárólag tagjaiknak állt gazdaságilag érdekükben. A szövetségek és tagjaik érdekei teljesen összeolvadtak, mivel a felpereseknek egyáltalán nem fűződött külön érdekük a megállapodás megkötéséhez.
- 310 A Bizottság mindenesetre arra hivatkozik, hogy a felpereseknek a jelen ügyben módjukban állt tagjaikat a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében kötelezni. Hangsúlyozza, hogy a társulás alapszabályának nem szükségszerűen kell kifejezetten feltüntetni ezt a lehetőséget, mivel az különböző rendelkezések kombinációjából is származhat. Ráadásul a tagok kötelezésére vonatkozó követelmény nem foglalja magában a tagok jogi értelemben vett kötelezését. Mindenesetre a felperesek alapszabályainak vizsgálatából kiténik, hogy módjukban áll tagjaik kötelezésére.
- 311 A Bizottság álláspontja szerint még ha a felperesek törzstagjainak forgalmát vesszük is a bírságszámítás alapjául, a jelen ügyben kiszabott bírságok akkor sem lépték túl a 10%-os felső határt. Először is a T-217/03. sz. ügy felperese tekintetében a 2003. január 27-i levelében található becslések szerint a bírság összege teljesen elenyésző tagjai forgalmához képest. Másodszor a T-245/03. sz. ügy felperesei tekintetében a Bizottság emlékeztet arra, hogy az FNSEA által elismert taglétszám figyelembe vételével a bírságoknak a mezőgazdasági termelő tagok számával elosztott összege tagonként 48,68 euró. Következésképpen tagonként évi 500 eurós átlagforgalomra van szükség ahhoz, hogy a bírság ne érje el a felső határt. Továbbá a marha- és

borjúhús ágazat 2002-ben nagyjából 4,4 milliárd eurós összfordalmat valósított meg, amiből az FNSEA saját állítása szerint a francia mezőgazdasági tevékenységet végzők 70%-át képviseli, ezért tagjainak forgalma nagyjából 3 milliárd eurót kell, hogy kitegyen. A bírságok összesített összege csupán akkor éri el az FNSEA szarvasmarha-tenyésztői forgalmának 10%-os felső határát, ha e tenyésztők kevesebb mint 160 millió euro összegű – vagyis a szarvasmarha ágazat 3,5%-ának megfelelő – forgalmat valósítanak meg. Végül még ha figyelembe is vesszük, hogy az állattenyésztők egyszerre több szövetségnek tagjai, a számítás akkor sem változik. Ha így elosztjuk az FNSEA-val szemben kiszabott bírságot azon 270 000 tagja között, akik nem tagjai a JA-knak, az így kapott szám tenyészőnként 44,44 euro lesz.

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

312 A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a Bizottság határozattal 1000 eurótól 1 000 000 euróig terjedő összegű bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalkozások társulásaira, de a bírság mértéke nem haladhatja meg a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át.

313 A T-245/03. sz. ügy felpereseinek állításával ellentétben ez a rendelkezés nem tiltja meg, hogy a Bizottság egymillió eurónál magasabb összegű bírságot szabjon ki olyan társulásokkal szemben, amelyek állítólag nem valósítanak meg forgalmat. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 17. első rendelet 15. cikkének (2) bekezdése által használt általános „jogsértés” kifejezés, amely megkülönböztetés nélkül jelenti mind a megállapodásokat, az összehangolt magatartásokat, illetve a vállalkozások társulásainak döntéseit, azt jelzi, hogy az e rendelkezés által meghatározott felső határok ugyanolyan módon alkalmazandók a megállapodásokra, mint az össze-

hangolt magatartásokra, vagy a vállalkozások társulásainak döntéseire (lásd a fent hivatkozott 1998. május 14-i Finnboard kontra Bizottság ítélet 270. pontját és a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Amint azt az alábbiakban kifejtjük, amennyiben egy vállalkozások társulásának nincs saját gazdasági tevékenysége, vagy forgalma nem fejezi ki azon befolyás mértékét, amelyet e társulás gyakorolhat a piacra, a Bizottság bizonyos feltételek mellett figyelembe veheti e társulás forgalmát a vele szemben kiszabható bírság legmagasabb összegének kiszámításának érdekében.

314 Azon kérdéssel kapcsolatosan, hogy vajon a forgalom 10%-os felső határának szabálya csupán az egymillió eurót meghaladó összegű bírságokra vonatkozik-e, a Bíróság fent hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ítéletében megállapítottakhoz hasonlóan meg kell jegyezni, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében a vállalkozás forgalmára vonatkozó egyetlen kifejezett utalás az egymillió eurót meghaladó összegű bírság felső határára vonatkozik (az ítélet 119. pontja). Mindemellett meg kell állapítani, hogy az iránymutatás 5. pontjának a) alpontja kimondja, hogy a bírságnak az iránymutatás 1-3. pontjában meghatározott módszerrel kiszámított végösszeg a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megfelelően „semmi esetre sem” haladhatja meg a vállalkozások világméretű forgalmának 10%-át. Így tehát mivel a Bizottság köteles volt az iránymutatás rendelkezéseit betartani, meg kell állapítani, hogy a forgalom 10%-ának felső határát a jelen ügyben még az egymillió euro alatti összegű – mint a T-217/03. sz. ügy felperesével és a JA-kal szemben kiszabott – bírság esetében is be kellett tartania (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-71/03., T-74/03., T-87/03. és T-91/03. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság ügyben 2005. június 15-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé – EBHT 2005., II-10*. o.] 388. pontját).

315 A felek elismerik, hogy a jelen ügyben a felperesekkel szemben kiszabott bírságok túllépi az egyes felperesek forgalmának 10%-át, amennyiben bevételeik összesített összegét – vagyis a tagjaik által befizetett tagdíjakat és a nekik nyújtott támogatásokat – értjük e fogalom alatt. Eközben felmerül a kérdés, hogy – amint a Bizottság is fenntartja – a hivatkozott felső határ betartását nem lehet-e inkább a felperesek tagjainak forgalma alapján kiszámítani.

316 Emlékeztetni kell, hogy az iránymutatás 5. pontjának c) alpontja rögzíti, hogy a vállalkozások társulásait érintő ügyekben a határozatokat lehetőleg a társulásokhoz tartozó egyes vállalkozásoknak kell címezni, és a bírságot velük szemben kell kiszabni. Amennyiben ez nem lehetséges például azért, mert több ezer a hozzájuk kapcsolódó vállalkozások száma, ezzel a társulással szemben a fent kifejtett elvek alapján kiszámított, azonban a társulás tagjaival szemben kiszabható egyedi bírságok összegével megegyező összesített általános bírságot kell kiszabni.

317 Az állandó joggyakorlat szerint a forgalom 10%-os felső határát a megállapodásokban és összehangolt magatartásban résztvevő minden egyes vállalkozás, vagy a vállalkozások társulása vállalkozás-tagjainak összessége által megvalósított forgalom alapján kell kiszámítani, feltéve, hogy belső szabályzata értelmében e társulás kötelezheti tagjait. Az a lehetőség, hogy a vállalkozások társulása vállalkozás-tagjainak összessége által megvalósított forgalom e tekintetben figyelembe vehető, azzal indokolható, hogy a bírságok összegének rögzítésekor a Bizottság így különösen figyelembe veheti azt, hogy egyes vállalkozások – például mérete, illetve gazdasági ereje miatt, amelyekre vonatkozóan a vállalkozás forgalma jelzésértékű – befolyásolni tudják a versenyt, illetve az e bírságok által kifejtendő elrettentő hatást. A vállalkozások társulásai által a piacra gyakorolható befolyás nem saját forgalmuktól – amely nem jelzi sem méretüket, sem gazdasági erejüket –, hanem éppen tagjaik forgalmától függ, amely e társulások méretére és gazdasági erejére nézve jelzésértékű (lásd a fent hivatkozott CB és Europay kontra Bizottság ítélet 136. és 137. pontját; a fent hivatkozott SPO és társai kontra Bizottság ítélet 385. pontját, valamint a fent hivatkozott 1998. május 14-i Finnboard kontra Bizottság ítélet 270. pontját).

318 A fenti ítélkezési gyakorlat emellett nem zárja ki, hogy különleges esetekben a társulás tagjainak forgalmának figyelembe vételére akkor is lehetőség nyíljon, ha a társulás formálisan nem rendelkezik jogkörrel tagjai kötelezésére, mivel a belső szabályzatában nincs olyan rendelkezés, amely ezt a jogosultságot kimondaná. A Bizottság azon jogosultsága, hogy a szóban forgó jogsértésekkel arányos összegű bírságot szabhasson ki, egyébként veszélybe kerülne, ha a kis forgalommal rendelkező, ám számos vállalkozást tömörítő társulásokkal szemben, amelynek tagjai együttesen jelentős forgalmat valósítanak meg – még ha formálisan azokat

nem is kötelezhetik –, csupán korlátozott összegű bírságot lehetne kiszabni, még akkor is, ha e társulások figyelemre méltó befolyást gyakorolnak az érintett piacokra. Ez a körülmény ráadásul ellentétes lenne a közösségi versenyszabályokba ütköző jogsértések elleni szankciók elrettentő ereje biztosításának szükségességével is.

319 Ennél fogva az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a társulás belső szabályzatának tagjai kötelezését lehetővé tévő szabályokon kívüli egyéb különleges körülmények indokolhatják az érintett vállalkozások társulása tagjai összesített forgalmának figyelembe vételét. Különösen olyan esetekről van szó, amikor a társulás által elkövetett jogsértés a tagjai tevékenységére vonatkozik, vagy amikor a kérdéses versenyellenes magatartásokat a társulás közvetlenül tagjai érdekében viszi végbe, ugyanis a társulásnak nincsenek önálló objektív érdekei a tagjaihoz képest. Még ha ezen esetek közül némelyikben fel is merülhet, hogy a Bizottság az érintett társuláson felül esetlegesen az egyes tagvállalkozásokkal szemben is egyéni bírságokat szabjon ki, ez különösen nehéz, sőt lehetetlen, amennyiben a tagok száma ennyire magas.

320 A jelen ügyben először is meg kell jegyezni, hogy a felperes szövetségek elsődleges feladata a törzstagjaik – vagyis a mezőgazdasági vállalkozók, a szövetkezetek és a vágóhidak – érdekeinek védelme és képviselése. A T-245/03. sz. ügy felperesei közül az FNSEA célja a mezőgazdasági szakma érdekeinek képviselése és védelme, és e célból a törzs-szakszervezetekben tag mezőgazdasági termelők szakmai érdekeinek összességét szervezi, koordinálja és harmonizálja (az alapszabály 8. cikke); az FNB célja az összes szarvasmarha tenyésztő közös érdekeinek képviselése és védelme (az alapszabály 7. cikke); az FNPL feladata az összes tej- és tejtermék termelők

érdekeinek koordinációja, szervezése és képviselése (az alapszabály 6. cikke); végül a JA-knak különösen az a feladatuk, hogy képviseljék a fiatal mezőgazdasági dolgozókat és védjék érdekeiket (az alapszabály 6. cikke). A T-217/03. sz. ügy felperesének alapszabálya 2. cikkének (1) bekezdése értelmében különösen az a feladata, hogy biztosítsa tagjai – az állattenyésztők csoportosulásainak és vágóhídi tevékenységet végző leányvállalatainak – erkölcsi és szakmai védelmét.

321 Másodszer a jogvita tárgyát képező megállapodás nem a felperesek saját, hanem törzstagjainak tevékenységére vonatkozott. A felperesek nem foglalkoznak sem marha- és borjúhús eladással, illetve vétellel, sem annak behozatalával. Tehát nem érintettek közvetlenül sem a behozatal felfüggesztésével kapcsolatos kötelezettségvállalásban, sem a minimálárakra vonatkozó árszabás bevezetésében. A jogvita tárgyát képező megállapodásban meghatározott intézkedések kizárólag a felperesek törzstagjait érintik, amelyek ráadásul azok, akiknek ezen intézkedéseket gyakorlatban meg kellett valósítaniuk.

322 Harmadszor meg kell jegyezni, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodást közvetlenül a felperesek törzstagjainak javára kötötték. Elsősorban az volt a megállapodás célja a mezőgazdasági termelői szövetségek tekintetében, hogy lehetővé tegye tagjaik – a szarvasmarha-tenyésztők – számára, hogy áruikat továbbra is kifizetődő áron tudják értékesíteni, és hogy a tényállás megvalósulása idején fennálló válsággal megbirkózzanak. Másodsorban a vágóhidak szövetségeit illetően meg kell jegyezni, hogy ugyan az elfogadott intézkedések – vagyis a minimálárak rögzítése, valamint a behozatal felfüggesztése, illetve korlátozása – potenciálisan a vágóhidak érdekeivel ellentétes célkitűzéseknek tűnhetnek, mivel ezen intézkedések a működési költségek emelésével járhattak, ám a jogvita tárgyát képező megállapodás megkötésének az volt a célja, hogy a jelen ügy feszültségekkal terhelt háttérben lehetővé tegye e vállalkozások számára tevékenységük folytatását, és a rájuk nehezedő fenyegetések bizonyos mértékű csökkentését. A hivatkozott megállapodás kifejezetten kimondja, hogy a vágóhidakat képviselő szövetségek azt „a vágóhidak eltorlaszolója megszüntetésének fejében” írták alá.

- 323 Negyedsorban – amint azt már jeleztük – meg kell jegyezni, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodást nevezetesen a megyei szövetségek és helyi mezőgazdasági szakszervezetek – vagyis a T-245/03. sz. ügy felpereseinek tagjai – és a vágóhidak között kötött helyi megállapodások útján hajtották végre (lásd a fenti 112–115. pontot). Ezen túlmenően a megállapodás rendelkezései betartásának és alkalmazásának folytonosságát gyakran az állattenyésztők csoportjainak kézzelfogható akciói biztosították.
- 324 E feltételek mellett az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jelen ügyben a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésében meghatározott 10%-os felső határ kiszámítása céljából indokolt volt a felperesek törzstagjai forgalmának figyelembe vétele. Különösen mivel a jelen ügyben csupán e tagok forgalmának adatai jelzik megfelelően a felperesek gazdasági erejét, valamint azon befolyás mértékét, amelyet e tagok gyakorolhattak az érintett piacokra.
- 325 A törzstagok forgalma figyelembe vételének lehetőségét mindemellett a jelen ügyben azon tagokra kell korlátozni, amelyek a megtámadott határozatban szankcionált jogsértések által érintett piacokon fejtették ki tevékenységüket, vagyis a szarvasmarha-tenyésztőkre, valamint a vágóhidakra és húsfeldolgozó vállalkozásokra. Meg kell említeni, hogy az FNB, és kisebb mértékben az FNPL kivételével a T-245/03. sz. ügy felperesei közvetlen tagjainak csupán kis része volt érdekelt a szarvasmarha-tenyésztési ágazatban, a T-217/03. sz. ügy felperese tekintetében pedig a szarvasmarha-vágás területén. A megállapodás a felperesek azon tagjainak tevékenységére nem vonatkozott, amelyek nem a szarvasmarha-ágazatban fejtették ki tevékenységüket, a megállapodás továbbá nem e tagok javára jött létre, továbbá e tagok valószínűleg nem is vettek részt a jogvita tárgyát képező intézkedések végrehajtásában. Következésképpen e tagok forgalmát a 10%-os felső határ kiszámítása céljából a jelen ügyben nem lehet felhasználni.
- 326 A fenti megfontolások fényében meg kell vizsgálni, hogy vajon a felperesekkel szemben a megtámadott határozatban kiszabott bírságok összege túllépte-e a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésében meghatározott 10%-os felső határt.

327 A T-217/03. sz. ügy felperesét illetően a Bizottságnak küldött 2003. január 27-i levelében foglalt információkból az derül ki, hogy a vele szemben kiszabott bírság a tagjainak számító vágóhíd- és feldolgozó szövetkezetek 2002-es forgalmának nagyjából 0,05–0,2%-át tette ki attól függően, hogy figyelembe vesszük-e vagy sem azokat a vállalkozásokat, amelyek egyszerre tagjai a felperesnek és a Syndicat national de l'industrie des viandes-nak (országos húsipari szakszervezet, SNIV), amely az ágazat nagyvállalkozásait tömörítő szakmai szakszervezet.

328 A T-245/03. sz. ügy felpereseivel kapcsolatosan az Elsőfokú Bíróság nem rendelkezik a tagjaiknak számító szarvasmarha-tenyésztők forgalmára vonatkozó pontos adatokkal. A felperesek először a Bizottság kérésére a közigazgatási eljárás alatt, majd az Elsőfokú Bíróság felhívására a jelen eljárás keretében arra hivatkoztak, hogy nem tudnak még hozzávetőleges adatokat sem szolgáltatni tenyésztő tagjaik forgalmával kapcsolatosan. A felperesek közül az FNSEA és a JA-k még azt sem tudták megmondani az Elsőfokú Bíróságnak, hogy hány tenyésztői törzstagjuk van, továbbá azzal érveltek, hogy az FNB-nek és az FNPL-nek tulajdonképpen nincsenek is törzstagjai.

329 A T-245/03. sz. ügy felperesei mindemellett megemlítették, hogy a kifejlettszarvasmarha-tenyésztési ágazat 2002-es franciaországi forgalma 4 552 milliárd euro volt, a kifejlett szarvasmarhák vágásának forgalma pedig 3 430 milliárd euro volt. Még ha ezen számadatok közül a legkisebbet is vesszük figyelembe, megállapítható, hogy a felperesekkel szemben kiszabott bírságok nem lépik túl a szarvasmarha tenyésztő tagjaik forgalmának 10%-os felső határát, amennyiben azok az összesített forgalomnak az FNSEA esetében legalább 3,5%-át, az FNB esetében 0,42%-át, a JA-k esetében 0,18%-át és az FNPL esetében 0,42%-át tennék ki. Azt pedig egyik felperes sem vitatja, hogy tagjaik a franciaországi szarvasmarha-vágással kapcsolatos forgalom jelentős részét képviselik. E tekintetben az Elsőfokú Bíróság emlékeztet

arra, hogy az ideiglenes intézkedésről határozó bíró egyik kérdésére válaszolva a T-245/03. sz. ügy felperesei elismerték annak lehetőségét, hogy az FNSEA tagjai a több mint öt szarvasmarhát tartó 240 000 franciaországi tenyésztőnek nagyjából 50%-át képviseli (az Elsőfokú Bíróság elnökének a T-245/03. R. sz., FNSEA és társai kontra Bizottság ügyben 2004. január 21-én hozott végzésének [EBHT 2004., II-271. o.] 89. pontja).

330 Az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy e feltételek mellett megfelelően került megállapításra, hogy a T-245/03. sz. ügy felpereseivel szemben kiszabott bírságok nem lépik túl tagjaik forgalmának 10%-os felső határát.

331 Ezt a végkövetkeztetést a felperesek azon érvelése sem cáfolja meg, miszerint mivel számos közös tagjuk van, a Bizottságnak minden egyes szövetség tekintetében csak az egyes szövetségeknek külön-külön tagjai által megvalósított bevételek összességét kellett volna figyelembe vennie. Amint arra a felperesek hivatkoznak, az FNB, az FNPL vagy a JA-k összes közvetlen vagy közvetett tenyésztő tagja egy időben az FNSEA közvetett tagja. Mindemellett a forgalom 10%-os felső határa betartásának ellenőrzése céljából a jelen esetben elegendő, hogy a T-245/03. sz. ügy négy felperesével szemben kiszabott bírságok összesített összege a másik három felperes szövetséget magában foglaló FNSEA tenyésztő törzstagjai forgalmának 10%-a alatt maradjon. Ahhoz, hogy a jelen ügyben ezt a felső határt a bírságok ne lépjék túl, elegendő, hogy az FNSEA tenyésztő törzstagjainak forgalma a franciaországi kifejlett szarvasmarha-vágással kapcsolatos forgalom legalább 4,52%-át tegye ki. A fent ismertetett indokok alapján az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jelen ügyben ez a helyzet megvalósul.

332 Végül a T-245/03. sz. ügy felperesei arra sem hivatkozhatnak, hogy az FNB-nek és az FNPL-nek nincsen saját törzstagságuk, mivel egyetlen mezőgazdasági dolgozó sem jelezte sem közvetlenül, sem közvetetten e szövetségekbe való belépését. Meg kell állapítani, hogy e szövetségek (vagy az egyes megyékben található szarvasmarhák számától, vagy az ebben a megyékben termelt tej mennyiségétől függően) megyei szövetségeiktől szednek tagdíjakat. E megyei szövetségek helyi szakszervezeteket tömörítenek, és ez utóbbiakba lépnek be tagként az állattenyésztők. Ennél fogva a szarvasmarha-tenyésztők a forgalom 10%-os felső határának kiszámítása céljából az FNB és az FNPL törzstagjainak tekinthetők ugyanúgy, mint ahogy e tagok az FNSEA törzstagjainak is minősülnek.

333 A fentiek összességére tekintettel az Elsőfokú Bíróság megállapítja, hogy a felperesekkel szemben a megtámadott határozatban kiszabott bírságok nem haladják meg tagjaik forgalmának 10%-os felső határát.

334 Következésképpen ezt a jogalapot el kell utasítani.

E – A szankciók halmozódása tilalma megsértésének elvére vonatkozó jogalapról

1. A felek érvei

335 A felperesek felhívják a figyelmet arra, hogy a szankciók halmozódása tilalmának, valamint a *ne bis idem* elve tiltja, hogy valamely személyt ugyanazon cselekedetért

többször elítélik. Ezt az emberi jogokról szóló európai egyezmény hetedik kiegészítő jegyzőkönyvének 4. Cikkében megfogalmazott elvet a közösségi verseny-jog konzekvensen alkalmazza (a Bíróság 7/72. sz., Boehringer Mannheim kontra Bizottság ügyben 1972. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 1281. o.] 3. pontja) és a közösségi jog egyik alapelvét képezi (a Bíróság C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ügyben 2002. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8375. o.] 59. pontja).

336 A felperesek fenntartják, hogy a megtámadott határozat többször szabott ki büntetést ugyanazon jogsértésért ugyanazon személyekkel szemben, mivel az FNB, a JA-k és az FNPL az FNSEA tagjai. Azon természetes személy szarvasmarhatenyésztők, amelyek helyi szinten csatlakoznak a helyi szakszervezetekhez, közvetve tartozhatnak az FNSEÁ-hoz és az FNB-hez, illetve az FNPL-hez (amennyiben tejelő tehenük van) és végül a JA-khoz (amennyiben 35 év alattiak). Ráadásul a T-217/03. sz. ügy felpereseinek bizonyos tagjai ugyancsak tagjai az FNSEÁ-nak. Ennél fogva e személyeknek közvetett módon többször kellett bírságot fizetniük, miközben a Bizottság közvetetten egy jogsértésért csak egyszer vonhatná őket felelősségre. A felperesek vitatják a Bizottság azon érvét, miszerint a *ne bis idem* elve ebben az ügyben nem alkalmazható, mivel csak egy eljárásról van szó. A jelen ügyben az okozhatott volna szankció-halmozódást, ha a Bizottság több párhuzamos eljárást indít a felperesekkel szemben. Ezen túlmenően ezen elv alkalmazása nem korlátozható az ugyanazon jogsértés miatt több versenyhatóság által indított eljárások alá vont vállalkozásokra.

337 A T-245/03. sz. ügy felperesei egyébiránt megállapítják, hogy a Bizottság a bírság alapösszegének rögzítésekor az FNSEA által beszedett tagdíjak összege és a többi érintett szövetség által beszedett tagdíjak összege közötti arányra támaszkodott. A megállapított arányok pontatlanok, mivel az FNB és az FNPL a beszedett éves tagdíjaik bizonyos részét (vagyis 2001-ben az FNB tagdíjak 10%-át, vagyis 60 979 eurót, az FNPL pedig a tagdíjak 15%-t, vagyis 181 670 eurót) az FNSEÁ-nak továbbítja. A figyelembe vett arányokat tehát a megfelelő összegekkel csökkenteni kell.

338 A Francia Köztársaság megjegyzi, hogy nem vitatott, hogy a jelen ügyben a különböző szövetségeknek vannak természetes személy tagjai, és ezek közül bizonyos szövetségek az FNSEA tagjai, tehát e természetes személyekkel szemben kétszer kerül bírság kiszabásra ugyanazon versenyjogi jogsértés miatt. Ez azzal jár, hogy a Bizottság aránytalan bírságot szab ki velük szemben, amely megsérti az arányosság elvét.

339 A Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy a közösségi ítélkezési gyakorlatban a *ne bis idem* elve olyan esetekben alkalmazandó, amikor egy vállalkozás ellen közösségi szinten szabnak (vagy szabhatnak) ki szankciót olyan közösségi versenyjogi szabályok megsértése miatt, amelyek miatt már egy másik eljárásban egy harmadik országban vagy valamely tagállamban szankciót szabtak (vagy szabhatnak ki) ki ellene (lásd e tekintetben a Bíróság 14/68. sz., Wilhelm és társai ügyben 1969. február 13-án hozott ítéletét [EBHT 1969., 1. o.] és a fent hivatkozott Boehringer Mannheim kontra Bizottság ítéletet). A Bizottság álláspontja szerint a tényállás azonosságának pusztá ténye nem elégséges ezen elv alkalmazásának indokolására, mivel a feleknek is azonosnak kell lenniük. A jelen ügyben a Bizottság minden egyes szövetséget a jogsértésben való saját részvétele miatt vont eljárás alá, mivel a piacon betöltött jelentőségük miatt az összes szövetség részvétele elengedhetetlen volt a megállapodás hatékonyságának eléréséhez. Az a tény, hogy egyes személyek több szövetségnek is tagjai, nem von le semmit abból a tényből, hogy a felperesek mindegyike részt vett a megállapodásban. Végül pedig a közös tagokkal rendelkező egyes szövetségekkel szemben kiszabott bírságok arányosságát a forgalom 10%-os felső határa biztosítja, ám ez a tény nem mentesítheti a hivatkozott tagokat.

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

340 Az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a *ne bis idem* elve a közösségi jog alapelvét képezi, amelynek tiszteletben tartását a közösségi bíróság biztosítja. A közösségi versenyjog területén ez az elv tiltja, hogy a Bizottság valamely vállalkozást olyan versenyellenes magatartásért szankcionáljon, vagy eljárás alá vonjon, amelyért a Bizottság egy fellebbezés tárgyát nem képező korábbi határozatában már büntetést

szabott ki ellene, vagy amellyel kapcsolatban felmentették (az Elsőfokú Bíróság T-224/00. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2597. o.] 85. és 86. pontja és a fent hivatkozott Tokai Carbon és társai kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének 130. és 131. pontja). A *ne bis idem* elv alkalmazása a tények azonosságának, a jogsértő egységességének, és a védett jogi érdek egységességének hármass feltétele teljesülésétől függ. Ez az elv tehát tiltja, hogy ugyanazon személyt ugyanazon jogi érdek védelme miatt többször ítéljék el ugyanazon jogellenes magatartásért (a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ügyben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 338. pontja).

341 A jelen ügyben a Bizottság a felperes szövetségek ellen a jogsértésben való saját részvételük miatt és felelősségük mértékében külön-külön szabott ki büntetést (lásd a megtámadott határozat (169) preambulumbekzdését, valamint 1. és 3. cikkét). Az összes felperes részt vett – még ha különböző intenzitással és mértékben is – a megtámadott határozat által szankcionált jogsértésekben. Így különösen, az összes felperes szövetség aláírta a 2001. október 24-i megállapodást. Ennél fogva a Bizottság jogszerűen szabhatott ki büntetést a jogvita tárgyát képező megállapodásban részt vevő összes szövetséggel szemben, az egyes szövetségek által a megállapodás aláírásában és alkalmazásában játszott szerepére, valamint a felperesekre külön-külön vonatkozó egyes enyhítő, illetve súlyosító körülményekre támaszkodva.

342 Ezt a megállapítást – a T-245/03. sz. ügy felpereseinek állításával ellentétben – nem cáfolhatja meg az a körülmény, hogy az FNB, az FNPL és a JA-k az FNSEA tagjai. E szövetségek ugyanis különálló jogi személyiséggel és elkülönült költségvetéssel rendelkeznek, illetve célkitűzéseik nem mindig egyezők. Különböző szakszervezeti fellépéseiket tehát olyan érdekek védelmében hajtják végre, amelyek rájuk külön-külön jellemző (lásd a fenti 320. pontot). Az a tény, hogy a jelen ügyben e szövetségek tevékenységüket, illetve tagjaik tevékenységét közös célkitűzéseik megvalósítása érdekében nagymértékben összehangolták, nem szünteti meg az egyes szövetségeknek a jogsértés elkövetése miatti egyéni felelősségét.

343 Egyébként a felperesek állításával ellentétben a megtámadott határozat közvetlen vagy közvetett törzstagjaikkal szemben nem szabott ki büntetéseket. Az a tény, hogy a Bizottság valamely vállalkozások társulása tagjainak forgalmát veszi figyelembe a 10%-os felső határ meghatározása érdekében, nem jelenti azt, hogy a büntetés e tagokkal szemben kerül kiszabásra, sem önmagában azt, hogy az érintett társulás köteles e büntetés terhét tagjaira hárítani (a fent hivatkozott CB és Europay kontra Bizottság ítélet 139. pontja). Mivel a T-245/03. sz. ügy felperes szövetségeinek közvetett tagjait képező egyéni mezőgazdasági termelőkkel szemben a megtámadott határozat nem szab ki büntetést, nem tekinthető úgy, hogy az a tény, hogy az FNB, az FNPL és a JA-k, mind tagjai az FNSEA-nak, megakadályozta volna a Bizottságot abban, hogy minden egyes szövetséggel szemben külön-külön szabjon ki büntetést. Ezért szükségszerűen nem releváns, hogy a T-217/03. sz. ügy felperesei közül néhány az FNSEA tagja volt.

344 Következésképpen a jelen ügyben a jogsértők egységessége nem teljesül, mivel a megtámadott határozat nem szab ki többször büntetést ugyanazon jogalanyokkal vagy személyekkel szemben ugyanazon tényállás miatt. Ennél fogva meg kell állapítani, hogy a *ne bis idem* elve nem sérült. Ráadásul a Bizottság – a Francia Köztársaság állításával ellentétben – nem szabott ki kétszeresen bírságot a felperesek közvetlen vagy közvetett tagjaival szemben ugyanazon jogsértés miatt, és az arányosság elve sem került megsértésre.

345 Egyébiránt el kell utasítani T-245/03. sz. ügy felpereseinek azon érveit, miszerint a Bizottság a bírságok alapösszegének rögzítése során hibásan számította ki az FNSEA által beszedett éves tagdíjak összege és az FNB, valamint az FNPL által beszedett tagdíjak összege közötti arányt. Így különösen, a felperesek hivatkozásával ellentétben a Bizottság nem volt köteles az FNB és az FNPL számadatait az utóbbiak által az FNSEA-nak befizetett tagdíjak ezen összegekből történő levonásával kiigazítani. Mivel a Bizottság e tagdíjak összegét az egyes szövetségek

viszonylagos jelentőségének objektív mutatójaként vette figyelembe, joga volt azt feltételezni, hogy a releváns számadatok az egyes szövetségek által beszedett tagdíjak összesített összegei voltak, amelyek azt tükrözik, hogy az egyes felperesek milyen mértékű képviseleti képességgel rendelkeztek.

346 Következésképpen e jogalapot el kell utasítani.

F – Az arányosság elvének az iránymutatás 5. pontja b) alpontjában meghatározott feltételek figyelembe vétele során történt megsértésére, valamint nyilvánvaló mérlegelési hibára vonatkozó hatodik jogalapról

1. A felek érvei

347 A T-217/03. sz. ügy felperese arra hivatkozik, hogy a Bizottság által az iránymutatás 5. pontja b) alpontja címén meghatározott, a szarvasmarha-ágazat válságának különleges hátterének figyelembevétele alapján a bírság alapösszegét, és nem az enyhítő és súlyosbító körülményeknek megfelelő növelések és csökkentések után kapott összeget kellett volna 60%-kal csökkenteni. Semmi nem indokolja az iránymutatás 1. pontjában meghatározott bírság-meghatározási elvtől való eltérést, amely úgy rendelkezik, hogy ki kell számítani az alapösszeget, majd ezt százalékos alapon kell csökkenteni vagy növelni. Másodlagosan a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottságnak a figyelembe vett gazdasági hátteret enyhítő körülménynek kellett volna tekintenie, mint azt más ügyekben is tette.

348 A T-245/03. sz. ügy felperesei a maguk részéről fenntartják, hogy a Bizottság az iránymutatás 5. pontja b) alpontjának alkalmazása során a megtámadott határozatban kifejtett körülményekből nem vonta le a megfelelő következtetéseket (lásd a (181) és (184) preambulumbekendést): először is a felperesek nyereségszerzési céljának hiányát; másodsor az érintett mezőgazdasági termék sajátosságait;

harmadszor azon tényt, hogy a Bizottság először szab ki szankciót kizárólag a valamely alapvető mezőgazdasági termék termelői láncának két láncszemét képviselő szakszervezeti szövetségek között létrejött megállapodás tekintetében; negyedszer a rendkívüli válság háttérének sajátosságait. A felperesek e tekintetben felhívják a figyelmet arra, hogy az Egyesült Királyság versenyhatóságai 2003. február 3-i határozatukban nem szabtak ki bírságot egy olyan észak-írországi szarvasmarhatenyésztő szövetséggel szemben, amely ármegállapodást kötött, tekintettel arra – a többek között a kergemarha-kór, és a ragadós száj- és körömfájás járvány által jellemzett – a háttérre, amelyben e megállapodás létrejött. A felperesek megemlítik, hogy a jelen ügyben ugyanezek a tényezők nem készítették a Bizottságot arra, hogy a bírságokat ennek megfelelően állapítsa meg, és így a végleges bírságösszegek túlzottak maradtak.

- 349 A Bizottság fenntartja, hogy T-217/03. sz. ügy felperesének az iránymutatás 5. pontja b) alpontjában előírt körülményektől függő bírságcsökkentés kiszámítási módjára vonatkozó érvelése félreértelmezi annak mind a szövegét, mind a szellemét. Azon kifogás, miszerint a gazdasági háttérrel enyhítő körülményként figyelembe lehetett volna venni, új jogalapot képez, és ezért nem elfogadható. A T-245/03. sz. ügy felpereseinek érveivel kapcsolatosan a Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy a jelen ügyben megítélt 60%-os bírságcsökkentéshez hasonló még nem történt korábbi gyakorlatában.

2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 350 Az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja a következőképpen rendelkezik:

„A fenti számítások elvégzését követően a körülmények függvényében bizonyos olyan tényezőkre is figyelemmel kell lenni, mint például a sajátos gazdasági összefüggések, a jogsértők által elért gazdasági vagy pénzügyi előnyök [...], a kérdéses vállalkozások különös jellemzői és valós fizetőképessége a sajátos társadalmi környezetben, és a bírságot ennek megfelelően kell kiigazítani.”

- 351 A jelen ügyben a Bizottság figyelembe vette a jelen ügynek különösen a szarvasmarha ágazat mély válsága által jellemzett „gazdasági összefüggéseit”, és 60%-kal csökkentette a bírságnak a figyelembe vett súlyosító, illetve enyhítő körülmények miatt növelt vagy csökkentett alapösszegét.
- 352 Először is el kell utasítani a T-217/03. sz. ügy felperesének azon elméletét, miszerint a bírság alapösszegét, és nem az enyhítő és súlyosító körülményeknek megfelelő növelések és csökkentések után kapott összeget kellett volna 60%-kal csökkenteni. Az iránymutatás a súlyosító és enyhítő körülményeket a 2. és 3. pontban tárgyalja, amelyek a „[a]z alapösszeg [...] fog növekedni” és „[a]z alapösszeg [...] csökken” kifejezéseket használják. Ezzel ellentétben az 5. pont b) alpontja úgy rendelkezik, hogy „[a] fenti számítások elvégzését követően” más tényezőkre is figyelemmel kell lenni, és úgy rendelkezik, hogy, hogy „a bírságot [e tényezőknél] megfelelően kell kiigazítani.” Meg kell tehát állapítani, hogy a Bizottság által alkalmazott számítási módszer betartotta az iránymutatás rendelkezéseit.
- 353 Másodszor a T-217/03. sz. ügy felperese által hivatkozott másodlagos érveléssel kapcsolatosan, miszerint a Bizottságnak a gazdasági háttérrel enyhítő körülményként figyelembe kellett volna vennie, meg kell állapítani, hogy a felperes erre a kifogásra csupán válaszában hivatkozott először, és ennél fogva az új jogalapot képez, amelyet az eljárás szabályzat 48. cikk 2. §-a értelmében el kell utasítani. Mindenesetre meg kell jegyezni, hogy az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja kifejezett utalást tesz valamely ügy „sajátos gazdasági összefüggéseinek” figyelembe vételére, miközben ez a szempont nem szerepel az iránymutatás enyhítő körülményeket felsoroló 3. pontjában. Ennélfogva megállapítandó, hogy a Bizottság nem vétett hibát azzal, hogy a jelen ügy gazdasági háttérét az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja alapján, és nem enyhítő körülmények címén vette figyelembe, amint azt a felperes szeretne volna.

- 354 Harmadszor az egyesült királyságbeli versenyhatóságok 2003. február 3-i határozatára való hivatkozás tekintetében elegendő arra emlékeztetni, hogy a Bizottságot az adott ügy értékelésénél nem kötik a nemzeti hatóságok által más, többé-kevésbé hasonló ügyekben hozott határozatok.
- 355 Végül negyedszer választ kell adni a felperesek azon érveire, miszerint a Bizottság a jelen ügy körülményeiből nem vonta le az összes megfelelő következtetést, és az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja alapján tovább kellett volna csökkentenie a bírságokat.
- 356 Meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban a fent hivatkozott rendelkezés alkalmazása során különösen figyelembe vette azt a tényt, hogy a megtámadott határozat először szabott ki bírságot kizárólag a valamely alapvető mezőgazdasági termék termelői láncának két láncszemét képviselő szakszervezeti szövetségek között létrejött megállapodás tekintetében, valamint az ügy sajátos gazdasági hátterét, amely túlmutatott a kereskedelem összeomlásán, illetve egy már jól ismert betegség létezésén. Ezt a gazdasági hátteret a következő tényezők jellemezték: először is a marha- és borjúhús fogyasztás zuhanása a kergemarhaválságot követően, amely megrázta a már egyébként is nehéz helyzetben lévő ágazatot; másodszor mind a közösségi, mind a nemzeti hatóságok által hozott, a marha- és borjúhús piacának újbóli kiegyensúlyozására törekvő intervenciók intézkedések; harmadszor a fogyasztók kerge marha kór miatti bizalomvesztése; negyedszer a mezőgazdasági dolgozók helyzete, akik a Franciaország által bevezetett közösségi kiigazító intézkedések ellenére a tehének vágóhídra kerülésekor alkalmazott árainak további csökkenésével találták szemben magukat, miközben a fogyasztói árak stabilak maradtak (a megtámadott határozat (181)–(185) preambulumbekapcsolása).

- 357 E körülmények összességére tekintettel a Bizottság úgy határozott, hogy az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja értelmében 60%-kal csökkenti a felperesekkel szemben kiszabandó bírságok összegét.
- 358 Emlékeztetni kell arra, hogy ugyan a Bizottság a bírságok összegének rögzítése során mérlegelési jogkörrel rendelkezik, mindemellett a 17. rendelet 17. cikke szerint az Elsőfokú Bíróság korlátlan hatáskörrel bír az EK 229. cikk értelmében a Bizottság bírságot megállapító határozatainak felülvizsgálatára; a Bíróság a kirótt bírságot, vagy kényszerítő bírságot törölheti, csökkentheti vagy emelheti.
- 359 A jelen ügyben az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja alapján megállapított és figyelembe vett különböző körülmények rendkívüli jelleggel bírnak. E rendkívüli jelleg egyrészt a felperesek különleges sajátosságaiból, illetve feladataiból, továbbá tevékenységi területükből, másrészt különösen a jelen ügy sajátos gazdasági hátterének körülményeiből ered.
- 360 Az Elsőfokú Bíróság ezért úgy ítéli meg, hogy ugyan a Bizottság által az iránymutatás 5. pont b) alpontja értelmében meghatározott 60%-os bírságcsökkentés jelentős, ám mégsem veszi megfelelően figyelembe a körülmények összességének rendkívüli jellegét.

- 361 Ennél fogva a Bizottság által a megtámadott határozatban meghatározott körülmények összességének teljes mértékű és helyes figyelembe vétele érdekében, és tekintettel arra, hogy a Bizottság először szab ki büntetést ilyen típusú versenyellenes magatartással szemben, az Elsőfokú Bíróság korlátlan felülvizsgálati jogköre gyakorlása keretében úgy határoz, hogy az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja értelmében a felperesekkel szemben kiszabandó bírságok összegét 70%-kal kell csökkenteni.

III – *A számítási módszerről és a bírság végleges összegéről*

- 362 Az Elsőfokú Bíróság a fenti 241. és 245. pontban megállapította, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban megsértette indokolási kötelezettségét, mivel nem tüntette fel, hogy a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésében előírt 10%-os felső határ betartásának kiszámítása érdekében a felperesek törzstagjainak forgalmát használta fel, továbbá nem tüntette fel, hogy mely körülmények tették lehetővé az összesített forgalom figyelembe vételét. Mindemellett meg kell jegyezni, hogy az Elsőfokú Bíróság a fenti 324. és 325. pontban azt állapította meg, hogy a Bizottság jogosult volt a hivatkozott felső határ kiszámítása céljából a felperesek törzstagjainak forgalmát figyelembe venni, tekintettel arra, hogy a megtámadott határozatban szankcionált jogsértések által érintett piacokon tevékenykedő tagokról van szó.
- 363 Az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy e feltételek mellett a fentiekben kifejtett indokolási kötelezettség hiánya nem vonja maga után sem a megtámadott határozat megsemmisítését, mivel a határozat megsemmisítése kizárólag a megsemmisített határozattal tartalmilag azonos új határozat meghozatalához vezethet (lásd e tekintetben a T-16/02. sz. Audi kontra OHIM (TDI) ügyben 2003. december 3-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-5167. o.] 97. pontját), sem a bírság összegének módosítását.

364 Ezzel szemben a fenti 361. pontból következően, a felperesekkel szemben kiszabott bírságok összegére az iránymutatás 5. pontjának b) alpontja címén egy átlagosan 70%-os csökkentést kell alkalmazni a Bizottság által megtámadott határozat 60%-os csökkentés helyett. Ennélfogva az Elsőfokú Bíróság a következőképpen állapítja meg a bírságok összegét:

- a T-217/03. sz. ügy felperese tekintetében 360 000 euróban;
- az FNSEA tekintetében 9 000 000 euróban;
- az FNB tekintetében 1 080 000 euróban;
- a JA-k tekintetében 450 000 euróban;
- az FNPL tekintetében 1 080 000 euróban.

A költségekről

365 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 3. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását vagy azt, hogy a felek mindegyike maga viselje saját költségeit, ha a felek kereseti kérelmük bizonyos pontjai tekintetében pernyertesek, a többi pont tekintetében pervesztesek lettek. A jelen ügyben Az Elsőfokú Bíróság a felpereseket kötelezi az alapeljárással kapcsolatban felmerült saját költségeik, valamint a Bizottság jelen eljárással kapcsolatban felmerült költségei

háromnegyedének viselésére. Az Elsőfokú Bíróság a Bizottságot kötelezi az alapeljárással kapcsolatban felmerült saját költségei negyedének, valamint az ideiglenes intézkedés iránti eljárással kapcsolatban felmerült teljes költségek viselésére.

- ³⁶⁶ Az eljárási szabályzat 87. cikke 4. §-ának megfelelően a Francia Köztársaság – mint beavatkozó – maga viseli saját költségeit.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (első tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **Az Elsőfokú Bíróság a Fédération nationale de la coopération bétail et viande-dal, a T-217/03. sz. ügy felperesével szemben kiszabott bírság összegét 360 000 euróban állapítja meg.**

- 2) **Az Elsőfokú Bíróság a T-245/03. sz. ügy felpereseivel szemben kiszabott bírság összegét a Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles tekintetében 9 000 000 euróban, a Fédération nationale bovine tekintetében 1 080 000 euróban, a Fédération nationale des producteurs de lait tekintetében 1 080 000 euróban, a Jeunes agriculteurs tekintetében pedig 450 000 euróban állapítja meg.**

- 3) **Az Elsőfokú Bíróság a keresetet ezt meghaladó részében elutasítja.**
- 4) **Az Elsőfokú Bíróság a felpereseket kötelezi az alapeljárással kapcsolatban felmerült saját költségeik, valamint a Bizottság jelen eljárással kapcsolatban felmerült költségei háromnegyedének viselésére.**
- 5) **Az Elsőfokú Bíróság a Bizottságot kötelezi az alapeljárással kapcsolatban felmerült saját költségei negyedének, valamint az ideiglenes intézkedés iránti eljárással kapcsolatban felmerült teljes költségek viselésére.**
- 6) **A Francia Köztársaság maga viseli saját költségeit.**

García-Valdecasas

Cooke

Labucka

Kihirdetve Luxembourgban, a 2006. december 13-i nyilvános ülésen.

E. Coulon

hivatalvezető

J. D. Cooke

elnök

Tartalomjegyzék

Jogi háttér	II - 5002
Az jogvita alapját képező tényállás	II - 5003
I – A második úgynevezett „kerge marha” válság	II - 5004
II – A jogvita tárgyát képező megállapodások megkötése és a Bizottság előtti közigazgatási eljárás	II - 5005
III – A megtámadott határozat	II - 5008
Az eljárás és a felek kérelmei	II - 5013
Az ügy érdeméről	II - 5016
I – A megtámadott határozat megsemmisítésére irányuló kérelmek	II - 5016
A – Az EK 81. cikke (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó feltételek értékelésekor elkövetett nyilvánvaló értékelési hibákra, valamint jogban való tévedésekre vonatkozó első jogalapról	II - 5016
1. A felperesek vállalkozások társulásaiként való minősítéséről	II - 5017
a) A felek érvei	II - 5017
b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5018
2. A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt érzékelhető hatás hiánya	II - 5021
a) A felek érvei	II - 5021
b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5022
3. A verseny korlátozásának hiányáról	II - 5025
a) A felek érvei	II - 5025
b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5028

4. A szakszervezeti fellépés minősítéséről	II - 5033
a) A felek érvei	II - 5033
b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5034
B – A jogsértés hatályának és időtartamának megállapítására vonatkozó nyilvánvaló értékelési hibákról, valamint jogban való tévedésekről	II - 5036
1. Előzetes kérdések	II - 5037
a) A helyi megállapodások figyelembe vételéről	II - 5037
A felek érvei	II - 5037
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5038
b) Az aktában szereplő dokumentumok rendszerezéséről, kiválasztásáról, idézéséről és értelmezéséről	II - 5042
A felek érvei	II - 5042
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5043
2. A behozattal kapcsolatos megállapodás a felpereseknek való betudhatóságáról	II - 5044
a) A felek érvei	II - 5044
b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5046
3. A 2001 novemberét követően létrejött titkos szóbeli megállapodásnak a felpereseknek való betudásáról	II - 5052
a) A felek érvei	II - 5052
b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5055
A megállapodás meghosszabbításának előkészítéséről	II - 5056
	II - 5127

	A megállapodás 2001. november 29-i és december 5-i találkozón történt meghosszabbításáról	II - 5057
	– A 2001. november 29-i találkozó	II - 5058
	– A 2001. december 5-i találkozó	II - 5061
	A megállapodás 2001 november végét követő megvalósításáról	II - 5062
	Végkövetkeztetések	II - 5063
C –	A 26. rendeletben előírt mentesség alkalmazásának hiányára vonatkozó harmadik jogalapról	II - 5064
	1. A felek érvei	II - 5064
	2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5066
D –	A védekezési jog megsértésére vonatkozó negyedik jogalapról	II - 5072
	1. A felek érvei	II - 5072
	2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5074
E –	Az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó ötödik jogalapról.	II - 5077
	1. A felek érvei	II - 5077
	2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5079
II –	A bírság megsemmisítésére, illetve csökkentésére vonatkozó kérelmekről	II - 5083
A –	Az iránymutatás jogellenességére vonatkozó első jogalapról	II - 5083
	1. A felek érvei	II - 5083
	2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5085

FNCBV ÉS TÁRSAI KONTRA BIZOTTSÁG

B –	Az arányosság elvének megsértésére, nyilvánvaló mérlegelési hibára, valamint a jogsértés súlyának meghatározása során elkövetett jogban való tévedésre vonatkozó második jogalapról	II - 5088
1.	A felek érvei	II - 5088
2.	Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5089
C –	A súlyosító és enyhítő körülmények figyelembevétele során vétett mérlegelési hibákra és jogban való tévedésekre, valamint az arányosság elvének megsértésére vonatkozó harmadik jogalapról	II - 5091
1.	A megállapodás titkos folytatására vonatkozó súlyosító körülményről	II - 5091
a)	A felek érvei	II - 5091
b)	Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5092
2.	Az erőszak alkalmazásával kapcsolatos súlyosító körülményről	II - 5092
a)	A felek érvei	II - 5092
b)	Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5094
3.	Az enyhítő körülmények figyelembevételének hiányáról	II - 5097
a)	A felek érvei	II - 5097
b)	Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5098
D –	A 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének a bírságok összegének rögzítése során történt megsértésére vonatkozó negyedik jogalapról ..	II - 5100
1.	A felek érvei	II - 5100
2.	Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5104
		II - 5129

E –	A szankciók halmozódása tilalma megsértésének elvére vonatkozó jogalapról	II - 5112
	1. A felek érvei	II - 5112
	2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5114
F –	Az arányosság elvének az iránymutatás 5. pontja b) alpontjában meghatározott feltételek figyelembe vétele során történt megsértésére, valamint nyilvánvaló mérlegelési hibára vonatkozó hatodik jogalapról .	II - 5117
	1. A felek érvei	II - 5117
	2. Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 5118
III –	A számítási módszerről és a bírság végleges összegéről	II - 5122
A költségekről	II - 5123